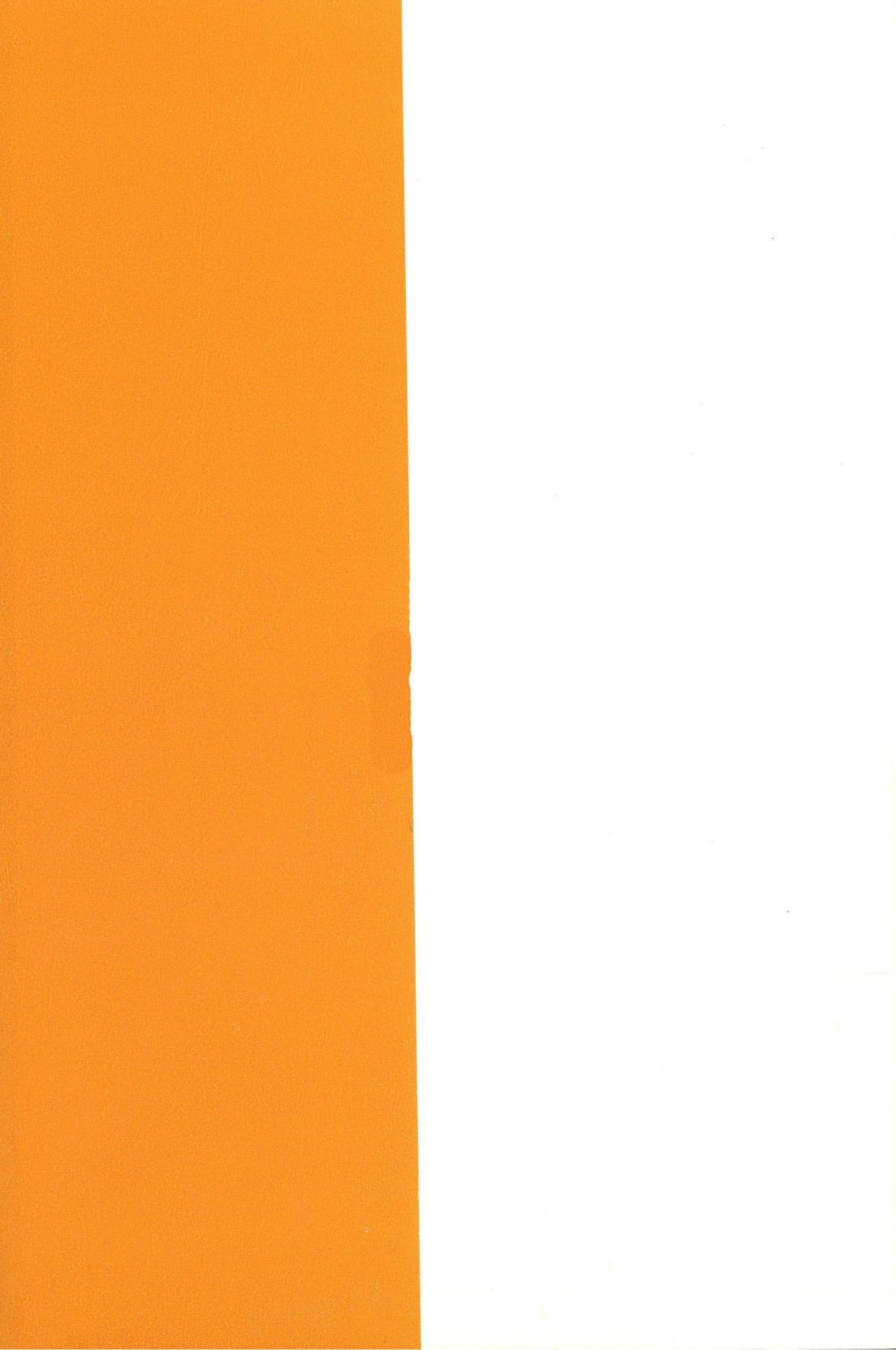

gion nándor ezen az oldalon

ezen az oldalon

symposion könyvek 30

gion nándor ezen az oldalon

Hívták a gyerekeket

A Keglovics utca csupán egy sor házból áll. Kisebbség nagyobb kertes házakból, a kertek egészen egy lapályos, füves rétig nyúlnak, ahol eső után mindig hatalmas tócsákban áll meg a víz. A házakkal szemben, a másik oldalon rozsdás drótkerítés húzódik, ott kezdődnek a temetők: a református temető, amelyet mindenki német temetőnek nevez, mivel a reformátusok majdnem mind németek voltak, és a zsidó temető. Pusztulásra ítélt temetők — nincsenek már sem németek, sem zsidók a városban —, legalább húsz éve nem hoztak ide egyetlen halottat sem, a sírokat benőtte a fű, a papsajt és a kutya-tej, a szép márvány sírköveket pedig büdös juharfák vették körül. A zsidó temetőnek már a kapuja sincs meg, Romoda, az ácsmester ugyanis egy hideg téli éjszakán kiemelte a helyéről, hazavitte és feltüzelt. A német temető vaskapuja még áll. Ezt senki sem bántotta, mivel nem lehetett eltüzélni, a tartóoszlopok ugyan előrebuktak már egy kicsit, de azért még mindig szilárdan tartják a kaput, melynek a tetején ugyancsak vasból kikalapált hatalmas betűk azt hirdetik, hogy „Feltámadunk”. A temetők mögött kis folyó kanyarog, nyáron mindig keskenyre zsugorodik, és megtelik békalencsével és zöld

hínárral. A hínárban, ha nagyon meleg van, fehér hasú, apró halak döglődnek. A Keglovics utcabeli gyerekek ilyenkor lejárnak a folyóra, és a partra szórják a fehér hasú halakat. Nyáron sokszor még a temetőknek is döglött hal szaguk van.

A német temető vaskapujával szemben áll Romodának, az ácsmesternek a háza. A legnagyobb és a legszebb ház az egész utcában. Eredetileg kis, vert falú épület volt, de Romoda minden évben újabb szobákat épített hozzá, és a homlokzatát is kirakatta téglával. Az emberek csodálkoztak, nem tudták, miért van szüksége ekkora házra, hiszen Romoda egyedül élt, még csak vendégeket sem fogadott szívesen. De nem szóltak neki semmit, az ácsmester nem szerette, ha mások beleszólnak abba, amihez semmi közük. Opana, a nyugdíjas zsákoló egyszer megjegyezte ugyan, hogy egy asszonyra igazán szükség lenne abban a nagy házban, de Romoda ráförmedt, hogy törődjék a maga dolgával, és továbbra is gondosan szépítette a házát. A ház előtt egy régen kidöntött görcsös akácfa hever, annyira görbe, hogy Romoda semmire sem tudta felhasználni, ezért csak levagdosta az ágait, és a törzset ott hagyta kint az utcán. Ezen az akácfán szoktak üldögelni esténként a Keglovics utcabeli férfiak: csendesen beszélgettek, vagy éppen hallgattak és figyelték a sötétben settenkedő párokat, akik Váryék házába igyekeztek, ahol egy-két órára, ritkábban egész éjszakára, szobát bérelhettek. Ezekről az egy-két órás szerelmekről néha csiklandós történeteket mesélt az öreg Madzsgáj, az egykori jegyző és Rozmaring Bandi, aki valamikor a környék első számú korhelyének számított. Ők mind-

ketten Váryéknál laktak, ellátásukról a község gondoskodott — Váryné állítólag csinos összeget kapott értük minden hónapban —, így hát sok mindent tudtak az éjjeli látogatásokról, bár az egész dolog nem érdekelte őket túlságosan, utálták az egész Váry házat, napközben is legszívesebben Romoda háza előtt üldögéltek, az esti beszélgetéseket pedig alig várták. Általában hatan-heten szoktak összejönni esténként, ennyien kényelmesen elfértek a kidöntött akácfán.

Aztán egy este nagyon sokan összejöttek. Még a hallgató Váry is kimozdult otthonról, sőt eljött Berger, a feltaláló is, pedig ő, ha csak tehetne, messze elkerülte Romoda házát. Olyan sokan voltak, hogy nem fértek el az akácfán. Ez akkor történt, amikor megjelentek a hídépítők: nagyszájú, hangoskodó emberek, már kora reggel lementek a folyóhoz, nevetve magyarázgattak egymásnak, és csakhamar megjöttek a traktorok is, vastag faoszlopokat és rengeteg deszkát hoztak. A traktorok hatalmas zajt csaptak, és ez szörnyen feldühítette a Keglovics utca lakóit, akik a hidat különben már előre is kimondhatatlanul utálták. A kis folyó, amely a temetők mögött éles kanyart vett, ez ideig elválasztotta őket a város többi részétől, megóvta őket mindenféle lármától és kellemetlenkedő idegentől. Jól tudták, hogy ha a híd elkészül, vége lesz a nyugalomnak, autók, traktorok és szekerek csörömpölnek majd végig a Keglovics utcán, és vastag por lepi be a juharfák leveleit.

Ezért is jöttek össze valamennyien akkor este Romoda háza előtt, türelmetlenül topogtak, de nem beszéltek, várták, hogy Romoda mondjon valamit, ilyen esetek-

ben legtöbbször ő szokott dönteni. Most azonban ő is hallgatott, mereven nézett a folyó felé. Ott, ahova az építőanyagot hordták, most tűz égett, bizonyára az éjjeliőr melegegett mellette.

— Nagy felfordulás volt ma — nyögte ki végül is Kiss Kurányi, aki már nem bírta tovább a hallgatást.

Romoda még ekkor sem szólt semmit, végignézett azokon, akiknek már nem jutott hely az akácfán, aztán felkelt, és elindult a német temető felé. A többiek csodálkozva néztek utána, akkor ő visszafordult, és azt mondta:

— Valami ülőalkalmatosságot kell szerezni.

Erre Kiss Kurányi, Opana és Rozmaring Bandi is utána indultak a temetőbe. Lassan ballagtak, a sírköveket vizsgálták, aztán megálltak a két legnagyobbnál. Szép, fekete márványból készült csúcsos sírkövek voltak.

— Ezt elvihetnénk — mondta Kiss Kurányi —, ezt, amelyiken azt írja, hogy Gizike Schladt.

A fekete márványba üveggel fedett kis ovális fénykép volt beépítve, Romoda egészen közel hajolt, és hosszasan vizsgálta.

— Nagyon fiatalon halt meg — mondta.

— És milyen szép halott volt — mondta Opana. — A legszebb halott, akit valaha láttam.

— Miben halt meg? — kérdezte Romoda.

— Nem tudom — mondta Opana. — Talán torokgyík, vagy valami ilyesmi. Valami ilyesmit mondtak, amikor temetni hozták. Rengetegen voltak a temetésen, s mielőtt leengedték volna a gödörbe, még egyszer megnézhetette mindenki. Nagyon szép halott volt. Az arca fehér volt, és a szemei körül sötét karikák éktelenkedtek,

de azért a legszebb halott volt, akit valaha láttam. Az emberek hangosan sírtak, és emlékszem, bejött a temetőbe a Modriék kuttyája is, egy sárga, kócos szőrű dög, és egyszer csak úgy elkezdett vonítani, hogy az ember hátán végigfutott a hideg.

— Vigyük a másik sírkövet — mondta Romoda. — Beck Ervin városi tanácsos — olvasta hangosan. — Biztosan valami vén majom volt ez a Beck Ervin.

— Nem tudom, őrá nem emlékszem — mondta Opana.

— A Beck Ervint sokkal nehezebb lesz ledönteni — mondta Kiss Kurányi. — Vigyük mégis a Gizike Schladtot.

— Nagyon fiatalon halt meg — mondta Romoda.

— Kit érdekel az, hogy milyen fiatalon halt meg. Sokkal könnyebben elvihetnénk, mint a Beck Ervint.

— Fogd be már a szád — mondta dühösen Romoda. Nekivetette a vállát Beck Ervin sírkövének, és mozgatni kezdte. A többiek hátrább húzódtak, és figyelték az ács-mester erőlködését. A súlyos márványtömb nehezen mozgult meg, Romoda fújta és izzadt, hallották, ahogy csikorgatja a fogait, aztán egyszer csak eldőlt a sírkő.

Négyen is alig tudták megmozdítani, de azért elvonszolták, elgörgették Romoda háza elé, és most már mindenki leülhetett, és nyugodtan megbeszélhették a hídépítést. Jó ideig azonban csak szidták a traktorokat, a hídépítő munkásokat, meg azt, akinek egyáltalán eszébe jutott, hogy hidat kell építeni. Végül Romoda unni kezdte a fecsegést és kijelentette:

— Néhány mély árkot kell ásni az utcában, hogy a traktorok ne jár hassanak erre.

— Vigán elmennek azok a kertek mögött is — mondta az öreg Madzsgáj.

— Ott hadd menjenek — mondta Romoda. — Az a lényeg, hogy ne jöjjenek az utcába. Utálom, ha itt zúgnak a házam előtt.

— Szerintem a híd a lényeg — mondta az öreg Madzsgáj. — Nem érdekes, hogy a traktorok merről hordják az oszlopokat, a híd mégiscsak fölépül, és akkor megette a fene az egészszet.

— A híd még ráér — mondta Romoda.

— Fel kéne gyújtani az egész cókmókot — mondta Rozmaring Bandi. — Csupa száraz oszlopokat és deszkákat hordtak össze, fél perc alatt elégne az egész.

— Esetleg meg lehetne locsolni egy kis benzinnel is — mondta Berger, a feltaláló.

— Ezzel még várhatunk — mondta Romoda. Felállt, és zsebre dugott kézzel járkálni kezdett. — Szólni kell a gyerekeknek, hogy esténként menjenek el a folyó mellé a tűzhöz, és barátkozzanak meg az éjjeliőrrel.

— Az én fiaim már most is ott vannak — mondta Kiss Kurányi.

— Menjenek el minden este — mondta Romoda. — A többi gyerek is menjen oda, és barátkozzanak az éjjeliőrrel. Most pedig ássuk az árkokat.

Másnap a traktorok nem tudtak végigmenni az utcán. A traktorosok káromkodtak, aztán a kertek mögé hajtottak, és a házakat megkerülve hordták az építőanyagot a hídhoz. Zúgásuk így is behallatszott az utcába, de azért aránylag mégis nyugalom volt, a por sem kavarodott fel, és a juharfák tiszta levelekkel zöldelltek a sírkövek

közül. A híd azonban épülni kezdett. A folyó két partján elegyengették a talajt, aztán nagy csattogással leverték az oszlopokat.

A téglagyári munkások jöttek át először a hídon. Az oszlopok tetejére hevenyészve rászögeztek néhány szál deszkát, és a nagydarab Adamkóval az élen átimbolyogtak a víz fölött. Hatan jöttek át, köztük Dobre, a fűtő is, aki a Keglovics utcában lakott. Adamkó és a többiek az új Telepen laktak, és az épülő híddal nagyon meg rövidült az útjuk. Jókedvűen mentek végig a Keglovics utcán.

Az utca lakói akkor este ismét valamennyien összegyűltek Romoda háza előtt.

— Utálok ezt az Adamkót — mondta Kiss Kurányi. — Rosszul leszek, ha végigkacsázik előttem azokkal a görbe lábaival.

— A reuma görbítette meg a lábait — mondta Szent János, a méhész. — Évekig meztelen lábbal dagasztotta a sarat, amiből a vályogot csinálják. A hideg sár elintézte a lábát, néha már alig tud talpra állni. Úgy hallottam, hogy ki is fogják rúgni a gyárból.

— Akkor is utálok — mondta Kiss Kurányi. — Olyan vékony a hangja, mint egy szűz lánynak.

— És hogy visítozott negyvenötben — mondta Opana. — Felállt egy téglarakásra és visítozott, hogy „Miénk a gyár! Miénk a gyár!” Még tapsoltak is neki. Csak az öreg Forgács Tamás bácsi mondta a pofájába, hogy: „Nagy marha vagy te, Adamkó. Nem lesz az a gyár sohasem a tiéd. Csak a munka. Az igen, a munka mindig a tiéd lesz.” De Adamkó csak röhögött és visítozott, hogy

„miénk a gyár”. Most aztán még a munka sem lesz az övé.

— Ki fogják rúgni a gyárból — mondta Szent János.

— Nem biztos még, hogy kirúgják — mondta Dobre.

— Nem bírom nézni azokat a görbe lábait — mondta Kiss Kurányi. — Csináljunk már valamit azzal a rohadt híddal. Néhány nap múlva felrakják a padlót meg a korlátot is, és akkor már nem csak Adamkóékban gyönyörködhetünk.

— Fel kell gyújtani az egész cókmókot — mondta Rozmaring Bandi.

— Az oszlopokat már nem lehet felgyújtani, csak a deszkákat — mondta Opana.

— Az is megszakítaná őket egy időre — mondta Kiss Kurányi. — Mire kivizsgálják és megtanácskozzák a dolgot, elmúlik a nyár.

Várákozóan néztek Romodára, ő feszülten figyelt a folyó felé, ahol most is égett a tűz, amit az éjjeliőr gyújtott, és végül kimondta:

— Hívjátok ide a gyerekeket.

— Mi lesz, ha majd szorongatni kezdenek bennünket? — kérdezte Berger. — Egész biztosan minket fognak gyanúsítani.

— Letagadni a csillagokat is az égről! — mondta Romoda. — Legfeljebb, ha már nagy baj lesz, a hülye Sebestyén gyerekekre kenünk mindent. Vele nem tudnak mit kezdeni.

— És az apjával? — kérdezte Berger.

— Le vannak szarva — mondta Sebestyén, a hülye

gyerek apja, aki ezúttal is tökrészezen ült közöttük. — Velem nem tehetnek semmit.

Ekkor felállt Dobre, közelebb lépett Romodához, zavartan megköszörülte a torkát, és azt mondta:

— Azt a néhány szál deszkát, amit az oszlopokra tettünk, azokat jó volna meghagyni. Hogy legalább mi téglagyáriak átjárhassunk.

— Látni sem bírom azt az Adamkót — dühöngött Kiss Kurányi.

— Esetleg, ha rá lehetne kényszeríteni őket, hogy a kertek mögött járjanak — próbálkozott Dobre. Ügyet sem vetett Kiss Kurányira, Romodához beszélt.

— Rendben van — mondta Romoda. — Majd rákényszerítjük őket, hogy arra járjanak, amerre a traktorok is. De most már hívjátok a gyerekeket.

Azon az éjszakán nagy tűz égett a folyó mellett, még a Keglovics utcát is kivilágította.

A legmagasabb fa

Június első vasárnapján Romoda, az ácsmester korán reggel felkelt, megborotválkozott, aztán kiment az udvarra és derékig lemosakodott hideg vízben. Kiválasztotta a legszebb fehér ingét, nyakkendőt kötött, felhúzta sötétkék öltönyét, és elindult Bergerhez, a feltalálóhoz. Az utcán csak Szent Jánossal találkozott, aki most is a templomba igyekezett. Szent János minden reggel templomba ment. Köszöntek egymásnak, Szent János nagyot nyelt, mintha még valamit készülné mondani, de aztán csak megcsóválta a fejét, és nem szólt semmit. Romoda ráérősen ballagott, a házakból nem hallatszott a legkisebb zaj sem, furcsán csöndes volt minden, és Romoda érezte, hogy figyelik. A Keglovics utca lakói minden évben várták ezt a napot, tudták, hogy Romoda június első vasárnapján meglátogatja Bergert, a feltalálót.

Berger háza az utca legvégén áll, nyomorúságos, vedlett falú viskó, évről évre rosszabb állapotban van, látszik, hogy a kutya sem törődik vele. A Berger gyerekek, két kislány és egy kisfiú, a kapuban várták Romodát, rémülten meresztették rá a szemüket, és a kisfiú azt mondta:

— Apánk nagyon beteg. Nem tud felkelni az ágyból.

Romoda számított ilyesmire, nem szólt semmit, a gyerekek mellett bement az udvarra, kopogott a konyhajtón és belépett. Berger felesége, egy sovány, sánta asszony, a tűzhelynél állt, háttal az ajtónak, Romoda köszönt neki, az asszony visszaköszönt, de még a fejét sem fordította feléje. Az ácsmester akkor keresztülment a konyhán, és benyitott a hátsó szobába, amely Berger műhelye volt. A műhelyben egy lábbal hajtható faeszterga és egy hosszú satupad állt, a földön mindenféle fa- és fémhulladék, rozsdás lemezek, régi akkumulátorok, sőt még egy kardántengely is, de mindez nem érdekelte Romodát. Ő egyenesen az egyik sarokba ment, ahol egy kis petróleumlámpa volt a földre helyezve, a lámpából hosszú, vékony csövek kígyóztak görbén és fehérén egészen a mennyezetig. Az egész szerkezet olyan volt, mint egy ronda tengeri szörnyeteg. Romoda nem nyúlt semmihez, csak állt ott a sarokban, és nézte a kis füstös petróleumlámpát és a fehér csöveket.

Aztán megjelent Berger is. Sápadt volt és kócos, és hangosan, hörögve lélegzett. Bergert súlyos asztma kínoztta, meleg nyári napokon szinte fulladozott, most, kora reggel azonban még nem volt túlságosan meleg, és Romoda tudta, hogy Berger ezúttal szándékosan szuszog ilyen hangon. A petróleumlámpa felé intett és megkérdezte:

— Kipróbáljuk?

— Nem érdemes — mondta szomorúan és nagyon halkán Berger. A homloka lassan izzadni kezdett. — Nem érdemes kipróbálni. Nem működik.

— Nem működik?

— Nem.

Romoda vigyorgott. Nagy fehér fogait előretolta, a szeme körül és a homlokán csúnya mély ráncok gyülekeztek.

— Mióta csinálja már? — kérdezte.

— Négy éve — mondta Berger. — Már több mint négy éve.

— Ó! Már több mint négy éve?

— Igen.

— És még mindig nem működik?

— Nem. Nem működik.

Berger a szája szélét harapdálta, hangosan szuszogott, és nem tudott mit kezdeni a kezeivel. Esetlenül hadonászott, néha megvakarta a fejét, és nem tudta, hogy hova nézzen, Romoda pedig csak vigyorgott, és bámult az arcába.

— Az idén biztosan elkészül — nyögte ki végül Berger. — Őszig biztosan elkészül.

— Nagyszerű — mondta Romoda. — Tehát őszig.

— Igen. Októberben már működni fog. Októberig egész biztosan megcsinálom.

— Egész biztosan?

— Egész biztosan — mondta Berger, és kezdett kivörösödni az arca. — Ha októberig nem készül el, felakaszthatnak a legmagasabb fára.

Romodának fülig szaladt a szája.

— Ezt már tavaly is mondta. Sőt négy évvel ezelőtt is mondta. Vagy talán több is, mint négy éve...

— Most komolyan mondom.

— Akkor is komolyan mondta. Vagy nem?

Berger most egészen közel lépett Romodához, és az arcába szuszogott.

— Ha akarja, írásba adom.

— Ennél jobbat tudok — mondta Romoda. — Estére, amikor összejönnek az emberek, jöjjön el maga is. És mondja el nekik is azt, amit most nekem mondott. Együttal majd a fát is kiválasztjuk.

— Rendben van — mondta Berger.

— Tehát eljön?

— Elmegyek.

Romoda vigyorgott, egyetlen mozdulattal félretolta maga elől Bergert, és kiment a házból. Látszott rajta, hogy egy szót sem hitt el az egészből.

Berger azonban akkor este megjelent Romoda háza előtt. Az emberek sejtették, hogy valami készül, sokan összejöttek, leültek a görbe akácfára és Beck Ervin városi tanácsos sírkövére, és izgatottan várakoztak.

— Berger szeretne közölni valamit — mondta Romoda és köpött.

Mindannyian Bergerre néztek, ő pedig felállt Beck Ervin városi tanácsos sírkövéről, és azt mondta:

— Azt szeretném közölni, hogy októberig elkészítem azt a melegítőt a petróleumlámpával. Pontosan olyan lesz, amilyennek ígértem Romodának több mint négy évvel ezelőtt.

— És ha mégsem készül el? — kérdezte Kiss Kurányi.

— El fog készülni — mondta Berger. — De ha mégsem készülné el, nyugodtan felhúzhattok a legmagasabb fára.

Egy pillanatra csönd lett, aztán Romoda halkan megkérdezte:

— Melyik a legmagasabb fa az utcában?

Kiss Kurányi röhögni kezdett.

— Az ám — mondta. — Állapítsuk meg most mindjárt, hogy melyik a legmagasabb fa.

— Azt hiszem, az az akácfa az én házam előtt — mondta Opana.

— Ne játszatok emberek — szólt ekkor közbe Szent János. — Ne játszatok ilyesmivel. Romoda, miért nem felejtet el már az egészséget?

Romoda helyett azonban Berger válaszolt neki.

— Ezt most már nem lehet abbahagyni. Nekem ez még fontosabb, mint Romodának. Több mint négy éve kínlódom már azzal az átkozott petróleumlámpával, és ez idő alatt képtelen voltam bármi mást csinálni. A gyerekeknek lassan már nem lesz mit enni. Halakat ráznak ki a hínárból, és majdnem mindennap halat eszünk. Utálom a hálnak még a szagát is. És lassan már a házunk is összedől. Meg kell végre oldanom ezt a dolgot, és biztos vagyok benne, hogy őszig sikerülni is fog. De lehet, hogy még előbb.

— Tehát Opana akácfájánál maradunk — mondta Romoda.

— Emberek, ne játszatok ilyesmivel — mondta Szent János.

Ekkor megszólalt az öreg Madzsgáj:

— Bergernek tökéletesen igaza van — mondta. — Ez így nem mehet tovább, egyszer meg kell szerkesztenie

már azt a melegítőt. És én elhiszem neki, hogy őszig elkészül vele.

— Vigyázzon, öregem — figyelmeztette röhögve Kiss Kurányi. — Azon a fán több ág is van.

— Hát jó — mondta az öreg Madzsgáj. — Ha nem sikerül, engem is felhúzhattok Berger mellé.

— Emberek, hagyjátok abba — mondta Szent János, de senki sem figyelt rá, nem is válaszoltak neki.

Berger sokáig állt még Beck Ervin városi tanácsos sírköve mellett, hangosan szuszogott, várta, hogy mondanak-e még valamit. De senki sem szólt, úgy érezték, hogy mindent megbeszéltek, és Berger végül is elindult hazafelé. Akkor felkelt az öreg Madzsgáj, és ő is hazament. A többiek néztek utánuk, de azok ketten — előbb a feltaláló, aztán az öreg Madzsgáj — csakhamar eltűntek a sötétben.

— Isteni lenne felhúzni őket arra a magas fára — mondta Kiss Kurányi.

— A jegyzőt azért sajnálom — mondta Romoda. És többet nem beszéltek a dologról.

Kié a gyár?

Egyik este a téglagyári munkások a szokottnál is fáradtabban vonszolták magukat végig a Keglovics utcán. Adamkó, aki máskor mindig elől ment, most elmaradt a többiektől, és fájdalmasan húzta reumás lábait. Romodának, az ácsmesternek a háza előtt halkan köszönt az ott ülőknek, de senki sem köszönt vissza neki. Kiss Kurányi hirtelen elrikoltotta magát:

— Kié a gyár?

Rozmaring Bandi pedig, Adamkó magas hangját utánozva, ezt kiáltotta:

— Miénk a gyár!

Adamkó megállt, nehézkesen visszafordult, és sötét, fenyegető arccal nézett rájuk. A másik négy téglagyári munkás is megállt.

— Kié a gyár? — rikoltotta ismét Kiss Kurányi.

— Miénk a gyár! — mondta Rozmaring Bandi.

— Ide figyelj, te tetves . . . — kezdte Adamkó, és elindult Kiss Kurányi felé, de akkor felkelt az akácfáról Romoda, és Adamkó elé lépett. Egészen az arcába hajolt, és megkérdezte:

— Kié a gyár?

— Miénk a gyár! — mondta harmadszor is Rozmaring Bandi.

— Nem férsz a bőrdbe, Romoda? — kérdezte Adamkó. — Mondd, miért nem férsz a bőrdbe?

Romoda csak állt előtte, széles vállai kissé előrehajoltak, és nem szólt semmit. Adamkó akkor elfordult tőle, és lassan elkacsázott a fájós, görbe lábaival. Ettől kezdve a téglagyári munkások nem köszöntek esténként. De azért továbbra is a Keglovics utcán jártak, és nem a kertek mögött, amerre valamikor a traktorok hordták az oszlopokat.

Nyár elején kezdte építeni a házát, rengeteget kínlódott vele, úgyszólván mindent magának kellett megcsinálnia, vasárnaponként ugyan segítettek neki többen is az ismerősök közül, hétköznap azonban csak ő meg a felesége dolgozott: hordták a földet, döngölték a falakat, állították be az ajtókat, ablakokat, tapasztottak, fűrészeltek a gerendákat, sőt még kutat is ástak az udvaron. Lassan, nagyon lassan épült fel a ház. És nagyon kicsi volt a ház. Egy szoba, konyha és éléskamra, semmi több. De ők örültek neki, sokat nevettek azon a nyáron, amikor építették, és októberben már beköltöztek. Pénzüik nem volt, és bútoruk is alig egypár darab, de még így is nagyon örültek, és az utcában is úgyszólván mindenki örült, hogy végre beköltözhetnek. Sajnálták őket, hogy annyit kellett dolgozniuk a nyáron, különösen az asszonyt sajnálták, aki sovány volt, és még a válláig sem ért Romodának, de azért mindig nevetett, és nagy kék szemeivel olyan csodálkozva tudott nézni, mint az egészen kicsi gyerekek.

Aztán télen megint sajnálni kezdték őket, de segíteni most sem tudtak rajtuk, legfeljebb egy kis tüzelőt adhattak volna nekik, de Romoda semmit sem akart elfogadni,

s az a kis tüzelő egyébként sem ért volna sokat. Hideg volt abban az új házban nagyon. A falak még nem száradtak ki eléggé, nyirkosak voltak, és egy szál vaskályhával igazán nem lehetett bemelegíteni a szobát. Az ágyban is fáztak, hiába bújtak össze, és hiába használták takaróként még a télikabátjukat is.

És akkor énekelni és táncolni kezdtek. Táncoltak, hogy ne fázzanak. Egy hideg téli estén az emberek csodálkozva álltak meg a házuk előtt. Romoda és felesége énekeltek akkoriban divatos táncdalokat, csupa gyors számokat, és a függöny résein keresztül látni lehetett, hogy táncolnak. Hangosan és szépen énekeltek, és minden szám után pár percre megálltak, nézték egymást, és nevettek. Aztán Romoda szertartásosan meghajolt a felesége előtt, és újra táncra kérte. Ettől kezdve minden este énekeltek, táncoltak és nevettek, néha órákon át. Később már nem nevettek, és nem álltak meg percekre, csak énekeltek a táncdalokat egymás után, és táncoltak egyfolytában. Aztán egy este már csak Romoda énekelt, hangosan, olyan hangosan, hogy szinte az egész utcában hallatszott. És a Keglovics utca lakói már kezdték nagyon kényelmetlenül érezni magukat.

Másnap meglátogatta őket Szent János, a méhész. Romoda és a felesége a vaskályha mellett ültek, az aszszony még soványabb volt, mint a nyáron, néha aprókat köhögött, és ilyenkor csodálkozó kék szemei még nagyobbak lettek. Vastag takaróba burkolózva ült a kályha mellett. Romoda nagy, lapát-kezével folyton a feleségének a haját simogatta, rá sem nézett a méhészre. Szent János leült a heverőre, és azt mondta:

— Költözzetek el innen tavaszig. Megfagytok mind a ketten, ha továbbra is itt maradtok.

Romoda feléje fordult, és rosszkedvűen méregette. Simogatta az asszony haját, és legszívesebben nyomban kirúgta volna Szent Jánost.

— Jó kis ház ez — mondta.

— Persze hogy jó kis ház, tudom én, hogy jó kis ház — mondta Szent János. — De a falak még nem száradtak ki, és rettenetesen hideg van itt. Épeszű ember nem lakik télen ilyen szobában...

Mondott még valamit, de nem figyeltek rá. Az asszony ismét köhögni kezdett. Aprókat és szárazon köhögött, de az egész teste belerázkódott. Romodának végképp elege volt már Szent Jánosból.

— Ki hívott téged ide? — kérdezte dühösen. — Senki sem hívott ide, és senki sem kíváncsi a tanácsaidra. — Aztán fojtott hangon hozzáfűzte még: — És egyébként sincs egy vasunk sem.

— Tudom — mondta Szent János. — Tudjuk, hogy már hónapok óta nem dolgozol sehol. De... hozzánk is eljöhetnétek lakni. Meg mások is szívesen befogadnának benneteket tavaszig.

Romoda megigazította a takarót az asszony vállán, és azt mondta:

— Minket ugyan ne fogadjon be senki. A házunkat pedig majd megnézhetitek egy-két év múlva. Nem lesz még egy ilyen ház az utcában. Most pedig menj a fenébe, senki sem hívott ide.

Szent János mindig türelmes ember volt, lassan, meg-

fontoltan beszélt, egyszerűen lehetetlen volt kihozni a sodrából.

— Nézd, Romoda, te erős vagy, és én elhiszem, hogy kihúznád a telet még a szabad ég alatt is. De ez az asszony nagyon gyöngé, és máris beteg. Tudom, hogy nem vagy kíváncsi a tanácsaimra, de ha már nem akarsz elköltözni innen, menj el legalább Bergerhez, hátha megtudna szerkeszteni valamit, ami bemelegítené ezt a szobát. Berger olyan feltalálóféle, mindent meg tud csinálni. Annak a béna Sütő gyereknek is egész rendes járókát készített.

— Menj a fenébe. Most már tényleg menj a fenébe.

Akkor este az asszony nem bírt táncolni, csak köhögött és fázott rettenetesen. Romoda sápadtan állt a kályha mellett, nézte, nézte a feleségét, egyszer csak karjaiba kapta az asszonyt, énekelni kezdett, és táncolt olyan gyorsan, amilyen gyorsan csak tudott.

Másnap elment Bergerhez, a feltalálóhoz. Berger télen mindig jókedvű volt, szerette a száraz hideget, ilyenkor nem kínoztta az asztmája, naphosszat a műhelyében barakácsolt s füttyörészett. Kedvesen fogadta Romodát és hosszasan magyarázott neki mindenféle szerkentyűkről, amiket eddig készített, vagy készíteni fog, Romodát azonban idegesítette a fecsegése.

— Nagyon hideg van nálunk — mondta. — Nedvesek a falak, és lehetetlen bemelegíteni a szobát. Nem tudna megszerkeszteni valamit, valami melegítőfélét, ami befűtené azt az odút?

Bergernek csillogni kezdtek a szemei, és egyszerre nagyon izgatott lett. Mintha megbolondult volna. Elnevette

magát, a fejét vakarta, aztán a vállára csapott Romodának, dadogott, alig tudott értelmesen beszélni.

— Hát ez hihetetlen... esküszöm, hihetetlen. Maga az én emberem, az én emberem, ha mondom. Éppen ma reggel jutott eszembe valami, és azóta is csak ezen gondolkodom. Meg kell csinálni azt a melegítőt. Meg fogom csinálni.

— Most nincs egy vasam sem — mondta Romoda. — De ha megszerkeszt egy rendes melegítőt, szerzek pénzt és kifizetem, akármennyibe kerüljön is.

— Semmibe sem kerül — mondta izgatottan Berger. — Ingyen megcsinálom magának. Tudja, én babonás vagyok, és maga pont ma jött, amikor eszembe jutott ez az ötlet a petróleumlámpával.

— Milyen petróleumlámpával?

— Egy petróleumlámpával, egy egészen kis petróleumlámpával fogjuk bemelegíteni a szobájukat. Vékony csöveket szerelek majd a lámpára, a csövek hihetetlenül felfokozzák a hőt.

Romoda gyanakodva figyelte Bergert.

— Ne nézzen engem hülyének. A feleségem nagyon beteg, és nem ajánlom, hogy hülyének nézzen engem. A csöveket esetleg a kályhára lehetne szerelni, láttam is már ilyet, de az én szobámat ez sem melegítené be.

— Bízza csak rám — mondta Berger. — Ezek különleges vékony csövek lesznek. Tudom is már, hogy milyenek. Minden azon múlik, hogy milyenek a csövek, és hogyan hajlítjuk meg őket.

— Ne nézzen engem hülyének — mondta Romoda.

— Ha nem tud melegítőt csinálni, mondja meg most mindjárt. Szerintem ez a petróleumlámpa egy nagy marhaság.

— Meg fogom csinálni — mondta Berger. — Ingyen fogom megcsinálni magának. Higgye el, nekem megéri. Utána sorozatban fogom gyártani a petróleumlámpás melegítőket. Rengeteg pénzt fogok keresni rajtuk.

— Rendben van — mondta Romoda. — Mikor lesz kész?

— Egy hét múlva viheti a melegítőjét. Egy hét alatt megcsinálom. Ha nem lesz kész egy hét múlva, felhúzzhatnak a legmagasabb fára.

— Rendben van — mondta Romoda. — De figyelmeztetem, ha hülyének néz, és hazudik nekem, nagyon meg fogja bántani.

— Bízsa csak rám — mondta Berger. — Bízsa csak rám.

— Tehát egy hét múlva.

— Egy hét múlva. Ígérem, hogy meglesz.

Romoda esténként karjaiba vette beteg feleségét, és úgy táncolt körbe-körbe a hideg szobában, hogy valamennyire felmelegítse az asszonyt. Szent János, a méhész, ha ilyenkor elment Romodáék háza előtt, keresztet vetett, és rövid imádságfélét mormogott. De mások is, ha benéztek az ablakon, megborzongtak, fázósan összehúzták magukat és továbbsiettek.

Elmúlt az egy hét, és Berger nem készítette el a melegítőt. A csöveket meghajlította és ráforrasztotta a petróleumlámpára, de a szerkezet nem akart működni,

egyáltalán nem melegített. Romoda éktelenül feldühödött, sötét arccal rohant haza, és közben hangosan mondogatta:

— Kitaposom a belét annak a disznónak.

Többet el sem ment Bergerhez, akkor viszont a Keglovics utca lakói kezdtek járni a feltaláló műhelyébe, és sürgették, hogy készítse már el a melegítőt, de ez is hiába volt. Romoda végigtáncolta a telet feleségével a karjaiban. Aztán kitavaszkodott, és melegebben sütött a nap, Romoda végre munkát kapott, egész nap dolgozott, a csodálkozó szemű asszony pedig kint ült a ház előtt, ott, ahol legmelegebben sütött a nap. De még így is folyton fázott és köhögött. Június elején halt meg, pedig akkor már nagyon meleg volt.

Váryné ment el megmondani Romodának, hogy meghalt a felesége. Később azt mesélte, hogy Romodának akkor teljesen megfeketedett az arca, és ő majdnem fel sikoltott, annyira megijedt tőle. De Romoda nagyon nyugodtan viselkedett, csakhamar visszatért az eredeti színe, nem szólt semmit, összeszedte a szerszámokat, kiválasztott néhány szál deszkát, és hazament. Az asszonyok addigra már felöltöztették a feleségét, és a könnyeiket törölgették, ő pedig koporsót csinált a deszkákból.

Vasárnap délután volt a temetés. Romoda korán reggel felkelt, megborotválkozott, és derékig lemosakodott hideg vízben. Aztán előkereste a legszebb fehér ingét, gyakkendőt kötött, felhúzta sötétkék öltönyét, és elment Bergerhez. A feltaláló még ágyban feküdt, és nagyon megijedt Romodától.

— Keljen fel, öregem — mondta vigyorogva Romoda.
— Próbáljuk ki a melegítőt.

Berger vacogva ült fel az ágyban.

— Mit akar a melegítővel?

— Szükségem van rá — mondta Romoda. — És maga azt ígérte, hogy megcsinálja. Igaz?

— Igaz, de . . .

— No, keljen fel gyorsan, és próbáljuk ki.

— Nem érdemes — mondta szomorúan Berger. — Nem érdemes kipróbálni. Nem működik.

— Nem működik?

— Nem.

— Valamikor azt ígérte nekem, hogy egy hét alatt elkészül vele. A feleségem nagyon beteg volt akkor, és én figyelmeztettem magát, hogy megbánja, ha hülyének néz engem, s ha hazudik.

Berger rémülten forgatta a szemeit, és a takarót a nyakáig húzta. Romoda folyton vigyorgott, és ez volt a legfélelmetesebb az egészben.

— Azt hittem, meg tudom csinálni. Nem tehetek róla, hogy nem sikerült.

— Azt ígérte, hogy sikerülni fog.

— Rendben van — sóhajtott a Berger. — Megcsinálom. Nem nyugszom addig, amíg meg nem csinálom.

— Mikor jöhetek érte? — kérdezte Romoda.

— Egy hónap múlva. Addigra biztosan megcsinálom. Ha addig nem készül el, felhúzhatnak a legmagasabb fára.

Romoda sokáig nem szólt semmit, csak vigyorgott.

— Egy év múlva jövök el érte — mondta végül. —

Jó lenne, ha addig tényleg elkészülne. Tudja, Berger, én nagyon nem szeretem, ha engem hülyének néznek. Egyébként ma temetik a feleségemet.

— Tudom — mondta Berger. — Higgye el, nem tehetek róla.

Kordován dél körül érkezett, egy szál utazótáskával, és Sebestyénékhez költözött be. Ő is valahonnan a határ mellől jött, akárcsak Sebestyén még tizenvalahány évvel korábban, ismerték is egymást; Sebestyén, aki most is részeg volt, először csodálkozva bámult rá, de azután nagy üdvrivalgással rohant feléje, és fél óráig rázogatta a kezét. Együtt folytatták az ivást, Sebestyén a régi ismerőseiről érdeklődött, később pedig elaludt. Kordován akkor kiment a kertbe, keresett egy deszkadarabot, felszögezte az egyik cseresznyefára, hosszú vékonypengéjű kést vett elő a zsebéből, és úgy nyolc méterről dobálni kezdte a kést a deszkába. Minden dobás előtt szinte vigyázállásba merevedett, a kést a jobb kezében tartotta, úgy, hogy a hegye a földre meredt. Aztán hirtelen előrelendítette a kezét, és a kés minden alkalommal a deszkába fúródott.

Sebestyén félhülye fia tátott szájjal figyelte. Kordován, amikor észrevette, kezébe adta a kést, és mondta neki, hogy próbálja eltalálni a deszkát. A fiú is vigyázba állt, aztán dobott, a kés a magasba repült, és a cseresznyefa mögött esett a földre.

— Nehéz mesterség ez, fiam — mondta neki Kordo-

ván. — Sokat kell gyakorolni. De majd én megtanítalak kést dobálni. Akarod, hogy megtanítsalak?

— Akarom — mondta a fiú.

— Meg foglak tanítani — mondta Kordován. — Mutasd a kezeidet.

A fiú felemelte mindkét kezét. Kordován fejcsóválva nézte a rövid, vastag ujjakat, és azt mondta:

— Hát, világhírű késdobáló bajosan lesz belőled, fiam. De azért majd megpróbálunk csinálni valamit. Most figyelj engem.

Azzal megint vigyázállásba merevedett, előrelelendítette jobb kezét, és a kés pontosan a cseresznyefára szögezett deszka közepébe fúródott.

A félhülye Sebestyén gyerek másnap délután elvezette Kordovánt Romoda háza elé. A nap még melegen tűzött, a temetők mögött húzódó kis folyóból áporodott békalencseszag terjedt, a sűrű szag megszállta az egész utcát, az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi azonban most is az akácfán üldögéltek, és még csak nem is izzadtak, pedig Rozmaring Bandinak még kalap is volt a fején. Kordován köszönt nekik, és ő is leült az akácfára.

— Kordovánnak nagyon szép kése van — mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

— Igazán? — kérdezte unott arccal Rozmaring Bandi. — És mit csinál azzal a szép késsel?

— Dobálja — mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

— Hová dobálja?

A fiú vállat vont.

— Dobálja.

Kordován felállt, hátrált néhány lépést, előhúzta a kést, és belevágta az akácfába.

Rozmaring Bandi elismerően bólintott.

— Lássuk még egyszer.

Kordován most messzebből dobott, és a kés ismét az akácfába fúródott.

— Hol tanultad ezt? — kérdezte Rozmaring Bandi.

— Évekig dolgoztam egy bűvészcsoporttal — mondta Kordován. Kivette a kést az akácfából, egy bőrtokot húzott rá, és a zsebébe sülyesztette. — Végigjártuk az egész országot. Én voltam a késdobáló művész.

— Cirkuszban nem dolgoztál? — kérdezte az öreg Madzsgáj. Most szólalt meg először, mióta Kordován odajött hozzájuk.

— Nem, nem dolgoztam cirkuszban — mondta Kordován. — Öten jártuk az országot, már külföldre is készültünk, de aztán felbomlott a csoport. Később már csak szórakozásból dobáltam a kést. Vagy fogadásból. Fogadásból öt méter távolságról eltalálok egy cigarettapapírt. Ezzel néha szép pénzeket nyertem.

Kordován estig ott üldögélt az akácfán az öreg Madzsgájjal és Rozmaring Bandival, kártyatrükköket magyarázott nekik, amiből nem sokat értettek, mert kártya nem volt kéznél, és így nem lehetett bemutatni a trükköket. De azért figyelmesen hallgatták, és a félhülye Sebestyén gyerek sem mozdult mellőle egész délután. Este felé mások is eljöttek Romoda háza elé, és Rozmaring Bandi mindenkinek elmondta, hogy Kordován valamikor késdobáló művész volt, és hogy fogadásból öt méter távolságról kilyukaszt a késével egy cigarettapapírt.

— Nem akar vele fogadni valaki? — kérdezte.

— Nem — mondta rosszkedvűen Romoda, az ácsmester. — Elhisszük neki becsületszóra is.

Pedig Kordován már elővette a kését, és a kezében tartotta.

— Arra mifelénk mindenkinek van ilyen kése — mondta. — És gyakran elő is rángatják. Az ilyen vékony penge szinte önmagától csúszik bele az ember hasába.

— Erre mifelénk viszont senkinek nincs ilyen kése — mondta Romoda. — És most már tedd el azt a vackot.

Kordován kezdettől fogva szerette volna megkedveltetni magát a Keglovics utca lakóival, de ezek után az már lehetetlennek látszott. Néhányan még emlékeztek Sebestyén érkezésére, Sebestyén is hasonlóképpen hangoskodott, vaddisznó- és szarvasvadászatokról mesélt, meg arról, hogy valamikor hogyan tudott ő lovagolni; aztán kiderült róla, hogy egy hazudós, részeges disznó, aki még a gyerekét is részegen csinálta. Kordován érezte, hogy nem kedvelik, az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi ugyan továbbra is szívesen elbeszélgetett vele, a többiek azonban elzárkóztak, s esténként, ha mondani akart valamit, Romoda, az ácsmester többször is letorkolta. Romodának kezdettől fogva nem tetszett Kordován. Túl sokat beszélt, és túl sok trükköt tudott. És amint Romodának nem tetszett, nem tetszett a többieknek sem.

Később azonban hirtelen megszerették. Azután, hogy Romoda maga mellé vette dolgozni, és akkor Kordovánnak eltört a bal karja.

Az ácsmesternek Kiss Kurányi javasolta Kordovánt. Kiss Kurányi már két éve Romodával dolgozott, való-

jában mellette tanulta meg a szakmát. Egy vasárnap, amikor arról beszélgettek, hogy messzire, az isten háta mögé kell menniök tetőt készíteni, és hogy kettőjüknek sokáig tart ez a munka, Kiss Kurányi azt mondta:

— Hívjuk el Kordovánt, neki bárdja is van, és Szent Jánosnak, a méhésznek csinált már kaptárokat.

Romoda kedvetlenül szívta a fogát, és azt mondta, hogy ez még nem jelent semmit, mert ott kinn az isten háta mögött nem kaptárokat kell csinálni.

— Dolgozott már ácsokkal azelőtt is — bizonygatta Kiss Kurányi, úgymint végül Romoda azt mondta, nem bánja, menjen hát velük Kordován.

A félhülye Sebestyén gyerek ott állt mellettük, és hallotta, miről beszélnek.

— Én is szeretnék elmenni oda — mondta.

Kiss Kurányi röhögni kezdett, de Romoda megkérdezte a fiút:

— Hány éves vagy?

— Tizenöt.

— Állj csak fel, és mutasd a kezeidet.

A fiú felállt, erős, csontos gyerek volt, csak esetlenül és lassan mozgott. Kiss Kurányi tízéves fia hetenként többször is megpofozta.

— Erős fiú ez — mondta Romoda. — Annyi hasznunk lesz belőle is, mint abból a másik hülyéből.

Hétfőn reggel indultak. Szekér jött értük, arra felrakták a szerszámokat, felültek mind a négyen, és elzötyögtek a szántóföldek felé.

— Miféle istenverte hely az, ahová megyünk? — kérdezte Romoda a kocsistól.

— Vacak — mondta a kocsis. — Semmi sincs ott, csak kukoricatáblák. Rengeteg sült kukoricát lehetnek.

Tényleg vacak hely volt. A kukoricatáblák között egy kopasz dombon fehér téglafalakat építettek a kőművesek. Alacsony és hosszú fehér falak voltak, egészen kis ablakokkal. A falak mellett gerendák, oszlopok meg lécek heverték.

— Sehol egy istenverte fa! — mondta dühösen Romoda. — A nap ki fogja égetni a szemünket.

— Mi lesz itt tulajdonképpen? — kérdezte Kiss Kurányi, aki a falak közé ment.

— Valamilyen állattenyésztő farm vagy ilyesmi — mondta Romoda.

— Itt?

— Itt. Nagyon okosan eltervezték, az embernek eláll a szava, olyan okosan eltervezték. Drótkerítést is húznak majd.

— Az oszlopokat faragni kell — mondta Kiss Kurányi.

— Majd a Kordován — mondta Romoda, és megkérdezte: — Tudsz te bárdal dolgozni?

— Tudok — mondta Kordován.

Nem tudott. Mindjárt látták, amint a bal kezét rakta előre. Végül is Kiss Kurányi mutatta meg neki. A fiú a lyukakat ásta a gerendáknak, Kordován és Kiss Kurányi a gerendákat meg a horogfákat szabta. Meleg volt, és mindannyian rosszkedvűek voltak. Rengeteg vizet ittak. A kút messze volt, a kukoricák között, és a vízben bogarak úszkáltak. Fent a dombon is volt egy kút, de az kiszáradt. Mély volt és sötét. Este kukoricát sütöttek, és

égve hagyták a tüzet, hogy elűzzék a szúnyogokat. Közel húzódtak a tűzhöz, és egész éjjel köhögtek a füsttől.

Másnap mégis jobb kedvük lett. Kordován felfedezte, hogy a kiszáradt kútban csillog valami, és elmesélte, hogy egyszer templombontásnál segédkezett, és a kőkockák alatt aranypénzeket találtak. Olyan színük volt, mint a holdnak, mondta. Nagyon régi és nagyon súlyos pénzek voltak, így mondta Kordován. Az egész környék megvadult, az emberek napokig turkáltak a romok között.

Romoda és Kiss Kurányi nem hittek az egész meséből egy szót sem. Kordován végül ajánlkozott, hogy leereszkedik a kútba. Romoda kerített egy kötelet, alighanem a másik kútról oldotta le, és Kordován derekára kötötte. Óvatosan eresztették le: egészen beleolvadt a sötétbe. Lent gyufát gyújtott, de csak üvegdarabokat talált.

— Keresd az aranyaidat — röhögött felülről Kiss Kurányi, és azt mondta, hogy ő most ebédelni fog.

— Húzzatok most már ki — mondta Kordován.

— Majd ebéd után — mondta Romoda.

A kútnál csak a félhülye Sebestyén gyerek maradt, és belebámult az egyre szűkülő sötétségbe.

— Hagyjátok az ostoba tréfát — mondta Kordován, és megint kérte, hogy húzzák ki.

Kiss Kurányi a fal mellett evett.

— Gyakorold a késdobálást — kiabálta.

Romoda később unni kezdte a dolgot, abbahagyta az evést, a kúthoz ment, és egyedül kihúzta Kordovánt, aki fehér volt és remegett a szája széle, amikor előbújt a sötétből.

— Egy késdobáló művésznak igazán nem kellene félnie, ha negyedóraig egy kiszáradt kútban hagyják — mondta megvetően Romoda.

Délután az oszlopotat fűrészelték. Kordován elmesélte, hogy amikor a bűvésztársulattal járta az országot, volt egy nagyszerű trükkjük. Ládába bújttattak egy embert és kettéfűrészelték. Persze két ember volt a ládában, az egyik a kezét, a másik a lábát nyújtotta ki. Úgy vonaglottak, mintha nyúznák őket. A láda közepét állati bellekkel tömték meg, amiket a hentesnél vásároltak. Förtelmes bűz volt, mondta, a közönség tombolva lelkesedett, mert mindenki azt hitte, hogy a ládába bújtt ember hasát fűrészelték ketté.

Este a tűz köré feküdtek, és Kiss Kurányi azt mondta Romodának:

— Unom már a trükkjeit. Meg a pofáját is unom. Csak jártatja a pofáját, de dolgozni nem tud.

— Nekem kezdettől fogva nem tetszett a pofája — mondta Romoda. — Nem szeretem, ha valaki túl sok trükköt tud.

Harmadnap Kordován eltörte a bal karját. Akkor történt, amikor a gerendákat cipelték. A falra tették fel a gerendát, az egyik végét Romoda és a félhülye Sebestyén gyerek, a másikat Kordován és Kiss Kurányi.

— Előbb emeljétek fel ti — mondta Romoda.

Aztán a fiúval emelni kezdték a másik végét. Nem látták, hogyan csúszott le a falról; alig tudtak félreugrani. Csak Kordován kapkodott utána, és a gerenda a falhoz lapította a kezét. Még a reccsenést is hallották, amikor eltört a csont.

Kiss Kurányi futott a legközelebbi tanyára, hogy valami szekérféleséget szerezzen, amivel beviszik Kordovánt a városba. Romoda közben két deszkadarab közé szorította a törött kezét. Kordován rettenetesen izzadt, nagyokat nyögött, de szó nélkül tűrte, hogy Romoda bekötözze a karját. Aztán megjött a szekér, Kordovánt felsegítették, a félhülye Sebestyén gyerek is felmászott a szekérre, ő is menni akart, hiába is próbálták volna visszatartani.

— Az isten verje meg a marháját — mondta dühösen Kiss Kurányi. — Most aztán legalább tíz napig tökölödhetünk ezen a vacak dombon.

— Kár, hogy eltörte a kezét — mondta Romoda.

— Legalább az a hülye Sebestyén gyerek maradt volna itt. De az fut utána, mint a rühös kutya, és bámulja a késdobálást. Bár a jobb kezét törte volna el. Azt, amellyikkel a kést dobálja.

Romoda nem is figyelt Kiss Kurányira. Bámult a szekér után, amely lassan, zötyögve tűnt el a kukoricatáblák között.

— Ki fogjuk fizetni a részét — mondta. — Kifizetjük, mintha végig velünk maradt volna.

Kiss Kurányi tátott szájjal meredt Romodára.

— De hiszen még három napig sem dolgozott. És a munkája különben sem ért semmit.

— Lehet, hogy a gerenda éppen rád esett volna, ha nem kapja el — mondta Romoda.

— Nem esett volna rám. Én még időben félreugrottam.

— Akkor is kifizetjük a részét. Megérdemli.

— Egy frászt érdemli meg — mondta Kiss Kurányi.
— Senki sem mondta neki, hogy rakja a gerenda alá a kezét. Félreugorhatott volna ő is.

Romoda még mindig a kukoricatáblák felé nézett, köpött, és azt mondta:

— Fogd be már a szád. Megmondtam, hogy kifizetjük a részét, és most már fogd be a szád.

Azzal otthagytá Kiss Kurányit, és a kúthoz indult, mert egyszerre nagyon szomjas lett. Egyébként őt is dühítette, hogy legalább tíz napig azon a vacak, kopasz dombon kell maradniok.

Három próbadozás

Kordován felkötött karral is naphosszat gyakorolta a késdobálást. Kezdetben furcsa volt neki, nem tudta felvenni a megszokott alapállást, a dobás pillanatában elmozdult a helyéről, és a kés most már nem talált mindig célba. Összeszorított fogakkal gyakorolt a Sebestyénék kertjében, és csak akkor hagyta abba, ha fájni kezdett a törött karja. Ilyenkor leült a földre, a kést pedig átadta a félhülye Sebestyén gyerekek, aki egy pillanatra sem mozdult el mellőle. A földön ülve magyarázgatott a fiúnak, hogyan dobjon, az pedig kidülledt szemekkel célozta be a cseresznyefára szegezett deszkadarabot, és néha már el is találta. Aztán, ha a karja már nem fájt annyira, Kordován folytatta a késdobálást.

Három napi állandó gyakorlás után megszokta a felkötött karját, ismét szilárdan tudott megállni, és egyszer sem tévesztett célt. Most már megnyugodott, és elment Romoda háza elé, hogy beszélgessen egy kicsit az öreg Madzsgájjal és Rozmaring Bandival. De még ott is, beszélgetés közben, többször felugrott, és néhányszor a görbe akácfába vágta a kést. Biztos akart lenni benne, hogy felkötött keze már nem zavarja a dobálásban.

Így gyakorolt akkor is, amikor Váryné jött végig az

utcán. Romoda háza előtt megállt, és Kordovánt figyelte. Kordován köszönt neki, azután megmerevedett, és a kést Rozmaring Bandi lába elé dobta. A cipőjétől alig egy centiméterre fúródott a földbe. Rozmaring Bandi ijedten felugrott, Váryné pedig hangosan elnevette magát. Aztán hátrasimította a haját, és még mindig nevetve el-sietett. Rozmaring Bandi lehajolt, kihúzta a kést a föld-ből, közben méltatlankodva szitkozódott.

— Ne haragudjon, öregem — mondta Kordován Rozmaring Bandinak —, igazán nem akartam annyira megijeszteni.

— Hülye vicceid vannak — mondta Rozmaring Bandi, de látszott rajta, hogy nem haragszik komolyan.

— Hány éves lehet ez az asszony? — kérdezte Kordován.

— Melyik asszony?

— A maguk szállásadója.

— Nem tudom — mondta Rozmaring Bandi.

— Legalább negyvenéves — mondta az öreg Madzsgáj.

— Szép asszony — mondta Kordován. — Nagyon szép asszony.

Az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi a vállukat vonogatták. Mind a ketten utálták Várynét.

— Nagy kurva volt valamikor — mondta Rozmaring Bandi. — Váry állítólag egy kupiból szedte ki, közvetlenül a háború előtt. Most Várynak a házából csinált kuplerájt.

— Kit érdekel az? — mondta Kordován. — Kit ér-

dekel az, hogy honnan szedte ki a férje? Váry, ugye, sokkal idősebb, mint az asszony?

— Az asszony viszont sokkal idősebb nálad — mondta az öreg Madzsgáj.

Kordován nevetett.

— Szeretem az érett nőket — mondta. — Egyszerűen imádom őket.

Kordován ettől kezdve reggeltől estig Romoda háza előtt ült az akácfán, és ha Váryné megjelent az utcán, mindjárt gyakorolni kezdte a késdobálást. Az asszony ilyenkor mindig megállt mellette, és nézte egy ideig. Egyszer megkérdezte Kordovánt:

— Maga egész életében csak kést dobált? Semmi mást nem csinált?

— De igen — mondta mosolyogva Kordován. — Csináltam én mást is.

— Mit?

— Aranypénzt kerestem mindenféle romok között.

— És talált?

— Nem, eddig még sohasem találtam. Egyszer régen azt hittem, hogy aranypénzt találtam, de később kiderült, hogy csak vörösrézből van. Pedig nagyon szép volt, olyan színe volt, mint a holdnak, és én sokáig aranynak hittem. Még most is néha, amikor rosszkedvű vagyok, azt mesélem az embereknek, hogy egyszer régen nagy halom aranypénzt találtam. De magának bevallom, hogy csak olcsó vörösréz volt.

— Maga sokfelé járt, igaz?

— Igen. Egy bűvészcsoporttal bejártam az egész országot. Én mint késdobáló művész léptem fel.

— És mindenfelé kutatott az aranypénz után?

— Igen, mindenfelé.

Az öreg Madzsgáj, Rozmaring Bandi és a félhülye Sebestyén gyerek csodálkozva és kissé rosszállóan figyelték őket. Váryné mosolyogva nézett Kordován arcába, és megkérdezte:

— Most már nem keresi?

— De igen. Most is keresem.

— Itt?

— Igen. Lehet, hogy éppen itt fogom megtalálni.

Váryné mosolygott, indulni akart, de meggondolta magát, egy pillanatig még állva maradt, és azt mondta:

— Furcsa ember maga.

— Maga pedig nagyon szép — mondta Kordován.

Az asszony akkor elment, ők pedig mind a négyen sokáig bámultak utána. Rozmaring Bandi köpött, és valami olyasfélét mormogott, hogy nem lesz ennek jó vége. Az öreg Madzsgáj is borúsan hunyorgott, sőt még a félhülye Sebestyén gyerek is úgy viselkedett, mintha megsértették volna valamivel. Kordovánt mindez nem érdekelte, bámult az asszony után, s később sokáig dobálta a kést az akácfába.

Egy világos, holdas éjszaka mentek le először a folyóhoz. A Keglovics utcában már mindenki aludt, ők ketten azonban mégis nagyon idegesek voltak.

— A férje nem vett észre semmit? — kérdezte Kordován.

Váryné idegesen nevetett.

— A férjem! A férjem már legalább tíz éve azt sem veszi észre, hogy létezem.

Lementek egészen odáig, ahol valamikor a hidat kezdték építeni. Annak idején, amikor a talajt egyengették a készülő híd körül, a földmunkások kettészelték az egyik kisebb dombot, amely lefaragott oldalával most sárga agyagfalként meredt a folyóra. Itt álltak meg, hátukat a falnak támasztották, és nézték a vizet. A folyónak ez a része tiszta volt, nem fedte be a békalencse, és úgy látszott, hogy a víz már régóta mozdulatlanul áll a két part között.

— Szép volt a partnernője? — kérdezte hirtelen Váryné.

Kordován nem értette.

— Milyen partnernőm?

— Hát akit körüldobált késekkel, amikor fellépett az-
zal a bűvésztársasággal.

— Ó, persze — mondta Kordován. — Elég szép volt.

— Hol van most?

— Nem tudom. Sohasem érdeklődtem utána. Annyira
nem volt szép.

— Hány késsel dobálta körül?

— Ő, ő... tizenkettővel.

— Sohasem sérült meg?

— Soha. Mindig nagyon biztos kézzel dobtam a kést.

Váryné mosolygott, és a folyót nézte. Szép volt, amikor így mosolygott.

— Magánál van a kés? — kérdezte.

— Igen — mondta Kordován. — Mindig magamnál
hordom.

— Akkor most dobáljon körül engem a késsel.

— Kérem?

— Dobáljon körül engem a késsel. Ugye, megteszi?

Kordovánnak egyszerre melege lett, és megbánta, hogy eljött a folyóhoz. Nem volt őneki soha semmiféle partnernője, és sohasem dobált körül senkit sem tizenkét késsel. De ezt már nem mondhatta meg. Egy pillanatig még azt remélte, hogy az asszony tréfál, de az már széttárt karokkal állt a fal mellett, és az arcáról látszott, hogy komolyan gondolja a dolgot.

— Éjszaka van — szabadkozott Kordován. — Ehhez világosság kell.

— Világít a hold — mondta az asszony. — Tíz méterről is jól láthat engem. És ne féljen, nyugodtan fogok állni, meg sem mozdulok.

— Sokkal több fény kellene — mondta Kordován. Nem gyerekjáték ez.

— Fél? — kérdezte mosolyogva az asszony.

Kordován sóhajtott, mondani akart még valamit, de látta, hogy hiába minden. Elővette kését, és hátrált vagy öt lépést. Aztán dobott. A kés nesztelenül fúródott az agyagba Váryné térde mellett.

— Folytassa — mondta az asszony.

Kordován kihúzta a kést a falból, nagyon ideges volt, törött bal karja tompán sajogni kezdett, összeszorította a fogait, és úgy dobott. A kés Váryné dereka mellé fúródott.

— Most dobja az arcom mellé — mondta az asszony.

— Egészen közel az arcomhoz.

— Hagyjuk talán abba — mondta Kordován. — Majd máskor folytatjuk. Ha világosabb lesz.

— Fél? — kérdezte az asszony.

— Nem. Nem félek — mondta Kordován rekedten.

Szörnyen izzadt. Tenyerét a nadrágjába törölte, homlokán végigcsorgott a veríték, és csípte a szemét. Vigyázz-állásba merevedett, sokáig állt így, s úgy érezte, görcsbe rándult az egész teste. Semmit sem látott, csak Váryné arcát. A kést egészen közel az arca mellé dobta.

Megtörölte homlokát, és amikor a falhoz ment, hogy kihúzza a kését az agyagból, látta, hogy az asszony sír. Továbbra is széttárt karokkal, mozdulatlanul állt és sírt.

— Mi történt? — kérdezte ijedten Kordován.

— Semmi. Semmi sem történt. El akarok menni innen.

— Miért? Hova?

— Mindegy. Nagyon messzire. Minél messzebb innen.

Kordován tanácstalanul állt előtte, és izzadt homlokát törölgette.

— Vigyen el engem innen — mondta az asszony. — Nagyon kérem, vigyen engem magával. Elmegyek magával bárhova.

Kordován izzadt, és elátkozta még azt a pillanatot is, amikor először szóba állt Várynéval.

— De hát... én nem akarok elmenni innen — dadogta.

— Én mindent megteszek magának. Csak menjünk el együtt valahova.

— De hát... nem is ismerjük egymást. És én sehova sem akarok elmenni.

Az asszony akkor leengedte karjait, és ellépett a faltól. Ismét a folyót nézte. Amikor visszafordult, már mosolygott.

— Ne haragudjon — mondta. — Soha többé nem kérem, hogy magával vigyen. Felejtse el az egészet. Tudja, néha szeretném arcul köpni magamat, amikor Váryra gondolok meg arra a másik két vén hülyére. Meg a szerelmespárokra, akiknek szobát adok ki.

— Ne gondoljon rájuk — mondta Kordován. — Most ne gondoljon rájuk. Most csak szép dolgokra gondoljon.

— Ígérje meg, hogy máskor is eljön velem ide. És én majd elhitetem magammal, hogy nagyon messzire mentem.

— Eljövök, amikor csak akarja — mondta Kordován.

Később, amikor már egészen a víz mellett ültek, és fogták egymás kezét, az asszony megkérdezte Kordovántól, hogy hány éves.

— Harmincegy — mondta.

— Nagyon fiatal még.

— Maga is nagyon fiatal még — mondta Kordován.

A méhraj délután letelepedett Opana magas akácfájára. Az egyik vastag ágon gyűltek össze a méhek, egymásba kapaszkodtak, és az egész kupac úgy lógott az ágon, mint egy fekete, mérges gyümölcs. Opana, az öreg Madzsgáj, Rozmaring Bandi, Kordován és a félhülye Sebestyén gyerek leültek a fa alá, és figyelték őket. Később odajött Szent János, a méhész is, hosszú létrát és egy zsákot hozott magával.

— Ilyen későn már nem szoktak rajzani — mondta.
— Az anyémek sohasem rajzanak ilyen későn. Fogalmam sincs, ezek honnan jöhettek.

Felkapaszkodott a létrán, a méheket a zsákba rázta, és onnan beleszórta őket az egyik üres kaptárba. Fél óra múlva a méhek ismét az akácfán gyülekeztek, de most már nem kupacban lógtak, hanem befedték az egész ágat.

— Az anyaméh, úgy látszik, az ágon maradt — mondta Szent János. — És most nagyon rosszul helyezkedtek el. Nehéz lesz zsákba rázni őket.

Óvatosan, a kezével söpörte le a méheket az ágról, bele a zsákba, aztán ismét az üres kaptárba szórta őket. Ezúttal már ott maradtak, nem tértek többé vissza az akácfára.

— Furcsa méhek ezek — mondta Szent János. — Kiseb-
sebbek és feketébbek, mint az enyéme-
k. És sokkal dühösebbek. Nem tudom, hogy mire megyek velük.

Szomorúan nézegette összemart, feldagadt kezeit.

*Régi megható történet a hallgatóg Váryról
és feleségéről*

A pince legvégén sötét nyílás tátongott, melyből dohos, hideg levegő csapott az arcukba. Tanácstalanul álltak egymás mellett, Váry egy viharlámpát tartott a kezében, megpróbált bevilágítani, de nem láttak semmit, csak a dohos levegő áramlását érezték. Kétoldalt, a fal mellett, hordók álltak, azokat már sorba végigkopogtatták, valamennyi üres volt. A sötét nyílás előtt pókhálós üvegek heverték, Váry bosszúsan félrerugdosta őket.

— Miféle barlang ez? — kérdezte az asszony. Fázott a hűvös pincében, karjait összefonta a mellén.

Váry vállat vont, aztán felemelte a viharlámpát, és előrelépett a sötétbe. Megcsúszott a sáros, nyálkás talajon, de nem állt meg, óvatosan, tapogatózva haladt előre az egy szál viharlámpával. Az asszony egy ideig még látta az imbolygó viharlámpát, aztán ismét sötét lett. Jó fél óráig várakozott a pincében, mire Váry előbukant. A lába térdig sáros volt, fehér haja nedvesen tapadt a homlokára, és nehezen lélegzett.

— Több mint száz méter hosszú — mondta. — Tényleg olyan, mint valami barlang.

— Nagyon féltem — mondta az asszony. — Féltem, hogy valami bajod lesz.

— Olyan, mint egy barlang — mondta Váry. — Vagy inkább, mint egy alagút. Valamikor sokkal hosszabb lehetett, de egy helyen beomlott, és nem tudtam továbbmenni.

— Ne menj többet oda — mondta az asszony. — Nagyon félttem.

— Kellemetlen hely, az biztos — mondta Váry. Letette a földre a viharlámpát, és fáradtan leült az egyik hordóra. — De azért érdekel, hogy mire szolgálhatott. Olyan... olyan titokzatos az egész.

Az asszonynak egyszerre felderült az arca.

— Ez az — mondta. — Titokzatos barlang. Ez az. Így fogjuk nevezni a csárdát. Titokzatos barlang: az ilyesmi mindig tetszik az embereknek. Meglátod rengeteg vendégünk lesz.

— Hülyeség — mondta Váry.

— Nem hülyeség — mondta az asszony. — Ehhez én jobban értek, bízd csak rám. Egy nagy táblára felírjuk, hogy „Titokzatos barlang”. Meglátod, özönlenni fognak a vendégek. Sok pénzt fogunk keresni.

Váry rosszkedvűen nézegette sáros lábait. Hülyeségnek tartotta a „Titokzatos barlang” elnevezést, és a csárdáért sem lelkesedett sohasem.

— Jól van, próbáljuk meg — mondta szórakozottan.

Az asszony leült mellé a hordóra, és szorosan hozzábújt.

— Sok pénzünk lesz, majd meglátod. A földeket is mind visszavásároljuk. És boldogok leszünk. Ugye elhiszed, hogy boldogok leszünk?

— Igen — mondta Váry. — Most is boldogok vagyunk.

— Mindig boldogok leszünk, majd meglátod. Rengeteg pénzünk lesz, s akkor elmehetünk innen. Oda mehetünk, ahova akarod.

— Igen...igen — mondta Váry, és megpróbálta lekaparni a sarat a cipőjéről.

— Elmegyünk valahova, ahol teljesen egyedül leszünk — mondta az asszony. — Nem lesz ott senki más, csak mi ketten. És nagyon boldogok leszünk, majd meglátod.

— Most is boldogok vagyunk.

— Persze. És rendben lesz minden. Sok vendégünk lesz, majd meglátod. Majd én gondoskodok róla, hogy sok vendégünk legyen.

Napokig nem jött egyetlen vendég sem. Egy mogorva beteg öregembertől vették meg az útszéli csárdát, nagyon elhanyagolt állapotban. Valamennyire helyreporcozták, kifestették, új székeket és asztalokat hoztak, és a cégétáblára nagy betűkkel kiírták, hogy „Titokzatos barlang”. Az emberek lovaskocsin, kerékpáron és gyalog jártak az úton, de senki sem tért be.

— Az a vén hülye elűzte a vendégeket — mondta Váry. — Tennünk kellene valamit.

Váryné akkor kiment a csárda elé, és köszönetni kezdett az arra haladóknak. Mindenkre rámosolygott, aki csak elment a csárda előtt, és mindenkinek nagyon kedvesen köszönt. Az emberek csodálkoztak, de visszaköszöntek, és megbámulták az asszonyt. Később néhányan már betértek a csárdába is, megálltak a söntés mellett, és gyorsan megittak valamit. Aztán, ahogy múltak a na-

pok, egyre többen jöttek, leültek az új székekre az új asztalok mellé, és most már nem siettek annyira. Váryék reggeltől késő estig talpon voltak, nyitva tartottak, amíg csak az utolsó vendég is el nem ment, akkor nekiálltak takarítani, végül pedig összeszámolták a napi bevételt. Hullafáradtak voltak már ilyenkor, de nagyon örültek, hogy a csárda ilyen szépen beindult, és hogy egyre több pénzt számolhatnak össze.

A baj akkor kezdődött, amikor először betért hozzájuk a vörös hajú hordókészítő. Kerékpáron jött, kora délután, a kerékpárt a csárda falához támasztotta, ő pedig bement, és az egyik sarokasztalhoz ült, kényelmesen hátradőlt a széken, a lábait felrakta a mellette levő székre.

— Hallottam, hogy nagyon rendes hely ez a „Titokzatos barlang” — mondta Várynének. — Hónapok óta mást sem hallok, csak azt, hogy milyen rendes hely ez a „Titokzatos barlang”.

— Magának is tetszeni fog — mondta Váryné. Tiszta fehér kötényben állt a hordókészítő asztala mellett, és nagyon kedvesen mosolygott.

— Szebbnek képzeltem — mondta a hordókészítő. Visszamosolygott az asszonyra. — Mármint a csárdát. Maga viszont szép, sokkal szebb, mint képzeltem. Hány éves?

— Tizenkilenc.

— Nagyon fiatal — mondta a hordókészítő. — Ki hinné, hogy ennyire fiatal, és máris mindenfélét kitalasztalt.

Váryné ekkor már sejtette, hogy baj lesz, de azért továbbra is kedvesen mosolygott, és bort hozott a hordó-

készítőnek. Sok bort megivott a hordókészítő, és egész idő alatt székre rakott lábbal ült a sarokban.

— Vallja be nekem — mondta később nehezen forgó nyelvvel Várynénak —, vallja be nekem, hogy töksötét volt, amikor férjhez ment ehhez az öreg mókushoz. Töksötét volt, és maga nem látta, hogy tiszta ősz a haja.

Váryné most már nem mosolygott, csak állt az asztal mellett, de nem mosolygott.

— Nem akarná folytatni a régi mesterségét? — kérdezte a hordókészítő. — Egy fehér hajú férj mellett igazán folytathatná a régi mesterségét.

Az asszony elment az asztaltól. Váry észrevette; hogy valami történt, előjött a söntés mögül, és megkérdezte a hordókészítőt.

— Minden rendben van?

A hordókészítő hintázni kezdett a széken, és csillogó szemekkel nézett fel Váryra.

— Szerintem... — mondta —, szerintem kétfajta ember van. Az egyik fajta ember olyan, mint a disznó. Szeret nagyokat enni, nagyokat inni, és egyáltalán: élvezni az életet. Ilyen vagyok én. Nem is tagadom. Én olyan vagyok, mint a disznó. A másik fajta ember... a másik fajta ember olyan, mint a... olyan, mint az ember. Szereti a sok pénzt, a szép házat meg az ilyesmit, és hamar megöszül. Magának is azért ilyen fehér a haja, mert ehhez a másik fajtához tartozik.

— Lehet, hogy igaza van — mondta Váry.

— Persze hogy igazam van — mondta a hordókészítő. — És azt is tudom, hogy a feleségét egy bordélyházból hozta ki.

- Ez nem igaz — mondta elsötétült arccal Váry.
- Azt is tudom, hogy még fizetett is érte, hogy kihozhasssa a bordélyból.
- Nem igaz.
- Azt is tudom, hogy a földjeit adta el, hogy kihozhasssa a feleségét, és hogy megvegye ezt a vacak csárdát.
- Nem igaz.
- De igaz — mondta a hordókészítő. — Nekem hiába akar hazudni. Ismerem az ilyenfajta embereket, mindig hazudnak.
- Menjen most már haza — mondta Váry.
- Sokan voltak benn a csárdában, Váry halkán beszélt, a hordókészítő viszont annál hangosabban, többen is odafigyeltek már.
- Maga szereti a pénzt. Higgye el nekem, ezzel az asszonnyal több pénzt kereshetne, mint a vacak csárdájával. Gondolja csak meg.
- Menjen haza — mondta Váry. — És többet ne jöjjön ide.
- Rengeteg ilyen ember van, mint én — mondta a hordókészítő —, akik élvezik az életet. Sok pénzt kereshetne a kedves fiatalasszonnyal.
- Azonnal menjen ki — mondta Váry. — És ne jöjjön többet ide.
- A hordókészítő kitámolygott, ők pedig egész este a vendégek körül foglalatostkodtak. Zárás után, amikor a pénzt összeszámolták, az asszony sírva fakadt.
- Megölöm azt a vörös hajú disznót, ha még egyszer ide mer jönni — mondta akkor Váry.

A hordókészítő két nap múlva ismét megjelent. Váry látta, amint a csárda elé kanyarodik a kerékpárjával, és kiment eléje.

— Ne dühöngjön, öregem — mondta vigyorogva a hordókészítő. — A magafajta emberek sohasem szoktak komolyan haragudni. Meg aztán, ebben a korban nem ajánlatos.

Váry előrenyújtotta jobb kezét, és torkon ragadta a hordókészítőt. Egy kézzel szorította a torkát, a hordókészítőnek kidülledtek a szemei, próbálta lefejtetni Váry ujjait, véresre karmolta a kezét, de Váry csak akkor engedte el, amikor már megkékült az arca. A hordókészítő a fal mellé roskadt. Jóval később tudott csak talpra állni, akkor felült a kerékpárjára, és szó nélkül elkarikázott.

A csárda nem sokkal hajnal előtt gyulladt ki, és mire megvirradt, teljesen porig égett. A régi, csontszáraz épületnek még a falai is leomlottak. Az asszony hangosan zokogott, Váry átölelte a vállát, és azt mondta:

— Elmegyünk innen, és megint nagyon boldogok leszünk.

— Ne haragudj rám — mondta az asszony.

— Nem haragszom — mondta Váry. — Most elmegyünk innen, és nagyon boldogok leszünk. Majd meglátod.

— Biztos, hogy nem haragszol rám?

— Nem haragszom. Elmegyünk, és boldogok leszünk. Jobb is, hogy leégett ez a vacak csárda, sohasem szerettem. Csak az a barlang... még most is érdekel, hogy mire szolgálhatott.

Le akartak még egyszer menni a pincébe, hogy meg-

nézzék azt a hosszú, sötét barlangot, de a beomlott falak eltorlaszolták a pince bejáratát. Elhatározták, hogy később egyszer majd visszajönnek, eltakarítják a romokat, és lemennek a pincébe. De hamarosan kitört a háború, és ők nem jöttek többet vissza.

Ki az a vén kurva?

A Keglovics utcabeli férfiak és a téglagyári munkások szombat délutánonként Dobrénál, a fűtőnél gyűltek össze. Ha meleg volt, a ház előtt, az udvarban üldögéltek, ilyenkor békésen megfértek egymással, beszélgettek, és türelmesen várták, hogy Dobre megborotválja vagy megnyírja őket. A fűtő gyorsan és ügyesen dolgozott, és ők már évek óta idejártak borotválkozni és nyíratkozni.

Dobre borbély volt valamikor. Kitanulta a szakmát, a mesterlevelet is megszerezte, de akkor ahelyett, hogy borbélyműhelyt nyitott volna, elment a téglagyárba dolgozni. Kezdetben a szén hordta, később fűtő lett, a szénportól és a füsttől megfeketedett, mint az ördög, esténként alig tudta tisztára mosni magát, de borbélyműhelyt nem akart nyitni. Utálta a mesterségét. Nem tudta elviselni az emberek szájbűzét. Mesélte, hogy inas korában szinte mindennap ki kellett rohannia a műhelyből, hogy hányjon. Amint valaki leült a székbe, ő mindjárt tudta, hogy az illetőnek hány foga rohad a szájában, és hogy miféle gyomorbántalmak vannak. Később már nem hányt, de amint borotválni, vagy nyírni kezdett valakit, a gyomorra összeszorult, és olyan kemény lett, mintha téglával

tömték volna ki. És ez még rosszabb volt, mint amikor hányt. Este, ha hazament, órákig nem tudott enni semmit, csak üldögélt, vagy sétált kint a kertben és köpködött. De azért hősiesen végigszenvedte az inas- és segédéveket, aztán megszerezte a mesterlevelet, és boldogan elment a téglagyárba szemet hordani.

A Keglovics utcabeli férfiakat és a téglagyári munkásokat megborotválta és megnyírta ugyan minden szombaton, ez azonban egész más volt. Az ismerősök szájbűzét elviselte. Az olyan ismerősökét, akikkel minden nap találkozott és beszélgetett. Ezeknek már nem is érezte a szájbűzét. Jókedvűen nyírta és borotválta őket, s kicsit büszke volt arra, hogy az ő házában olyan békésen megférnek egymással.

Egy szombat délután azonban Adamkó részegen érkezett Dobréhoz. Izzadt, vörös arccal jött, és dőlt belőle a pálinkaszag. Amint belépett, kijelentette, hogy Kiss Kurányi egy tetves disznó, Rozmaring Bandinak pedig azt mondta, hogy régen meg kellett volna döglenie alkoholmérgezésben, akkor most megöregedve és félhülyén nem élősködne a társadalom nyakán. Aztán kivette az újságot Szent János kezéből, de nem olvasta, hanem leterítette a tornác lépcsőjére és ráült. Fenyegetően nézett végig a Keglovics utca lakóin, látszott, hogy mindenáron bele akar kötni valakibe.

Szerencsére csakhamar megérkezett Romoda is, az ácsmester, és akkor mindannyian fellélegeztek. Adamkó most őt méregette gyűlölködve, de tudták, hogy Romodával nem mer kikezdeni. Az ácsmester mindjárt látta,

hogy valami nincs rendben, úgy tett azonban, mintha semmit sem venne észre, a tornácoszlopnak támaszkodott, és cigarettára gyújtott. Kínos, szokatlan csend volt, és Dobre, hogy feloldja a hangulatot, elmesélte, hogyan rakta le a mestervizsgát. Egy középkorú hivatalnokot kellett megnyírnia és megborotválnia, akinek ezüsthajai voltak. Az ezüsthajak büzlének csak igazán, ha nem tisztogatják őket rendszeresen. És az illető nem tisztogatta az ezüsthajait rendszeresen. Dobre azonban akkor utoljára szándékosan kínoztatta magát, piszkogott, ameddig csak tehetett, és mélyen magába szívta az ezüsthajak bűzét. Utána boldogan rohant a téglagyárba szemet hordani. Pedig nagyon nehéz munka volt az, különösen abban az időben. Rossz, vacak szemet kaptak, rengeteget kellett belőle a kemencébe hordani, hogy rendszeren megsüljenek a téglák. Adamkó is megmondhatja, hogy milyen nehéz munka volt.

— Igaz, Adamkó?

Adamkó nem figyelt oda. Éppen akkor jött be az udvarba Kordován és a félhülye Sebestyén gyerek. Kordovánnak még mindig gipszben volt a bal karja, de már nem fájt, jókedvűen, füttyörészve jött Dobréhoz borotválkozni.

— Ó, megjött a hősszerelmes — harsogta Adamkó. — A Keglovics utca bikája. Aki éjszakánként a folyópartra jár.

Kordován sápadtan állt meg, vigyázzállásba merevedett, mint amikor kést készül dobni. A félhülye Sebestyén gyerek riadtan tekintgetett hol Kordovánra, hol Adamkóra.

— Mondd, szépek az éjszakák ott a víz mellett? — kérdezte Adamkó Kordovántól.

— Hagyjon engem békében — mondta Kordován.

— Hagyd békében Kordovánt — mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

Adamkó tele szájjal röhögött. Aztán hirtelen elkomo-lyodott, és azt mondta:

— Mit szóltok hozzá, hogy ez a jóképű fiatalember minden éjszaka egy vén kurvával jár le a folyó mellé? Mit gondoltok, ki az a vén kurva?

Mindenki hallgatott, segélykérően néztek Romodára, de az ácsmester még mindig az oszlopnak támaszkodva cigarettázott, és a homlokát ráncolva figyelte a halál-sápadt Kordovánt.

— Rozmaring, te iszákos disznó, te mit gondolsz, ki az a vén kurva?

— Nem tudom — mondta lesütött szemmel Rozmaring Bandi.

— Hazudsz, Rozmaring. Tudod te nagyon jól, hogy kiről van szó. Egy vén kurváról, aki valamikor kuplerájban tanulta a mesterségét. Mi megszüntettük a kuplerájokat, de ő kuplerájt csinált a házából, itt az orrotok előtt, és tovább gyakorolja a mesterségét. Veled is gyakorolta?

— Nem — mondta Rozmaring Bandi.

— Azt elhiszem — mondta Adamkó. — Túlságosan öreg vagy már. Meg a férje is túlságosan öreg. De vannak még fiatalok, akikkel lehet gyakorolni. Fiatal párok, akiket oktatni kell, itt az egész utca szeme láttára. Ezt

a jóképű fiatalembert is biztosan mindenre kioktatta. Igaz?

— Hagyjon engem békében, és fogja már be a száját — mondta Kordován. Még mindig vigyázzban állt.

— Fogd be már a szád — mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

Adamkó felállt a lépcsőről, és úgy röhögött. A félhülye Sebestyén gyerek felé mutatott.

— Ne izgulj, fiam, veled is gyakorolni fog még. Akármilyen hülye vagy is...

— Te rohadt állat...

Kordovánnak már a kezében volt a kés, és elindult Adamkó felé.

— Te rohadt állat — nyögte.

De akkor elébe lépett Romoda, elkapta a csuklóját, Kordován fájdalmasan felkiáltott, és a kés a földre esett.

— Figyelmeztettelek már, hogy errefelé nem hordanak ilyen késeket — mondta az ácsmester.

Kordován keservesen nyögött, remegett az álla, és amikor Romoda elengedte a csuklóját, kirohant az utcára.

— Te rohadt állat — mondta a félhülye Sebestyén gyerek Adamkónak. Felkapta a kést a földről, és Kordován után futott.

Adamkó sápadtan állt a tornác előtt, már teljesen kijózanodott. Romoda most feléje fordult és megkérdezte:

— Mire vársz?

Adamkó lassan, lehorgasztott fejjel elindult a kapu felé.

Dobre később, amikor Szent Jánost borotválta, azt mondta, ő megéri Adamkót. Teljesen elvesztette a fe-

jét. Szinte biztosra vehető, hogy hamarosan kirúgják a gyárból. Sőt, nagyon valószínű, hogy őt is kirúgják a gyárból. Hiába, nem bírnak ők már úgy dolgozni, mint valamikor. És rosszul áll az egész gyár. Csökkentik a termelést, el kell bocsátani néhány embert. Nagyon valószínű, hogy azokat bocsátják el, akik már nem bírják az iramot. Nem tudja, hogy mi lesz. Ahhoz már mindketten öregek, hogy mondjuk, Németországba menjenek dolgozni. Nem tudja, mi lesz Adamkóval. Ő legfeljebb borbélyműhelyt nyit. Igen. A gyomra ismét összeszorul, de nem tehet mást. Kénytelen lesz elviselni mindenféle nagy pofájú idegennek a szájbűzét.

Tizenkét dobás

— Elmegyek innen — mondta Kordován. — Három nap múlva leveszik a gipszet a karomról, és akkor elmegyek innen.

— Ne hagyjál itt engem — mondta riadtan Váryné.
— Mi lesz velem, ha elmész?

A folyó mellett ültek, Kordován apró göröngyöket dobált a vízbe. Az alvó, kis folyó ilyenkor mintha megmozdult volna a két part között, előrelendült, és nesztelenül csorgott az árván meredező hídoszlopok mellett.

— Te is jössz — mondta Kordován. — Együtt fogunk elmenni.

— Ezt nem mondod komolyan.

— De komolyan mondom. Amint leveszik a gipszet a karomról, elmegyünk innen.

— Nem hiszem. Ez nem lehet igaz.

— De igaz. Szeretlek, és magammal viszlek, majd meglátod.

Lassan az asszony felé fordult, és az arcát figyelte. Váryné mosolygott. A folyót nézte, a szája kicsit nyitva volt, úgy mosolygott.

— Tényleg magaddal vinnél? — kérdezte.

— Magammal viszlek. Majd meglátod, hogy magammal viszlek.

— Istenem, ezt igazán nem hittem volna — mondta az asszony.

— Örülsz? — kérdezte Kordován.

Az asszony mosolygott. Két kezével átkulcsolta a térdét, mereven nézte a vizet, és mosolygott.

— Nagyon örülök. És nagyon szeretlek. Tényleg magaddal vinnél?

— Magammal viszlek.

— Istenem, nem hittem volna... Sohasem mondtad ezt nekem.

— Most mondom. Magammal foglak vinni.

— Nagyon szeretlek — mondta az asszony. — És nagyon jó, hogy itt vagy.

— Nem akarok itt maradni.

— Tudom — mondta az asszony. — De azért nagyon jó, hogy itt voltál.

A folyó ismét megállt a két part között, csönd volt körülöttük, és ők is elhallgattak. Kordován nem dobott több göröngyöt a vízbe.

— Szereted a fákat? — kérdezte az asszony.

— Tessék?

— Szereted a fákat?

Kordován vállat vont.

— Nem tudom. Lehet, hogy szeretem őket. Miért kérdezed?

— Én nagyon szeretem a fákat — mondta az asszony.

— Egyszer, nagyon régen, még kislány koromban láttam egy mesefilmet. A fák ott olyanok voltak, mint az emberek. Mint a jó emberek. Mozgatták az ágait,

mintha kezük lenne, és sírtak is. Nagy vihar volt, és a fák akkor megöltek egy gonosz boszorkányt. Az apámmal néztem a filmet, és egész idő alatt a kezét fogtam. Szerettem apámmal filmet nézni.

— Miért meséled ezt nekem?

— Nem tudom. Talán azért, mert akkor boldog voltam. És nagyon-nagyon fiatal. Még az apám vezetett moziba.

— Hogy hívtak lánykorodban?

— Szilviának. Takács Szilviának.

— Takács Szilvia, te most is nagyon fiatal vagy — mondta Kordován. — És ezentúl majd én vezetek moziba. Megnézünk minden mesefilmet.

— Tudod, hogy hány éves vagyok? — kérdezte az asszony.

— Nem érdekel — mondta Kordován. — Tudom, hogy nagyon fiatal vagy. És ezentúl én vezetek majd moziba.

— Negyvenéves vagyok — mondta az asszony. — Tíz évvel öregebb, mint te. Nem is tudod, milyen sok az a tíz év.

— Te nagyon fiatal vagy.

— Istenem... Tényleg magaddal vinnél engem?

— Mondtam, hogy magammal viszlek.

Most az asszony figyelte Kordován arcát. Közelebb húzódott hozzá, és a vállára hajtotta a fejét.

— Ne menjél el — mondta halkan.

— Elmegyek — mondta Kordován. — Elmegyünk mind a ketten.

— Ne menjél el.

— Mi bajod van? — kérdezte idegesen Kordován. — Hiszen te is velem jössz.

— Nem megyek veled.

Kordován eltolta magától az asszonyt, és felállt. Most fentről, egészen magasról nézte.

— Nem jössz velem?

— Nem mehetek.

— De hát... Nem értem... — dadogott Kordován. — Mindig azt akartad, hogy elvigyelek innen. Hogy minél messzebbre vigyelek. Még sírtál is.

— Tudom — mondta halkán az asszony. Alig lehetett hallani, amit mond. — És én el is mentem veled mindig. Bármikor együtt voltunk, én elmentem nagyon messzire innen. És mindig nagyon szerettelek, és nagyon boldog voltam.

— Most tényleg elmehetünk innen nagyon messzire, és mindig boldogok leszünk.

— Nem mehetek el.

— Bejárnánk az egész országot...

— Nem mehetek veled. Ne haragudj.

Kordován most már vigyázzállásba merevedett. Fentről, a magasból nézte a víz mellett ülő asszonyt, a víz mozdulatlanul állt a két part között, és mozdulatlan volt az asszony is, mintha már nagyon régóta ott kuporogna, és még nagyon sokáig ott akarna maradni. És a csend egyre nagyobb lett. Kordován később egészen halkán mondta:

— Állj fel, te bűdös kurva.

Az asszony meggörnyedt, összeszorította a térdeit, és nem mozdult.

— Azt mondtam, hogy állj fel, te бүдös, vén kurva. Az asszony akkor felállt és ijedten nézett Kordovánra.
— Nem vagyok kurva — mondta. — Én szeretlek téged.

Kordován nevetett. Még mindig mereven, egyenes derékkal állt, és hosszan, csúnyán nevetett.

— Állj a fal mellé — mondta.

— Ne csináld ezt velem — mondta az asszony. — És ne menjél el.

Kordován megragadta a karját, és a kettészelt domboldal felé taszította.

— Állj a fal mellé!

Az asszony elsírta magát. Kezét a szájára szorította, úgy sírt.

— Ne... ne csináld ezt — kérte.

— Állj a fal mellé, és tárd szét a karodat — mondta Kordován. — Úgy, mint amikor először itt jártunk.

Az asszony a falhoz lapult, széttárta a karját, sírt, könnyörögve nézett Kordovánra, de többet nem szólt semmit. Kordován lehajtott fejjel állt előtte, felkötött bal karja féhéren világított, teljesen nyugodtnak látszott.

— Szeretnék elmondani neked valamit. Jól figyelj rám.

Az asszony sírt, remegve lapult a falhoz, és most sem szólt semmit.

— Szeretném... — kezdte Kordován —, szeretném ha tudnád, hogy sohasem dobáltam körül senkit késekkel. És ládába bújtatott embert sem fűrészeltettem ketté. Egyszer akartam megcsinálni, de átejtettek, és magamra hagytak. Egyedül pedig nem tudtam megcsinálni... És

a holdszínű aranypénzeket is végérvényesen megette a fene. És bűvészcsoporttal sem jártam sohasem. Csak hazudok mindenfélét az embereknek, főleg olyankor, ha rosszkedvem van. Ha látom, hogy elhiszik, mindjárt jókedvű leszek. De most nem akarok jókedvű lenni, és megmondom neked az igazat: nem jártam bűvészekkel az országot, és nem vagyok késdobáló művész. Az első három próbadobásom akkor volt, amikor először idejöttünk. Most pedig tizenkét dobásom lesz. Jó lenne, ha nem mozognál. Szépen, nyugodtan állj, mint először; akkor még mosolyogtál is. Emlékszem, nagyon szép voltál akkor.

Hátrált vagy öt lépést, és előhúzta a kését.

— Mosolyogj — mondta.

Az asszony nem mosolygott. Ijedten lapult a fal mellett, karjait széttárta, és sírt.

— Kár — mondta Kordován. — Kár, hogy nem akarsz mosolyogni. Nagyon szép . . .

Nem folytatta. Tizenkétszer dobott, szabályosan körüldobálta késével Várynét. Akkor megtörölte nadrágjába a kést, ráhúzta a bőrtokot, visszarakta a zsebébe, és szó nélkül elment. Útközben belerúgott minden fába.

Az asszony még sokáig állt a fal mellett széttárt karokkal. Aztán a vízhez ment, megmosta az arcát, leült, két karját összekulcsolta a térdén, és a mozdulatlan folyót nézte. Mosolygott is, szája kissé nyitva volt, és nagyon szomorúan mosolygott. Most is szép volt, mintha nem is sírt volna.

Később apró göröngyöket dobált a vízbe, és megmozgatta az álmos, kis folyót.

A kutyát Váryné Takács Szilviának hívták

Kordován rövid pórázon vezette a kutyát, és időnként teljes erőből oldalba rúgta. A kutya vonított, vicsorgatta a fogait, néha Kordován lábába próbált harapni, de Kordován ilyenkor a pofájába rúgott. A kutya nyakában fehér kartonlap lógott, a kartonlapra nyomtatott betűkkel az volt írva, hogy: „Váryné Takács Szilvia, a vén kurva”.

Az öreg Madzsgáj izgatottan sietett Kordován elé, és már messziről kiabálta:

— Öld meg azt a dögöt! Rúgd szét a fejét.

Kordován ügyet sem vetett az öreg Madzsgájra, végigvonszolta a kutyát az utcán, Romoda háza előtt utoljára még egyszer oldalba rúgta, aztán elengedte. A kutya vonítva rohant be a temetőbe, és eltűnt a juharfák között.

— Meg kellett volna ölni azt a dögöt — mondta az öreg Madzsgáj. Az arca kipirult, rendkívül izgatott volt.

Kordován leült a görbe akácfára, és azt mondta:

— Jobb így. Hadd fusson minél messzebbre. Szeretném, ha sokan elolvasnák azt a táblát a nyakában.

*Régi megható történet Kordovánról,
a késdobáló művészből*

Figyelmeztetés: Az alábbi történet valójában nem Kordovánról szól, hanem Deli bégről, egy török útépítő munkásról, akit csak úgy találomra nevezték el Deli bégnek, az igazi nevét senki sem tudta, és senki sem kérdezte. Deli bég egyébként igen keveset beszélt; ha néha megszólalt, alig lehetett megérteni, amit mond, annyira dadogott.

Tízen laktak a barakkban, és a hónap vége felé, amikor már elfogyott a pénzük, ki sem mozdultak esténként. Négyen leültek a barakk közepén, a lelógó villanyégő alá, és egy felfordított ládán kártyáztak, a többiek távolabb a kártyázóktól csapatba verődve komoly arccal és teli torokból énekeltek. Így ment ez minden este a hónap vége felé, a környék lakóit szörnyen idegesítette ez a folytonos gajdolás, nem tudtak aludni, többször beszóltak a barakkba, hogy hagyják már abba az éneklést, vagy legalább halkabban énekeljenek, a barakk lakói ilyenkor válogatott trágárságokat ordítottak vissza, s folytatták az éneklést meg a kártyázást. Később már nem is szóltak nekik semmit a környék lakói.

Deli bég is a barakkban lakott, de ő nem csatlakozott

sem a kártyázókhoz, sem az éneklőkhöz. Ő a hónap vége felé is a kocsmákat járta, és mindig részeg volt. A faluban gyorsan megismerte mindenki Deli bégét, valamenynyik közül Deli bégét ismerték legjobban a falusiak, és megszokták, hogy mindig részegen látják. Az útépítőket sem zavarta, hogy folyton iszik, mert részegen is nagyon csendes volt, s két ember munkáját is elvégezte. Egyetlenegyszer lett csak rosszul, töménytelen sok pálinkát ihatott előző éjjel, és délelőtt, amikor már erősen tűzött a nap, begyulladt benne a pálinka. Eldőlt a földön, hadonászott a kezeivel, hörgött, és fehér hab jött a száján. Nehezen tudták lefogni a karjait, nagyon erős ember volt Deli bég, és tejjel próbálták megitatni, Deli bég azonban fújt, mint egy beteg állat, és kiköpte a tejet. Akkor egy falusi asszony jött oda, és azt mondta, fogják be az orrát, és úgy erőszakolják bele a tejet. Így már sikerült. Deli bég hörögve kapkodott levegő után, és lenyelte a tejet is. Csakhamar magához tért, dolgozott tovább, mintha mi sem történt volna, s az ivást is folytatta éjszakánként, és továbbra se csatlakozott sem a kártyázókhoz, sem az éneklőkhöz.

Kordován minden este kártyázott és nyert. Nem nyert sokat, nem is nyerhetett túl sokat, egészen kis tételekben játszottak, de Kordován időnként még csalt is, csak hogy nyerjen. Szüksége volt a pénzre; a többiek minden szombaton hazautaztak, otthonról hozhattak ennivalót, ő azonban szombaton és vasárnap is a barakkban maradt. Ő és Deli bég. Vasárnap Deli bég az ágyán feküdt, aludt, vagy pedig a mennyezetet bámulta. Órák hosszat tudott mozdulatlanul feküdni. Kordován ilyenkor a késdobálást

gyakorolta. Kisebb-nagyobb köröket rajzolt a barakk ajtajára, és azokat célozta. Késdobálás közben többször is elmesélte már Deli bégnek, hogy egyszer végignézte egy bűvészcsoportnak az előadását, és ott nagyon megtetszett neki a késdobáló művész. Sikerült összebarátkoznia vele, a késdobáló művész megnézte Kordován kezeit, és azt mondta, hogy ilyen hosszú, vékony ujjakkal belőle is kitűnő késdobáló lehetne. Deli bég néha dűnnyögött valamit, és továbbra is a mennyezetet nézte; Kordován nem volt benne biztos, hogy megérti, amit mesél neki. Este megjöttek a többiek, kimosott, tiszta ing volt rajtuk, Deli bég akkor felkelt az ágyáról, és elindult, hogy végigjárja a kocsmákat.

Egy este a hónap vége felé, amikor négyen a felfordított ládán kártyáztak, a többiek pedig hangosan énekeltek, egy vézna kisfiú jött be a barakkba, és azt mondta, menjenek, hozzák haza a törököt, mert megvakult. Abba hagyták az éneklést és a kártyázást, szótlanul meredtek a vézna kisfiúra. Fogadott, mesélte a kisfiú, fogadott tíz liter borban, hogy fél óráig nézni fog egy kétszázwattos villanyégőbe. A fogadást megnyerte, de most nem lát. A szembogara nagyon furcsa, mintha szétfolyt volna, és egyáltalán nem lát. Ül a kocsmában, és issza a bort, amit megnyert.

Mind a kilencen elindultak a kisfiú után, aki a falu másik végére vezette őket egy piszkos kocsmához. A kocsmáma tele volt emberekkel, egymás hegyén-hátán szorongtak, és Deli béget bámulták. Senki sem beszélt, senki sem ivott, teljesen csend volt Deli bég körül. Egyedül csak ő

ivott, és kitágult, foltos pupilláival a semmibe nézett. Az asztalán tíz üveg bor állt.

Kordován ment elől, félrelökdöste a báméskodó embereket, megfogta Deli bég karját, és felállította a székről. Deli bég nem tiltakozott, beleegyezett, hogy hazavezessék a barakkba, csak ahhoz ragaszkodott, hogy a megnyert tíz üveg bort is hozzák. A többiek akkor összeszedték az üvegeket, és valamennyien visszatértek a barakkba. Deli béget lefektették, a borosüvegeket pedig az ágya mellé rakták, úgy, hogy ha kinyújtotta a kezét, könnyen elérhette őket.

Akkor este nem volt kedvük folytatni sem a kártyázást, sem az éneklést. Lefeküdtek ők is, eloltották a vilányt, de sokáig nem tudtak elaludni, sokat forgolódtak az ágyban. Csak Deli bég feküdt nyugodtan, néha kinyújtotta a kezét, a szájához emelte valamelyik üveget, és nagyot húzott belőle.

Másnap is csöndben feküdt az ágyán, és nem volt vele semmi baj egészen addig, amíg ki nem ürült az utolsó borosüveg is. Akkor nyöszörögni kezdett, dadogva, akadozó nyelvvel inni kért. Kordován összerázta minden pénzét, elment a legközelebbi kocsmába, és bort hozott Deli bégnek, aki egy időre megint megnyugodott. Tudták azonban, hogy ez nem tart sokáig, s hogy tenniük kell valamit. Összegyűltek a barakk végében, hogy megtárgyalják a dolgot.

— Pénzt kell szerezni — mondta Kordován. — Minél előbb pénzt kell szerezni, és hazavinni Deli béget.

A többiek széttárták a karjukat: nem volt pénzük, vagy csak nagyon kevés volt. És a fizetést csak nyolc-tíz nap

múlva kapják. Valaki azt javasolta, hogy értesítsék az igazgatóságot, azok majd tesznek valamit.

— Velünk dolgozott — mondta Kordován. — Jól dolgozott, nem volt vele soha semmi baj. Nekünk kell segíteni rajta.

A többiek rosszkedvűen rázták a fejüket. Igaz, hogy velük dolgozott, és hogy jól dolgozott, de tulajdonképpen sohasem volt velük. Nem is ismerik, még a nevét sem tudják, valójában nem is beszéltek vele sohasem.

— Velünk dolgozott — hajtogatta Kordován. — Segítenünk kell rajta. Minél gyorsabban pénzt kell szerezni.

Megint csak tehetetlenül széttárták a karjukat.

— Van egy ötletem — mondta kétségbeesetten Kordován. — Valamikor mint késdobáló egy bűvészcsoporttal jártam az országot. Volt egy nagyszerű trükkünk, amire hihetetlenül bukkott a közönség. Faládba bújtatunk egy embert, aztán odahívtunk két vállalkozó szellemű pasast a közönségből, és azok kettéfűrészelték a faládát. Nagyon egyszerű trükkről van szó. A ládában két ember van. Az egyiknek a keze lóg ki, a másiknak a lába. A láda közepét megtöltjük állati belekkel, amit minden mészárosnál be lehet szerezni. A két vállalkozó szellemű pasas ezeket a beleket fűrészeli, miközben a ládába bújt emberek mozognak, mintha nyúznák őket. Egyszerű trükk, de a közönség megveszik érte. Mi is megcsinálhatnánk ezt itt a faluban. Sokan eljönnének megnézni, és fizetnének, amennyit akarnánk, csak hogy lássák, amikor szétfűrészelnek egy embert. Mindjárt lenne pénzünk.

A többiek legyintettek, elégük volt Kordovánból is, Deli bégből is. Valaki azt mondta: ha Kordován minden-

áron segíteni akar a megvakult törökön, lépjen fel mint késdobáló művész, így is szerezhethet pénzt. Aztán eloltották a villanyt, és lefeküdtek aludni.

Kordován elment abba a kocsmába, ahol Deli bég fél óráig nézett a kétszáz wattos villanyégőbe. Leült az egyik asztal mellé, elővette a kését, és azt mondta:

— Fogadjunk egy liter bor árában, hogy öt méter távolságról eltalálok egy cigarettapapírt.

Fogadtak vele. A kocsmajátóra felrajzoltak krétával egy cigarettapapír nagyságú kis téglalapot, és kimérték az öt métert. Kordován vigyázzállásba merevedett, dobott, és nyert. Ismét fogadtak vele, és ő ismét nyert. Sokan voltak a kocsmában, és sokan fogadtak. Kordován pedig dobálta a kést, biztos kézzel dobott, egyetlenegyszer sem tévesztett célt.

Reggel vonatra szállt Deli béggel. Keresztülutasták az egész országot, a görög határ közelében szálltak le a vonatról; szétszóródott kőházak álltak ott, a házakat rosszindulatú, tüskés bokrok vették körül. Deli bégnek négy apró gyereke volt, pálott szájú, beteges gyerekek, csodálkozva bámulták Kordovánt. Volt ott egy ősz szakállú, sovány öregember is, az sírt. Deli bég ott maradt a tüskés bokrokkal övezett házban, Kordován pedig ismét vonatra szállt.

De a barakkba nem tért vissza.

Miénk a gyár!

Csöndben ültek Romoda háza előtt, nem volt kedvük beszélgetni. Várták, hogy jobban besötétedjen, és hogy esetleg megjelenjenek a szerelmespárok, akik rövid időre szobát bérelnek Váryéknál. Jól el lehetett szórakozni ezeken a szerelmespárokon. Zavarban voltak, majdnem mindig zavarban voltak, amikor befordultak a Keglovics utcába: a fal mellé húzódtak, kezükkel esetlenül kaszálva siettek, nézték a házszámokat, Váryék házánál már majdnem futottak, és gyorsan besurrantak a kapun. Az akác-fán üldögélők akkor találgatni kezdték, hogy a párocska vajon meddig marad a Váry házban. Általában nem szoktak sokáig maradni; fél óráig, legfeljebb egy óra hosszáig. Mikor kijöttek, megpróbáltak természetesen viselkedni, és ez volt a legnevetésesebb. Most már lassabban mentek végig az utcán, és Romoda háza előtt néha még köszöntek is az ott üldögélőknek. Úgy tettek, mintha misem történt volna, mintha csak úgy véletlenül éppen a Keglovics utcában sétálgatnának.

Nagyon jól el lehetett szórakozni ezeken a szerelmespárokon, csak meg kellett várni amíg besötétedik, mert mindig olyankor jöttek, amikor teljesen sötét volt már.

Előbb azonban a téglagyári munkások jelentek meg.

És nagyon furcsán viselkedtek akkor este. Az utca másik végén, Bergernek, a feltalálónak a háza előtt megálltak, és hosszasan tanakodtak valamin. Körülvették a nagydarab Adamkót, mindannyian neki magyaráztak, ő meg csak állt közöttük, és a fejét rázta. Aztán megkerülték Berger házát, és a kertek mögé indultak.

A Keglovics utcabeli férfiak csodálkozva néztek egymásra.

— Hát ez meg mi akar lenni? — kérdezte meglepetten Opana, a nyugdíjas zsákoló.

— Megkerülik az utcát — mondta izgatottan Kiss Kurányi. — Bizony isten, meg akarják kerülni az utcát.

— De hát mi ütött beléjük? Eddig nem tudtuk elűzni őket, most meg egyszerre...

— Lehet, hogy Adamkó megijedt Kordován késétől — mondta Kiss Kurányi. — Ez az, megijedt. Fél, hogy Kordován megint nekimegy a késével.

— Nem hiszem — mondta Romoda, az ácsmester. — Adamkó nem ijed meg egy vacak késtől.

— Szombaton is megijedt — mondta Kiss Kurányi. — Járatta a pofáját, de amikor Kordován elővette a kését, fehér lett, mint a fal. És nem is pofázott tovább.

— Szombaton szégyellte magát — mondta Romoda. — Azt hiszem, hogy nagyon szégyellte magát. Egy vacak késtől azonban még nem ijed meg.

— Én sem hiszem, hogy fél tőlem — mondta Kordován. Bal karjáról aznap vették le a gipszet, megnyugtatták, hogy a csont szépen összeforrt, örült, hogy rendben van a keze, mégis szokatlanul hallgatag volt, sok-

kal kevesebbet beszélt, mint máskor. — És most már nem is bántanám. — Romodához fordult: — Jól tetted, hogy kicsavartad a kezemből azt a vacak kést. Amilyen hülye voltam akkor, tényleg hasba szúrtam volna.

— Utálok azt az Adamkót — mondta Kiss Kurányi. — Megérdemelte volna, hogy hasba szúrd. Nagyon szemét módon viselkedett.

— Az igaz — bólogatott Kordován. — Szemét módon viselkedett, de azért örülök, hogy Romoda kicsavarta a kezemből a kést.

— Nem az a lényeg — mondta Szent János. — Az a lényeg, hogy megkerülik az utcát. Sokkal jobb így, ha a kertek mögött járnak.

Senki sem vette észre, hogy mikor tűnt el közülük a félhülye Sebestyén gyerek. Amikor a téglagyári munkások megjelentek az utca másik végén, a fiú még ott ült Kordován mellett az akácfán, de később csöndben felállt, és ő is a kertek mögé indult. Senki sem vette észre, amikor elindult, lábujjhegyen eloldalgott közülük, lassan ment a házak mellett, de amikor már nem láthatták, futni kezdett a kertek mögé: futott a téglagyári munkások elé.

Azok lehorgasztott fejjel lépkedtek, kerülgették a piszkos tócsákat, ügyet sem vetettek a félhülye Sebestyén gyerekekre, lehet, hogy észre sem vették, elmentek mellette, és akkor a fiú elkiáltotta magát:

— Miénk a gyár!

A téglagyári munkások megálltak, végigmérték a félhülye Sebestyén gyereket, aztán szótlanul továbbmentek.

— Miénk a gyár! — kiáltotta ismét a fiú.

Azok mentek, mintha nem is hallanák, csak Adamkó nézett vissza, de ő sem állt meg, ment a többiekkel.

A fiú akkor felvett a földről egy kődarabot, utánuk futott, és amikor beérte őket, a követ Adamkó hátához vágta. Adamkó sápadt arccal fordult vissza, a félhülye Sebestyén gyerek pedig harmadszor is elkiáltotta magát:

— Miénk a gyár!

Adamkó leütötte. A fiú elterült a földön, szemöldöke felrepedt, és véres lett az arca. Adamkó még bele is rúgott volna, ha a többiek el nem vonszolják onnan.

A fiú nem törölte meg az arcát, felállt a földről, és visszaindult az utcába. Ugyanolyan csöndben és észrevétlenül ült le Kordován mellé, mint ahogyan elment. Nem figyelt rá senki, még mindig azt találgatták, hogy vajon miért kerülték meg az utcát a téglagyári munkások, és várták, hogy odajöjjön Dobre, a fűtő, hogy megkérdezzék tőle.

Dobre tisztára mosakodott, akkor jött csak oda hozzájuk, de még mielőtt bármit is kérdezhettek volna tőle, észrevette, hogy a félhülye Sebestyén gyerek arca csupa vér.

— Mi történt ezzel? — kérdezte.

Mindannyian a fiúra néztek, ő meg halkan azt mondta:

— Adamkó megvert.

— Kicsoda? — kérdezte hitetlenkedve Dobre.

— Adamkó.

— Hazudsz. Mikor vert meg?

A fiú segélykérően nézett Kordovánra.

— Mikor vert meg? — kérdezte Kordován. Sápadtan vizsgálgatta a fiú véres arcát.

— Most — mondta a fiú. — Ott a kertek mögött.
— Hazudsz — mondta Dobre. — Miért vert volna meg?

A fiú egészen közel húzódott Kordovánhoz, és belekapaszkodott a karjába.

— Nem hazudsz? — kérdezte tőle Kordován.

— Nem hazudok — mondta a fiú.

— Rohadt állat ez az Adamkó — mondta Kordován nagyon dühösen. — Mégiscsak egy rohadt állat. Ki kellett volna eresztenem a belét... Az ilyen megérdemli.

— Én azt hiszem, hogy hazudik — mondta Dobre.

— Nem hazudok — mondta a fiú.

— Ezt nem gondoltam volna Adamkóról — mondta Opana, a nyugdíjas zsákoló. — Igaz, hogy néha túl sokat járatta a pofáját, de hogy megüssön egy ilyen hülyegyereket... Ezt nem gondoltam volna.

— Nekem sohasem tetszett a pofája — mondta Kiss Kurányi.

— Ki kellett volna eresztenem a belét — mondta Kordován. — Az ilyen megérdemli, hogy kieresszék a belét.

Belemarkolt a félhülye Sebestyén gyerek hajába, és egészen közélről vizsgálgatta az arcát. A fiú felrepedt szemöldökéből még most is szivárgott a vér.

— A rohadt állat — mondta Kordován. — A rohadt állat... Gyere, hazamegyünk, megmossuk az arcodat.

A fiú kétségbeesetten kapaszkodott a karjába, nem engedte el akkor sem, amikor felálltak. Szorosan hozzábújt, mintha el akarna rejtőzni mindenki elől. Így men-

tek végig az utcán, a fiú szorította Kordován karját, és csak akkor engedte el, amikor hazaértek.

— Mi történt? — kérdezte Romoda Dobrétól, amikor Kordován és a félhülye Sebestyén gyerek hazament.

Dobre szomorúan ingatta a fejét.

— Ma felmondtak neki. Csúnya ügy, nagyon csúnya ügy. Nem, nem csinált cirkuszt, nyugodtan viselkedett, csak nagyon sápadt volt. És mintha szégyellte volna magát. Azt hiszem, azért nem akart ma végigmenni az utcán, mert szégyelli magát.

— Értem — mondta Szent János. — Így már értem. Lehet, hogy tényleg ő verte meg ezt a félhülye Sebestyén gyereket.

— Lehet, lehet, hogy megverte — mondta Dobre. — Nyugodtan viselkedett ugyan, de azért nagyon ideges volt ma. Én sajnálom...

— Én egyáltalán nem sajnálom — mondta Kiss Kurányi. — Sohasem bírtam a pofáját, és örülök, hogy ezentúl nem fog errefelé kacsázni azokkal a görbe lábaival.

— Én sajnálom — mondta Dobre. — Nem tudom, hogy mi lesz vele. De hát nem maradhatott a gyárban, nagyon rosszak már a lábai. Egyébként nekem is felmondtak.

— Borbélyműhelyt nyitsz? — kérdezte Romoda.

— Igen — mondta szomorúan Dobre. — Nem tehetek mást. A gyomrom majd megint összeszorul, majd megint nem tudok rendesen enni, de nem tehetek mást. Kénytelen leszek elviselni mindenféle nagy pofájú jöttmentnek a szájbűzét.

— Ki fogod bírni — mondta Szent János.

— Persze — mondta szomorúan Dobre. — Persze hogy ki fogom bírni. De azért... jó lenne, ha továbbra is eljárátok hozzám borotválkozni és nyíratkozni. Titeket már megszoktalak. Meg a téglagyáriakat is. Ők megígérték, hogy továbbra is eljárnak hozzám. Jó lenne, ha ti is eljárátok, és ha nem lenne több veszekedés.

— Rendben van — mondta Romoda, az ácsmester. — Ezentúl is hozzád fogunk járni, és nem lesz több veszekedés a téglagyáriakkal.

Közben már teljesen besötétedett, és megjelent az első szerelmespár. Elhallgattak, és figyelték a párocskákat, amint riadtan tekingetve siet végig az utcán. Egymáshoz bújva siettek a házak mellett. Váryék házánál már futottak, és gyorsan besurrantak a kapun.

— Mit gondoltok, meddig maradnak bent? — kérdezte Opana, a nyugdíjas zsákoló.

Ha rosszkedvű volt, hazudott az embereknek

— A rohadt állat... a rohadt állat... a rohadt állat...

A félhülye Sebestyén gyerek már kora reggel az ajtóban állt, bedagadt fél szemét tapogatta, és szomorúan figyelte Kordován készülődését.

— A rohadt állat... a rohadt állat... a rohadt állat — hajtogatta vég nélkül.

— Hagyd már abba — szólt Kordován.

— A rohadt állat — mondta még egyszer a félhülye Sebestyén gyerek, és végre elhallgatott.

Kordován összeszedte holmijait, vigyázva mindent az utazótáskájába rakott, még egyszer körüljárt a szobában, nehogy elfelejtsen valamit, aztán bezárta a táskát, és intett a fiúnak, hogy menjenek ki a kertbe. Lassan, ráérően ballagtak egészen a kert végéig, ahol már a füves lapály kezdődött, és ahol most is piszkos tócsákban állt a víz. Korhadt léckerítés választotta el a kertet a lapálytól, a kerítés tövében sűrűn egymás mellett szúrós málnabokrok nőttek. Rengeteg málna termett abban az évben. Kordován szórakozottan szedegette a piros málnaszemeket, időnként behajlította összeforrt bal karját; szokatlan volt most, hogy a gipszet levették róla, és hogy ismét

szabadon mozgathatta. A félhülye Sebestyén gyerek a háta mögött állt, még mindig bedagadt fél szemét tapogatta, és újra rákezdte:

— A rohadt állat... a rohadt állat... a rohadt állat.

— Jól van... jól van — motyogta Kordován. — Fogd már be a szád.

Sebestyén jött oda hozzájuk nagyon rosszkedvűen. Reggelenként mindig rosszkedvű volt, szemhéjai vörösre duzzadtak, és mérgesen hunyorgott a napsütésben. A torkát köszörülte, és mérgesen hunyorogva búcsúzott el Kordovántól. Aztán munkába indult.

Kordován és a fiú később elmentek a cseresznyefához, ahol a késdobálást szokták gyakorolni. A célpontként használt, fára szögezett deszkadarab össze volt lyuggatva, szélei már megrepedeztek. Kordován elővette a kését, és átadta a félhülye Sebestyén gyereknek. A fiú megcélozta a deszkadarabot, dobott, a kés elrepült a fa mellett. Sokáig dobált még, komoly arccal vigyázzállásba vágta magát, hosszasan célzott, de egyszer sem találta el a deszkadarabot. Kordován szomorúan figyelte az erőlködését, de nem szólt neki semmit. Mikor megunt, elvette tőle a kést, visszatette a zsebébe, és az utazótáskájáért ment.

Az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi már az utcán voltak, Romoda háza előtt ültek a görbe akácfn, az arcukat a nap felé fordították. Kordován, mikor odaért, földre tette az utazótáskáját, és leült melléjük a fára, a félhülye Sebestyén gyerek pedig, aki még most is folyton Kordován nyomában volt, a ház falának támaszkodott, és a bedagadt fél szemét tapogatta. Az öreg Madzs-

gáj és Rozmaring Bandi — kiszikkadt, fáradt öregemberek voltak mind a ketten — lehunyt szemmel süttették arcukat a nappal, tulajdonképpen ilyenkor, reggel érezték legjobban magukat, és nem szerették, ha bárki is zavarja őket. Úgy tettek, mintha észre sem vennék Kordovánt és a félhülye Sebestyén gyereket. Csak amikor meglátta a földre helyezett utazótáskát, Rozmaring Bandi akkor kérdezte meg Kordovántól:

— Elmész?

— Igen — mondta Kordován. Néhányszor behajlított és kiegyenesítette a bal karját, és Rozmaring Bandi felé nyújtotta. — Teljesen rendbe jött, mintha nem is lett volna eltörve; most már nyugodtan elmehetek. Meg aztán, ideje is, hogy elmenjek. Nem tudok én sokáig egy helyen maradni.

— Megszoktunk már — mondta Rozmaring Bandi, éppen csak hogy mondjon valamit. — Mindenki megszokta már, hogy itt vagy.

— Nem tudok én sokáig megmaradni egy helyen — mondta Kordován. — Belebetegszem, ha sokáig egy helyen kell maradnom. Nekem a mozgás való, állandóan menni egyik helyről a másikra, bejárni az egész országot, az való nekem.

— Miért nem jelentkezel valamelyik cirkusznál? — kérdezte az öreg Madzsgáj. — Lehet, hogy felvennének mint késdobáló művészt.

— Nem rossz. Nem rossz ötlet. Gondoltam is már rá — mondta Kordován. Lehunyta a szemét, a fejét hátrahajtotta, hogy a nap az arcába süssön.

— Biztosan jól éreznéd magad egy vándorcirkuszban

— mondta az öreg Madzsgáj. — Egy vándorcirkuszban mindig történnek érdekes dolgok.

Kordován süttette az arcát a nappal, és azt mondta:

— Amikor azzal a bűvészcsoporttal jártam az országot, volt egy nagyon szép partnernőm. Szép, fiatal lány volt... Minden este tizenkét késsel dobáltam körül... Majd most megkeresem. Biztosan velem jön, csak szólni kell neki. És majd együtt jelentkezünk valamelyik rendesebb cirkusznál, egész biztos felvesznek bennünket, egy késdobáló művészre szüksége van minden rendesebb cirkusznak.

— Én is szeretnék cirkuszban dolgozni — mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

Kordován felnyitotta a szemét, és szomorúan nézett a fiúra.

— Nem lehet — mondta. — Most még nem lehet. De egyszer majd eljövök érted, és magammal viszek, és majd megint gyakoroljuk a késdobálást.

— A rohadt állat — mondta a félhülye Sebestyén gyerek, és megtapogatta a bedagadt fél szemét.

— Én is szívesen elmennék innen — mondta az öreg Madzsgáj. — Utálom az egész Váry házat. Szégyellem, hogy ilyen házban kell laknom.

— Kész bordélyház — mondta dühösen Rozmaring Bandi. — Az asszony igazi bordélyházat csinált...

— Igaz, hogy valamikor maga volt a legnagyobb korhely a környéken? — kérdezte Kordován.

Rozmaring Bandi mintha nem is hallotta volna. Ha a Váry házat emlegette valaki, mindjárt dühbe gurult, és nem hallott semmi mást. Mérgesen folytatta:

— Igazi bordélyházat csinált, az embernek egész éjszaka nincs nyugta, jönnek a párok egymás után. Valamelyik éjszaka még Szent Jánosnak a lánya is ott volt. Disznóság, hogy mit csinál az az asszony. Mindenkit megpróbál a házába csalogatni.

— Igaz, hogy valamikor maga volt a leghíresebb korhely? — kérdezte idegesen Kordován.

— Igaz, ő volt — mondta az öreg Madzsgáj. — Azt hiszem, nincs még egy ember, aki annyit megivott volna, mint Rozmaring.

Rozmaring Bandi legyintett. Még mindig a Váry ház miatt dühöngött, ezért csak annyit mondott:

— Régen volt. Ma már egy pohár bort sem tudnék meginni.

— Volt egy barátom — mondta Kordován —, aki rengeteget ivott. Egyszer fogadott tíz liter borban, hogy fél óráig néz egy kétszázwattos villanyégőbe. A villanyégő megvakította, de azért ő megitta a tíz liter bort.

Ez már érdekelte Rozmaring Bandit. Egyből megfeledkezett a Váry házról, kétkedve csóválta a fejét, és megkérdezte:

— Megvakult? Teljesen megvakult?

— Igen — mondta Kordován. — Teljesen megvakult fél óra alatt. De azért a tíz liter bort megitta.

— És most mi van vele? — kérdezte Rozmaring Bandi.

Kordován ismét hátradőlt az akácfán, és lehunyta a szemét.

— Nem tudom — mondta. — Lehet, hogy külföldön

kezelteti magát, lehet, hogy megoperálták, és már megint lát. Rengeteg pénzt gyűjtöttünk össze neki, hogy kezeltetni tudja magát. Lehet, hogy már megint lát.

— Hát igen — bólogatott Rozmaring Bandi. — Sok pénzzel kikezeltethette magát. Kik adták azt a sok pénzt?

Kordován elnevette magát.

— Azok, akikkel fogadott. Meg mások is. Egy egész falut átejtettünk, az emberek letaposták egymást, hogy fizethessenek. Tudok egy nagyszerű trükköt, amivel alaposan megkopasztottuk őket.

— Miféle trükk? — kérdezte az öreg Madzsgáj. — Késdobálás?

— Nem — mondta Kordován. — Egészen más trükk. Romodának és Kiss Kurányinak meséltem egyszer. Arról van szó, hogy egy ember bebújik egy hosszú faládába, azután odajönnek ketten a közönségből, és kettéfűrészelik a ládát. Látni lehet, ahogy fűrészelik az ember beleit. Megőrül érte a közönség. Pedig egy egészen pofonegyszerű trükkről van szó. A láda közepén rekesz van, oda belerakunk mindenféle állati beleket. A láda egyik végében már ott lapul egy ember. Azután bejön egy másik, és a közönség előtt bemászik a láda másik végén. Amikor már csak a lába lóg ki, az, aki már bent volt, kinyújtja a kezét. A közönség azt hiszi, hogy az illető, akit bemászni látott, végigfeküdt a ládában. Feljönnek ketten, és kettéfűrészelik a ládát, azok meg ott bent mozgatják a kezüket-lábukat, vonaglanak, a közönség pedig tombol. Az emberek imádják nézni, amikor valakit kettéfűrészelnek. Egy hétig mindennap bemutattuk nekik ezt a trükköt. Mindennap ott volt az egész falu, és fizet-

ték a drága belépőjegyet. Teljesen megkopasztottuk őket, és rengeteg pénzt gyűjtöttünk a barátomnak.

— Meghiszem — mondta Rozmaring Bandi. — Meghiszem, hogy egy ilyen trükkel meg lehet kopasztani az embereket.

— Nagyszerű trükk, az embereket meg lehet őrjíteni vele — mondta Kordován.

— Tényleg ügyes trükk — mondta elismerően az öreg Madzsgáj is.

— Lehet, hogy a barátom ismét lát — mondta Kordován. — Azzal a rengeteg pénzzel a legjobb orvosokkal kezeltethette magát.

— Lehet — mondta az öreg Madzsgáj is. — Lehet, hogy már ismét lát.

Rozmaring Bandi még hozzáfűzte:

— Nem ismerem az illetőt, de azért örülnék, ha ismét látna. Aki képes meginni tíz liter bort, azután, hogy megvakult, az megérdemli, hogy ismét lásson.

Kordován elégedetten állt fel az akácfáról, kezébe vette az utazótáskáját, és elbúcsúzott az öreg Madzsgáj-tól és Rozmaring Banditól. Kezet nyújtott a félhülye Sebestyén gyereknek is, az pedig egy gyűrött papírlapot húzott elő a zsebéből, és azt mondta:

— Írd ide, hogy „Adamkó, a rohadt állat”.

Kordován egy pillanatig meglepődve meredt a papírra, de aztán elnevette magát, ceruzát vett elő, és nyomtatott betűkkel felírta: „Adamkó, a rohadt állat”. Visszaadta a gyűrött papírdarabot, kezet fogott a fiúval és elindult.

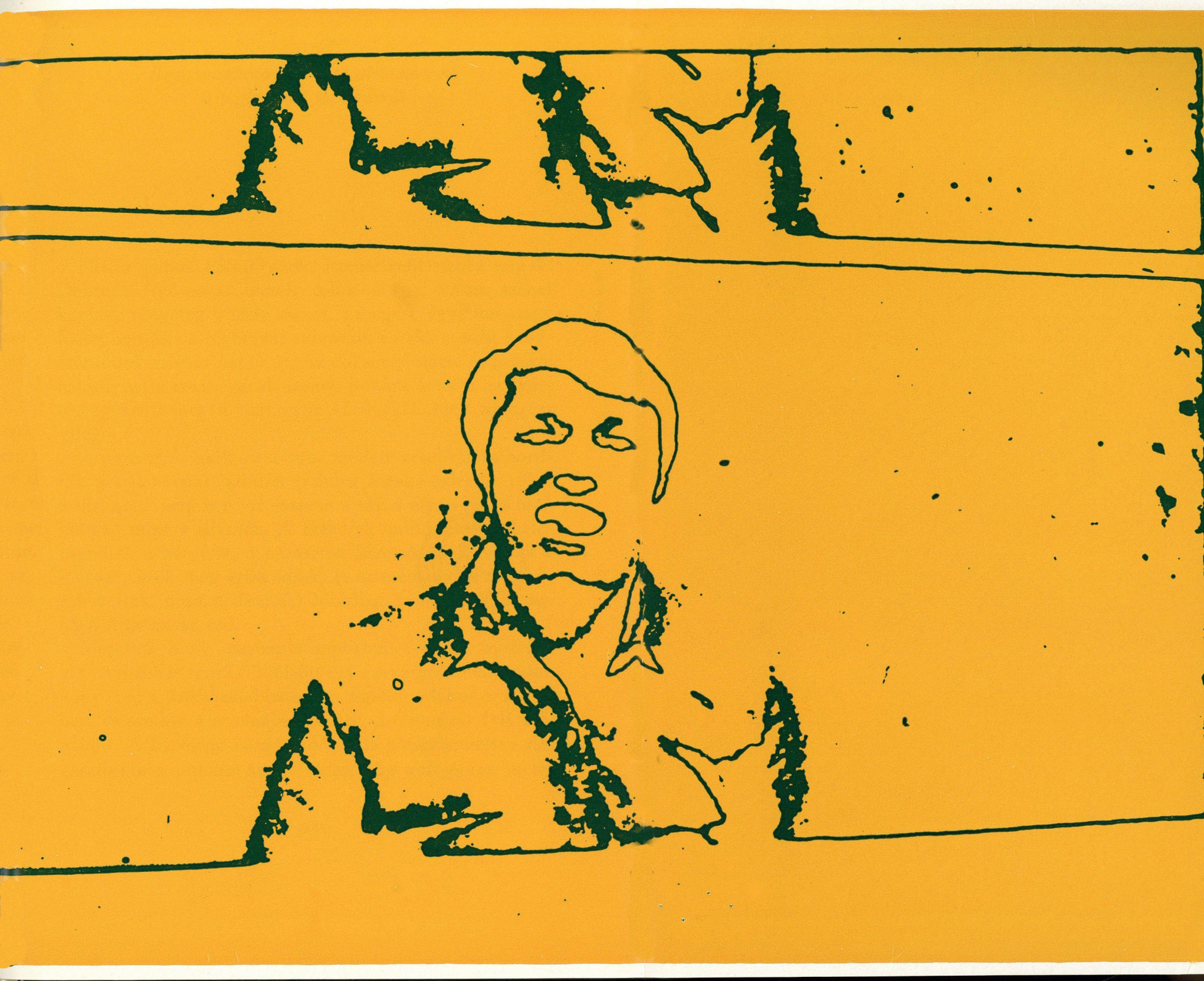
Egyenes derékkal ment, könnyedén vitte egyszál uta-

zótáskáját, és halkan fütyörészett. Sokáig néztek utána, amikor már eltűnt a szemük elől, az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi kényelmesen hátrahajtották a fejüket, és süttették az arcukat a nappal. A félhülye Sebestyén gyerek egy ideig még a fal mellett állt, aztán ő is leült az akácfára, és a nap felé fordította az arcát.

A fiú egy egészen kis kutyát tudott csak szerezni. Annak a nyakába kötötte a gyűrött papírlapot, amelyre nyomtatott betűkkel az volt írva, hogy: „Adamkó, a rohadt állat”. A kutyát pórázon kivezette az utcára, a póráz végét a bal kezére csavarta, jobb kezében egy botot tartott, és a bottal időnként teljes erőből a kutyára csapott. A kutya nyüszített, kétségbeesetten próbált szabadulni, de a fiú erősen fogta a póráz végét. Végigvonszolta az utcán, Romoda háza előtt még egyszer utoljára rácsapott a bottal, és akkor elengedte a nyüszítő kis kutyát.

— Agyon kellett volna verni azt a dögöt — mondta az öreg Madzsgáj. — Miért nem verted agyon azt a dögöt?

A félhülye Sebestyén gyerek nem válaszolt. Nézett a nyüszítve rohanó kutya után, megtapogatta a bedagadt fél szemét, és aztán, még mindig bottal a kezében, hazament.

*Régi megható történet Adamkóról,
a téglagyári munkásról*

Nehéz napok voltak azok, istentelenül nehéz napok: Dobre, a fűtő sokat mesélt róluk. Rossz, vacak szenet kaptak, rengeteg vacak szenet, az egész egyetlen nagy halomban állt a téglagyár udvarán, és akkor még beköszöntöttek az esős napok is. Az eső megöntözte és puhára áztatta azt a rossz, vacak szenet, puhára áztatta az egész téglagyárat, meg a téglagyár környékét, meg az egész világot.

A parasztok, akik ott a gyár mellett vezető úton hordták a cukorrépát, szintén puhára áztak, csorgott róluk a víz, nem, nem is a víz, hanem a sár, s olyan mocskosak voltak, mint a disznók. A szekerek minduntalan bele- ragadtak a kátyúba, a parasztok káromkodtak, verték a lovakat, azok meg erőlködtek, és szintén olyan mocskosak voltak, mint a disznók. Mindent bemocskolt és puhára áztatott az eső.

Mesélték, hogy azokban a napokban, úgy alkonyattájt, két civil ruhás rendőr üldözött egy csavargót. Nem tudni, hogy miért üldözték, bizonyára lopott valahol a közelben, és amikor a nyomába eredtek, a téglagyár felé menekült. A csavargó is, a rendőrök is kétségbeesetten dagasztották a puhára ázott földet, alig volt ötven méter

távolság közöttük, a rendőrök többször is felszólították a csavargót, hogy álljon meg, mert különben lelövik, de a csavargónak esze ágában sem volt megállni. Akkor a rendőrök előrántották a pisztolyukat és rálőttek, valószínű azonban, hogy nem akarták megölni, szándékosan nem találták el, csak meg akarták ijeszteni. A pisztolylövések nagyot csattantak a zuhogó esőben, a csavargó azonban akkor sem állt meg. A rendőrök végül is kifulladtak, nehéz, vastag talpú cipőjük beleragadt a sárba, szomorúan álltak a téglagyár mellett, mindkettőjüknek kalap volt a fején, kalapjuk széléről vékony sugárban csorgott az esővíz, és mindketten mocskosak voltak, mint a disznók. A csavargó is mocskos volt, mint a disznó, de neki nem volt sem kalapja, sem vastag talpú cipője, mezítláb dagasztotta a puhára ázott földet, könnyebben futott, mint a két civil ruhás rendőr, és megszökött előlük.

A téglagyári munkások is mocskosak voltak, mint a disznók. Fáradtan vonszolták magukat a téglagyár udvarán, hordták a téglát és a megpuhult vályogot, és amikor már nagyon elégük volt mindenből, behúzódtak valamelyik szárítóba, és az elmenekült csavargóról meg a sárba ragadt civil ruhás rendőrökről beszélgettek, vagy pedig a cukorrépát hordó parasztokról, akik kíméletlenül ütlegelik a lovaikat.

Csupán Adamkót nem érdekelte a csavargó, sem a civil ruhás rendőrök, sem a parasztok. Őt csak a téglák érdekelték. Káromkodott, rohangászott fel-alá, noszogatta a többieket, és folyton azt ordította, hogy sok téglát, minél több téglát kell csinálniok, mert szükség van a téglákra. A többiek nem nagyon értették, hogy mire jó

ez a kapkodás, és hogy kinek kell a rengeteg téglát most, amikor hamarosan itt a tél, s leáll minden építkezés. Azelőtt a téglagyárban ilyenkor már lassan „rámolni” kezdtek; készülődtek a telelésre. Most pedig Adamkó egyre több téglát követelt.

A kemencékből egyre kevesebb téglát került ki, és azok is selejtesek voltak: görbék, kipukkadtt oldalúak, rosszul égettek. A rossz, vacak, puhára ázott szén nem melegítette be rendesen a kemencéket, és a téglák nem sült meg. Dobre abban az időben még szénhordó volt, és Árvai, egy hajlott hátú, kopasz öregember volt a fűtő. Erőlködtek mind a ketten, Dobre hordta a rossz, vacak szenet, amilyen gyorsan csak tudta, Árvai pedig szórta be a tüzelőnyílásokon, csillogó, kopasz fejjel ugrált a kemencék tetején, a kemencék azonban nem melegedtek be kellőképpen, és a téglák meggörbültek. Adamkó félóránként felrohant a fűtőhöz, és ordítva követelte, hogy a rossz szénnel is fűtsön rendesen. Árvai széttárta a karját, és jobb szenet kért. Adamkó követelte, hogy a rossz szénnel is fűtsön rendesen. Árvai egy idő után megunt a vitatkozást, eldobta a lapátot, és azt mondta Adamkónak:

— Le vagy szarva, édes fiam. Ha nem tetszik, ahogy dolgozom, kapd be...

Letörölte az izzadságot a kopasz fejéről, és leült a fal mellé. Adamkó akkor nekiállt fűteni. Szórta a rossz, vacak szenet a tüzelőnyílásokba, egyre több szenet kért, Dobre hordta a szenet, futva tolta a targoncát fel a kemencék tetejére, és amikor a lábai nagyon remegtek, megállt, és azt mondta:

— Nem bírom tovább.

Adamkó úgy meredt rá, mint aki nem akar hinni a fülének.

— Nem bírod?!

— Nem — mondta Dobre.

— Bírnod kell — mondta Adamkó. — Ha belepusztulsz is, ha beledöglesz is, akkor is bírnod kell.

— Nem akarok megdögleni — mondta Dobre. — És ez a rossz, vacak szén egyébként sem ér semmit.

— Olyan szénnel fűtünk, amilyen van — mondta Adamkó. — Téglá kell, és mi rossz, vacak szénnel is téglát fogunk csinálni.

— Hát akkor csináld — mondta Dobre. — Én nem bírom tovább.

Adamkó összeszorította a fogait, úgy szűrte a szavakat.

— Ide figyelj, rengeteg téglára van szükség, és nekünk rengeteg téglát kell csinálnunk, még ha valamenynyien beledöglünk, akkor is. Bírni kell, most nem lehet...

— Kapd be... — mondta fáradtan Dobre. Hátat fordított Adamkónak, és leült a kopasz Árvai mellé.

Adamkó akkor lehúzta az ingét, megragadta a szénhordó targoncát, és meztelen felsőtesttel kirohant a zuhogó esőbe.

— Tüdőgyulladást kap ez a marha — mondta Árvai Dobrénak. — Meglátod, tüdőgyulladást fog kapni.

Adamkó hordta a szenet, mint egy örült. Futott a targoncával le a hatalmas szénarakáshoz, megpakolta, a vastag deszkagerendán futva tolta maga előtt fel a kemencék tetejére, a rossz, vacak szenet kiborította a tü-

zelőnyílások mellé, kézbe kapta a lapátot, és gyorsan bekotorta a szenet a kemencébe, azután ismét futott le a szénrakáshoz. Ilyet még nem láttak a téglagyárban. Hogy valaki ilyen őrült ütemben szenet is hordjon és fűtsön is. És közben egyre rosszabb téglák kerültek ki a kemencéből. Adamkó nem tudott fűteni: a rossz, vacak szénnel teletömte a tüzelőnyílásokat, és a kemencék még inkább kihűltek.

Ő azonban hordta a szenet, és fűtött megállás nélkül. A targonca kerekeire rátapadt a sár és a fekete szénpor, nehezen forogtak már, de ő egyre több szenet lapátolt bele, amikor fölfelé tolta a vastag deszkapadlón, szinte maga is ráfeküdt a targoncára, hátán ugráltak az izmok, és meztelen felsőteste úgy gőzölgött, mint a cukorréppal megrakott szekereket vontató lovaké.

Este, mielőtt hazaindultak volna, valamennyien összegyűltek a kemencék mellett. A falhoz húzódtak, hogy fedezve legyenek az esőtől, cigarettára gyújtottak, s beszélgettek a mezítlábas csavargóról, akinek sikerült megszöknie, a sárba ragadt civilruhás rendőrökről, akiknek kalapját ronggyá áztatta az eső, meg a cukorrépát hordó parasztokról, akik káromkodva verik a lovaikat. Bámulták a vigasztalan, szürke esőfelhőket, és valamennyien mocskosak voltak, mint a disznók. Adamkó is ott állt a kemence falánál, most nem beszélt, nem ordítozott, nem követelt minél több téglát. Furcsán, természetellenesen állt a fal mellett. Teste megfeszült, mint az íj, a dereka meggörbült, és nagyon sápadt volt az arca. A többiek, miután elszívták a cigarettájukat, indultak haza, ő azonban még akkor is sápadtan állt a fal mellett.

— Rosszul vagy? — kérdezte tőle Árvai, a kopasz fűtő.

— Nem — mondta Adamkó. — Nincs semmi bajom.

— Nézd, te megtettél mindent — mondta Árvai. — A téglákat úgyis megette a fene, felesleges tovább is hősködnöd. Mondd meg, ha rosszul vagy.

— Nincs semmi bajom — mondta Adamkó.

— Nagyon sápadt vagy — mondta Árvai.

— Hányingerem van, ennyi az egész — mondta Adamkó. — És nem tudok lehajolni.

— Nem tudsz lehajolni?

— Nehezen. Fájdalmaim vannak, ha lehajolok. Legjobb, ha így megmerevítem magam.

— Ez baj — mondta szomorúan Árvai. — Ez nagy baj. Azt hiszem, sérvet kaptál.

Adamkó legyintett.

— Dehogy kaptam sérvet.

— Holnap okvetlenül menj el az orvoshoz — mondta Árvai. — Azt hiszem, meg kell hogy operáljanak.

— Holnapra teljesen rendbe jövök — mondta Adamkó. — Holnap már kutya bajom se lesz.

— Okvetlenül menj el az orvoshoz, a téglát úgyis megette a fene — mondta Árvai. — Ilyen szénnel nem lehet téglát égetni. Majd tavasszal, addig biztosan kapunk rendes szenet, akkor majd csinálunk rengeteg téglát. Addig rendbe jössz . . .

Úgy magyarázott a nagydarab Adamkónak, mint egy gyerekeknek. Megfogta a karját, és együtt indultak hazafelé. Adamkó hátrahajlított derékka, furcsán, mereven lépkedett a ragadós sárban.

Az eső pedig zuhogott, puhára áztatta a rossz, vacak
szenet ott a téglagyár udvarán, puhára áztatta az egész
téglagyárat, meg a környékét, meg az egész világot. Ne-
héz napok, istentelenül nehéz napok voltak azok; Dobre,
aki később fűtő lett a téglagyárban, sokat mesélt róluk.

Szent Jánosnak, a méhésznek a lánya, akit mindenki Szent Erzsébetnek hívott az utcában, meleg nyári délutánonkon meztelenül szokott fürdeni a folyóban. Ott, ahol a temetők véget érnek — néhány méterrel lejjebb már a víz folyik —, sűrűn burjánzik az ördögcérna, az apró liláspiros virágokkal tűzdelt cserjék között lándzsalevelű ecetfák is nőnek, sőt a temetőből egy-két juharfa is eljutott odáig; így együtt eltakarták a folyót a Keglovics utca elől. Ide járt fürödni Szent Erzsébet. Az ecetfák és a sűrű ördögcérnacserjék védelmében meztelenre vetkőzött, hosszú, fekete haját kontyba tűzte, azután belépett a vízbe, lassan lépkedett a folyó közepéig, és amikor már csak a feje látszott ki a vízből, csöndben úszni kezdett. Elúszott egészen a folyó túlsó partjáig, ahol magasra nőtt a nád, és mindenféle vízínövények zöldellnek, a nádasban nyugtalan vadkacsák raktak fészket, de Szent Erzsébet olyan csöndesen, olyan nesztelenül úszkált, hogy talán még a vadkacsák sem figyeltek fel rá. Sokáig szokott fürödni a kis folyóban, többször is elúszott a nádasig meg vissza a folyó közepére, ott hanyatt feküdt a vízen, és az eget nézte. Aztán kiúszott a partra, az ördögcérna, az ecetfák és a juharfák védelmében megszártkozott és

felöltözött. Felfrissülten és jókedvűen ment haza a német temetőn keresztül; amikor kilépett a nyikorgó vaskapun, mindig köszönt a Romoda háza előtt üldögélő két öregembernek, az öreg Madzsgájnak és Rozmaring Bandinak.

Egy napon már kora délelőtt három kisiú: a két Kiss Kurányi gyerek és Bergernek, a feltalálónak a fia sátrat kezdett építeni a temető végén burjánzó ördögcérnacserjék és ecetfák között. Nagy körültekintéssel fogtak hozzá a sátor elkészítéséhez. Bekúsztak a sűrű bozótba, kitépték az ördögcérnát, vagy öt négyzetméternyi területet megtisztítottak a cserjéktől, de azért dús sövényt hagytak a folyó felől és a temető felől is, az ecetfákat pedig nem is bántották. Azután botokat vertek a földbe, a temetőben ágakat tördeltek le a juharfákról, az ágakat a földbe vert botokra erősítették, és az egészet vastagon befedték gallyakkal, ördögcérnával és levelekkel. A földre is puha, zöld leveleket szórtak. Szép, kényelmes, árnyékos búvóhelyeket készítettek maguknak, az egész sátor ügyesen el volt rejtve a bozótok és ecetfák között, legfeljebb csak az fedezhette fel, aki egészen közel ment az ördögcérnacserjékhez.

Dél is elmúlt, amikor elkészültek a sátorral, és akkor észrevették, hogy az egyik közeli sírkő mögül a félhülye Sebestyén gyerek figyelte őket. A három kisiú éktelen dühbe gurult.

— Ez a hülye mindent el fog rontani — mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. — Most odamegyek hozzá, és dagadtra pofozom. Addig pofozom, amíg el nem oldalog a közelünkből.

Az idősebbik Kiss Kurányi gyerek nem lehetett több tízévesnél, de azért hetente többször is megpofozta az esetlen, félhülye Sebestyén gyereket, aki legalább kétszer akkora volt, mint ő. Dühösen ment oda a sírkőhöz, és ráförmedt a félhülye Sebestyén gyerekekre:

— Menj innen a fenébe. Azonnal takarodj innen, mert dagadtra pofozlak.

A félhülye Sebestyén gyerek riadtan forgatta a szemeit, két keze esetlenül lógott, és nem mozdult a sírkő mellől. Az idősebbik Kiss Kurányi gyerek kétszer pofon ütötte.

— Takarodj innen a fenébe — sziszegte dühösen.

— Én is szeretnék bemenni a sátorba — mondta a félhülye Sebestyén gyerek. Még mindig nem mozdult, riadtan forgatta a szemeit, az arcán kétoldalt ott piroslott a kisfiú keze nyoma.

— Azonnal menj innen — mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek, és megint pofon ütötte.

— Szeretnék bemenni a sátorba — mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

A kisfiú egyre dühösebben pofozta, de ő meg sem mozdult, és folyton csak azt hajtogatta:

— Szeretnék bemenni a sátorba.

Végül is a kisfiú fáradt bele a pofozkodásba.

— A fene egyen meg — mondta. — Nem bárom, gyere oda, de ha csak egyetlenegyszer is meg mersz nyíkkanni, dagadtra pofozlak.

— Nem fogok megnyíkkanni — ígérte a félhülye Sebestyén gyerek. Az arca már teljesen kivörösödött a pofonoktól.

Négyen is kényelmesen elfértek a sátorban. Leültek a puha, zöld levelekre, lábukat maguk alá húzták, a sűrű ördögcérnacserjék eltakarták őket a folyó felől és a temető felől is, szótlanul, csendben várták Szent Erzsébetet, a méhésznek a lányát.

Szent Erzsébet aznap délután is fürödni ment a folyóra. Az ecetfák és az ördögcérna védelmében meztelenre vetkőzött, kontyba tűzte hosszú, fekete haját, aztán belépett a vízbe, és lassan elindult a folyó közepe felé. Ott úszni kezdett, nesztelenül úszott, a víz alig hullámzott körülötte, a nádasban fészkelő vadkacsák nyugodtan aludtak, nem is sejtették, hogy Szent Erzsébet ott úszik a közelükben. A folyó túlsó partján a házak között emberek kiabáltak, autók zúgtak, valahol rádió bömbölt, de mindez alig hallatszott el a folyóig, a vízben csend volt, Szent Erzsébet a hátán feküdt, és az eget nézte. Sokáig úszkált a folyóban, és amikor ismét a partra jött, a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek nem bírta tovább, halkan felsóhajtott:

— Nagyon szép... Ugye, milyen szép?

A bátyja a szájára csapott, a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek elhallgatott, és továbbra is lélegzet-visszafojtva figyelték Szent Erzsébetet. Ő meztelenül állt a parton, alig három-négy méterre a fiúktól, szárítkozott a napon, hosszú, fekete haját kibontotta, a bőrét egyenletesen halványbarnára sütötte a nap, semmi sem volt rajta, csak a nyakában egy vékony aranylánc, kis kereszttel a végén, amit bizonyára a templomjáró apjának a kívánságára hordott. Később felöltözött, és a német temetőn keresztül

hazaindult. Amikor kilépett a nyikorgó vaskapun, kedvesen köszönt a görbe akácfán üldögélő két öregembernek, az öreg Madzsgájnak és Rozmaring Bandinak.

— Nagyon szép — mondta suttogva a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek, pedig Szent Erzsébet akkor már messze járt, beszélhetett volna hangosan is. — Ugye, hogy nagyon szép?

— És tiszta — mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. — Sohasem láttam még senkit, aki ennyire tiszta lett volna. Tiszta és szép.

— Tényleg nagyon szép — mondta Bergernek, a feltalálónak a fia. — Sajnos, elkurvult. Rozmaring Bandi azt mondja, hogy teljesen elkurvult.

Amazok hárman úgy néztek Bergernek, a feltalálónak a fiára, mintha nyomban a torkának akarnának ugrani.

— Nem igaz — förmedt rá az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. — Ez nem igaz. Többet ne mondj rá ilyet.

— Váryékhoz jár — mondta Bergernek a fia. — Rozmaring Bandi azt mondja, hogy egy villanyszerelővel jár Váryékhoz, és hogy teljesen elkurvult.

Az idősebbik Kiss Kurányi gyereknek fehér volt a szája széle, remegett a hangja, amikor azt mondta:

— Ha még egyszer ilyesmit mersz mondani róla, dagadtra pofozlak. Megértetted? Dagadtra pofozlak!

— Én Rozmaring Banditól hallottam — szabadkozott Bergernek, a feltalálónak a fia. Fejét ijedten a válla közé rántotta.

— Rozmaring Bandi egy részeges disznó — mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. — Te hiszel ilyen Rozmaring Bandiknak?

— Lehet, hogy hazudik — adta be a derekát Bergernek, a feltalálónak a fia.

— Persze hogy hazudik. Aki ilyen tiszta és ilyen szép, az nem jár szobára Váryékhoz.

— Olyan szép... — mondta most a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek —, olyan szép, mint Gizike Schladt.

— Ki az a Gizike Schladt? — kérdezte Bergernek a fia.

— Itt van eltemetve a német temetőben — mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. — Rajta van a fényképe a sírkövön. Opana azt mondja, hogy a legszebb halott volt, akit valaha is látott. Szép volt és tiszta.

— Virágot kellene vinni a sírjára — javasolta a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek.

A három kisfiú és a félhülye Sebestyén gyerek elmentek Gizike Schladt sírjához. Megtisztították a sírt a fűtől és a kutyatejtől, aztán nagy csokor fehér szegfűt és egy üres befőttesüveget hoztak. Vízet öntöttek a befőttesüvegbe, belerakták a szegfűket, és az egészet Gizike Schladt fekete márványból készült sírköve mellé helyezték.

Ettől kezdve minden délután a sátorban hasaltak, a sűrű ördögcérnacserjék között, és lélegzet-visszafojtva nézték Szent Erzsébetet, aki meztelenül fürdött a folyóban. És mindennap vittek virágot Gizike Schladt sírjára.

Egyik nap azonban felhők jöttek, eltakarták a napot, és erős szél kezdett fújni. Az elhagyatott temetőben álló juharfák meghajlították ágaikat, és lobogtatták karélyos leveleiket, az ördögcérnacserjék összekúszálódtak, lilás-piros virágaik a folyóba repültek, a kis folyó pedig hul-

lámzott, sokkal gyorsabban folyt, mint máskor, elvitte messzire a virágokat, és a tarka vadkacsákat beűzte a nádasba. Aztán megeredt az eső, és esett egész nap és egész éjjel. A gyerekek a házakba húzódtak, és onnan néztek szomorúan a folyó felé.

Másnap reggel ismét kisütött a nap. Megszárította a juharfák leveleit, bevilágított az ablakokon, kicsalta az utcára előbb a két öregembert, az öreg Madzsgájt és Rozmaring Bandit, akik elballagtak Romoda háza elé, és leültek a kidöntött, görcsös akácfára, aztán a gyerekeket is, akik bementek a temetőbe, futottak a már felszáradt fűben a folyó felé, hogy megnézzék az ördögcérnacserjék közé rejtett sátrukat.

A vékony ördögcérnák a földre hajoltak, valaki sáros lábbal rájuk taposott, és a sátorban a puha, zöld levelek is sárosak voltak. Kétségbeesetten álltak a sátor előtt, gyanakodva néztek egymásra, aztán megint a besározott, zöld leveleket nézték, egyszer csak lehajolt a félhülye Sebestyén gyerek, és a levelek közül egy vékony aranyláncot emelt fel. Előrenyújtotta a kezét, az aranylánc a tenyerében volt, a három kisleány pedig összedugta a fejét az aranylánc fölé. Végül is Bergernek, a feltalálónak a fia mondta ki:

— Szent Erzsébet nyaklánc.

Továbbra is mozdulatlanul álltak, fejüket összedugva a félhülye Sebestyén gyerek tenyere fölé. Nem merték felemelni a fejüket, és nem mertek egymásra nézni.

— A bűdös kurvája... — mondta egyszer csak az idősebbik Kiss Kurányi gyerek.

Most már Bergernek, a feltalálónak a fia is tűzbe jött.

— Itt hentergett valakivel a sátrunkban. Nem elég neki a Váryék szobája, idejön, és bemocskolja a sátrunkat. Biztos a villanszerelőjével bújt ide, nehogy megázzanak.

— A бүдös kurvája — mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek.

A fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek sírva fakadt.

— Ne bőgj — mondta a bátyja. — Ne bőgj egy бүдös kurva miatt.

Kikapta az aranyláncot a félhülye sebestyén gyerek kezéből, és a folyóba hajította. Aztán megragadta az egyik sátorkarót, és kirántotta a földből. Bergernek, a feltalálónak a fia a másik karót tépte ki a földből. A sátor teteje előrebukott, és rázuhant a puha, zöld levelekre. Kitördelték a többi karót is, belerúgtak a gallyakba és a levelekbe, és ők is keresztülgázoltak a földre hajlított ördögcárnacserjéken. A fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek még akkor is az orrát törölgette és sírt.

Öregemberek

A két öregember, az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi, Váryék egyik utcai szobájában lakott. Homályos, barátságtalan szoba volt, a konyhán keresztül kellett bejárni, összes bútorzata: két régi ágy, egy asztal két széssel, egy szekrény, az ajtó felett egy tányér alakú, megsárgult számlapú óra, amely hangos, rekedt ketyegéssel járt, folyton sietett, úgyhogy esténként másfél órával vissza kellett forgatni a mutatóit. A két öregember úgyszólván csak éjszaka tartózkodott a szobában. Utálták a barátságtalan szobát, lármás, rekedt faliórájával, és ezért, ha csak tehették, kint üldögéltek az utcán, Romodának, az ácsmesternek a háza előtt. Süttették az arcukat a nappal, várták, hogy beesteledjen, mert akkor mások is eljöttek Romoda háza elé, leültek a kidöntött, görbe akácfára, és halkan beszélgettek. A temető mögül, a kanyargó, kis folyó felől ilyenkor kellemes, hűvös levegő áramlott a Keglovics utcába, lehűtötte a két öregember arcát, aki többnyire szótlanul hallgatta végig az esti beszélgetéseket, és szerette volna, ha azok minél tovább tartanak.

A beszélgetők azonban egyszer mégiscsak szétszéledtek, és akkor a két öregembernek is haza kellett menni.

Szótlanul, rosszkedvűen mentek be a szobájukba, az öreg Madzsgáj leakasztotta az ajtó fölül a faliórát, s másfél körrel visszaforgatta a nagymutatót. Rozmaring Bandi pedig káromkodva szedte ki a műfogsorát, és egy pohár vízbe tette. Így készülődtek a lefekvéshez. Rozmaring Bandi gyorsan ágyba is bújt minden este, az öreg Madzsgáj azonban legtöbbször leült még az ablakhoz, és kibámult az éjszakába.

A szoba egyetlen ablaka a temetőre nézett. Az öreg Madzsgáj, aki rossz alvó volt, sokszor üldögélt fél éjszakan át is az ablak mellett, az orrára erősítette a szemüvegét — máskor egyébként sohasem hordott szemüveget —, és figyelte a juharfák sötét lombjait és a lombok között megcsillanó márvány sírköveket. Messze, a juharfák és a sírkövek fölött, a csillagok is látszottak, és az öreg Madzsgáj néha a csillagokra is rámeresztette a szemüvegét.

Egy éjszaka Szent Jánosnak, a méhésznek a lánya, akit az utcában mindenki Szent Erzsébetnek hívott, bekopogott az öreg Madzsgájhoz. Az öreg Madzsgáj kinyitotta az ablakot, Szent Erzsébetre meresztette a szemüvegét, az pedig suttogva kérte, hogy jöjjön ki az utcára.

Rozmaring Bandi felébredt, és álmosan kérdezte:

— Ki az?

— A méhésznek a lánya — mondta az öreg Madzsgáj.

— Mit akar ilyenkor az a kis kurva? — kérdezte dühösen Rozmaring Bandi.

Az öreg Madzsgáj becsukta az ablakot, nyögve emelkedett fel a székről, és azt mondta:

— Nem tudom. Megkért, hogy menjek ki az utcára. Nagyon idegesnek látszik.

— Miért nem külted el a francba? — kérdezte Rozmaring Bandi.

Az öreg Madzsgáj vállat vont, és elindult az ajtó felé.

— Küldd el a francba — mondta Rozmaring Bandi.

— Ne is menj ki az utcára, nyisd ki az ablakot, és küldd a fészkes fenébe.

— Nagyon idegesnek látszik — mondta az öreg Madzsgáj. — Megnézem, hogy mi történt.

Szent Erzsébet kis selyemkendővel szorította le hosszú, fekete haját, az arca keskeny volt és fehér, bocsánatkérően mondta az öreg Madzsgájnak:

— Ne haragudjon . . . Valakinek szólnom kell. Ugye, nem haragszik?

— Miről van szó? — kérdezte az öreg Madzsgáj.

— Elmegyek — mondta Szent Erzsébet. — Ma éjszaka elmegyek, és apámnak nem merem megmondani.

— Miért?

— Gyűlöli azt az embert. Ozt mondja, hogy becsstelen, és hogy úgyis kirúg engem hamarosan. Nem engedi, hogy elmenjek hozzá.

— Értem — bólogatott az öreg Madzsgáj. — Engem miért hívtál ki?

— Apám nagyon el lesz keseredve — mondta Szent Erzsébet. — Ha maga esetleg elmenne hozzá, és beszélne vele. Megmagyarázná . . .

— Értem — mondta az öreg Madzsgáj. — És mi lesz, ha tényleg kirúg egyszer az a hm . . . az az ember? Viszszafogad majd az apád?

Szent Erzsébet úgy nézett az öreg Madzsgájra, mint aki hirtelen megbánta, hogy éjszakának idején kihívta az utcára.

— Nem fog kirúgni — mondta.

— Rendben van — mondta az öreg Madzsgáj. — Holnap elmegyek az apádhoz...

Rozmaring Bandi felült az ágyban, és türelmetlenül várta vissza az öreg Madzsgájt. Szája fonnyadt ráncokban szorult össze, most, hogy műfogsora egy pohár vízben ázott, olyan volt az arca, mintha sűrű füstben aszalták volna.

— Mit akart az a kis kurva? — kérdezte, amikor az öreg Madzsgáj belépett a szobába.

— Elmegy ma éjszaka — mondta az öreg Madzsgáj —, és nem mer szólni az apjának.

— A villanszerelőhöz megy?

— Igen.

Rozmaring Bandi nevetett. Ráncos, fogatlan száját csúnyán szélesre húzta, úgy nevetett.

— Jó helyre megy. Neki való hely. Sírva jön még vissza onnan. Ismerem azt a villanszerelőt.

— A lány jobban ismeri — mondta az öreg Madzsgáj. — És mégis elmegy hozzá.

Rozmaring Bandi még mindig nevetett a fogatlan szájával.

— Fogadok, hogy két-három héten belül kirúgja.

— Nem biztos — mondta az öreg Madzsgáj.

— Holtbiztos — mondta Rozmaring Bandi. — Csak azt a szegény Szent Jánost sajnálom. Nagyon szereti a

lányát. Figyelmeztetni kellene, hogy zárja be a házba azt a kis kurvát.

— Nem érdemes. Akkor is elmenne, elhatározta, hogy elmegy, és elmenne, ha bezárnák, akkor is — mondta az öreg Madzsgáj. Elgondolkozva törölgette a szemüvegét, és még azt mondta: — Nekem tetszik, hogy ilyen. Szeretem az olyan embereket, akik el mernek menni, ha egyszer elhatározták.

— Marhaság — mondta dühösen Rozmaring Bandi. Visszafeküdt az ágyba, és a fal felé fordult.

— Te nem szeretnél elmenni innen? — kérdezte az öreg Madzsgáj.

— Hova a fenébe mennék? — mondta a falnak fordulva Rozmaring Bandi. — Utálok ezt a házat, de hova a fenébe mehetnék?

— Én már sokszor elhatároztam, hogy elmegyek innen — mondta az öreg Madzsgáj —, de aztán mindig maradtam. Fáradt vagyok, és itt mégiscsak kényelmesen élünk. De azért . . . de azért jó lenne legalább még egyszer elhatározni valamit, és azt meg is csinálni. Mit gondolsz?

— Marhaság — mondta Rozmaring Bandi, és a fejére húzta a takarót.

Reggel az öreg Madzsgáj elment Szent Jánoshoz, a méhészhez. Szent János a kaptárak mellett ült, és egy döglött vadkacsát szemlélgetett. A méhek szorgalmasan zümmögtek körülötte, tülekedve bújtak ki a kaptárak nyílásán, magasba, az ég felé röppentek, aztán virágporthoz megárgult lábakkal jöttek vissza, és óvatosan leereszkedtek terhükkel; zúgtak Szent János feje körül, de

ő nem figyelt a méhekre, csak a döglött vadkacsát bámulta. A vadkacsa a lába előtt hevert, tarka tollai fénytelenek és piszkosak voltak, a nyaka hosszúra kinyúlt a földön.

Az öreg Madzsgáj megállt Szent János mellett, és ő is megnézte a döglött vadkacsát.

— Egy sovány, szürke macska hozta ma reggel — mondta Szent János. — Már kora reggel ott ült az ajtó előtt, és ezt a vadkacsát tartotta a szájában.

— Különös — mondta az öreg Madzsgáj. — Különös macska lehet.

— Közönséges szürke macska — mondta Szent János. — Sohasem láttam azelőtt. Csuromvizes volt, mikor a vadkacsát hozta: biztosan beugrott érte a vízbe.

Az öreg Madzsgáj leült Szent János mellé, megfogta a vadkacsa egyik szárnyát, felemelte a földről, megnézte egészen közelről, és azt mondta:

— Ügyesen megfojtotta. Azért szeretem a macskákat, mert olyan ügyesek.

— Én nem szeretem őket — mondta Szent János. — Ezt is megpróbáltam elzavarni, de nem tágít, ül ott az ajtó előtt, és nem tágít. Nem tudom, mit csináljak vele.

— Én szeretem a macskákat — mondta az öreg Madzsgáj. — Mindig tiszták és szépek. És ügyesek is nagyon.

— Én nem szeretem őket — mondta Szent János. — Megbízhatatlanok. A kutyákat sokkal jobban szeretem, mert azok hűségesek.

— Menj a francba a kutyáiddal — mondta gorombán

az öreg Madzsgáj. — Utálom a kutyákat. Agyon kellene verni minden kutyát.

— Én szeretem őket, mert hűségesek — mondta Szent János. — A macskák megbízhatatlanok. Tényleg nem tudom, hogy mit csináljak ezzel a sovány, szürke macskával.

— Engedd be a házba — mondta az öreg Madzsgáj.

— Hullik a szőre — mondta Szent János —, aligha nem rühes.

— Akkor is engedd be a házba — mondta az öreg Madzsgáj. — Még ha hullik is a szőre, akkor is megérdemli, hogy beengedd a házba.

— Nem tudom — mondta tanácstalanul Szent János.

— Nem tudom még, hogy mit fogok csinálni vele.

— Be kell engedni — erősködött egyre hevesebben az öreg Madzsgáj. — Engedd be a házba, és adjál neki enni.

— Nem tudom — mondta kedvetlenül Szent János.

— Majd még meglátom...

Felkelt, hozott egy ásót, lyukat ásott a kaptárak mellett, beledobta a döglött vadkacsát, és földet szórt rá. Aztán kezét mosott, és mint mindennap, elindult a templomba. A lányáról nem beszéltek egy szót sem.

Az öreg Madzsgáj másnap reggel ismét elment Szent Jánoshoz. Amikor belépett a kapun, látta, hogy egy akasztott, szürke macska lóg a kertben az egyik fán. Visszafordult, halkan betette maga mögött a kaput, és elment Romoda háza elé, hogy leüljön a kidöntött, görbe akácfára.

Földre szórták a virágokat

Három kisfiú: a két Kiss Kurányi gyerek és Bergernek, a feltalálónak a fia szótlanul, villogó szemekkel állt Gizike Schladt sírja előtt. A magas, fekete márvány sírkő közepén, vastag üveg alól egy kis, ovális fényképről Gizike Schladt mosolygott; arcát beárnyékolták és megóvták a naptól a magasra nőtt juharfák levelei. A sírkő tövében vízzel megtöltött befőttesüveg állt, tele fehér szegfűvel.

Az idősebbik Kiss Kurányi gyerek lehajolt, kivette a vízből a szegfűket, a földre dobta őket, a befőttesüveget pedig a fekete márványból készült sírkőhöz csapta. Aztán mindhárman nekiestek a juharfáknak. Letépték a leveleket, letördelték az ágakat, teljesen lekopasztották a fákat a sírkő előtt; most már semmi sem védte a naptól Gizike Schladt arcát. Akkor hátráltak néhány lépést a gyerekek, zsebükből parittyát vettek elő és rengeteg apró kavicsot. A parittyákkal megcélozták a vastag üveggel fedett ovális fényképet. Az apró kavicsok hangosan kopantak a márvány sírkövön, és nagyon sok eltalálta a fényképet befedő üveget.

Mire a kavicsok elfogytak, Gizike Schladt már nem mosolygott. A vastag üveg annyira összeropedezett, hogy nem is látszott ki alóla a kis, ovális fénykép.

*Régi megható történet az öreg Madzsgájról,
aki utálta a kutyákat*

Kopott egyenruhában és szakadt bakancsokban érkezett haza, de századosi rangjelzést viselt, és mindjárt látta, hogy félnek tőle. Megpróbáltak kedvesek lenni hozzá, de ő mindjárt látta, hogy nem tetszik nekik, hogy ilyen hamar hazaérkezett. De neki sem tetszett sok minden, amit látott, és határozottan az volt az érzése, hogy későn érkezett. B., aki két pisztolyt is hordott az oldalán, előzékenyen megmutogatott neki mindent, válaszolt a kérdéseire, ő pedig folyton csak kérdezett. Sokat kérdezett, mert sok minden nem tetszett neki.

Az első, ami nem tetszett neki, a farkaskutya volt. A jóltáplált, hatalmas farkaskutya a városháza udvarán szaladgált, és ő megkérdezte B.-től:

— Miért tartjátok itt ezt a dögöt?

— A foglyok miatt — válaszolta B. — Nagyszerű kutya ez, amíg itt van az udvaron, senki sem szökhetsz meg. A foglyok félnek tőle, mint az ördögtől.

— Miféle foglyok?

B. az udvar másik végébe mutatott.

— A garázsba zártuk őket, oda, ahol valamikor a tűzoltókocsik álltak.

— Sokan vannak?

— Elég sokan — mondta B. — Mind itt van, akit el tudunk kapni azok közül, akik a jegyzékben szerepelnek.

A jegyzék ugyancsak nem tetszett neki.

— Miféle jegyzékben? — kérdezte.

— Még a megszállás alatt összeállítottunk egy jegyzéket — mondta B. — Elég hosszú jegyzéket.

— Kik állították össze azt az elég hosszú jegyzéket?

B.-t már ekkor kezdte idegesíteni ez a kérdezősködés, de azért továbbra is előzékenyen válaszolt.

— Mi néhányan állítottuk össze. Én és még néhányan.

— Te és még néhányan mit csináltatok a megszállás alatt, azonkívül, hogy jegyzéket állítottatok össze?

B. a füléig elvörösödött, zavartan állt meg az udvar közepén, és azt mondta:

— Nem mehettünk mindannyian a hegyekbe. Meg aztán ne hidd, hogy itt sokkal könnyebb volt.

— Nem volt könnyű?

— Nem — mondta B., és egyre vörösebb volt az arca.

Az udvarra akkor kísérték be ketten egy zsíros kalapú parasztot. A régi garázs felé kísérték, a paraszt lehorgasztott fejjel lépkedett, és szörnyen izzadt. A farkaskutya a lábait szaglászta, és rávicsorított.

— Ezt is beírtátok a jegyzékbe? — kérdezte B.-től.

— Persze — mondta B. — Ha bekísérik, akkor biztosan benne van a neve a jegyzékben.

A parasztot belökték a régi garázsba, ők ketten B.-vel bementek a városháza épületébe. B. itt is mindent megmutatott neki; az irodákat, a fegyverraktárt, a kihallgatósobákat és egy nagyobb helyiséget, amelyben szőnyegek,

festmények, különféle emléktárgyak és rádiók voltak. Feltűnően sok rádió volt itt, és ő meg is kérdezte mindjárt:

— Honnan került ide ez a rengeteg rádió?

— Elkoboztuk őket — mondta B. — A megbízhatatlan és gyanús elemektől elkoboztuk a rádiókat. Mindjárt az első napokban begyűjtöttük a rádiókat, azt hiszem, ez így is van rendjén.

— Sok a megbízhatatlan és gyanús elem a városban?

— Elég sok — mondta B. — Olyan időket élünk, amikor majdnem mindenki gyanús. Nem árt résen lenni.

Innen egy másik helyiségbe mentek, ahol emeletes vaságyak álltak egymás mellé zsúfolva. A vaságyakon fegyveres férfiak heverésztek, bizalmatlanul és gyanakodva néztek feléje.

— Ők fogdossák össze azokat, akiknek a neve a jegyzékben szerepel — mutatott B. a fegyveresek felé. — Nagyon jól dolgoznak, még éjszaka sem mennek haza. Azért is csináltunk itt ilyen hálósobafélét.

— Ezt is még a megszállás alatt?

— Nem. Ezt már a megszállás után — mondta komoran B. Sértődötten ráncolta a homlokát, és megkérdezte: — Mondd, mi bajod van velünk tulajdonképpen?

Beléptek a hálósobába, végigmentek az ágyak között, és ő minden fegyveres férfit jól megnézett. Egyiken sem volt egyenruha, legtöbben ingujjban heverésztek, sapkájukat falba vert szegre akasztották.

— Sokat dolgoznak? — kérdezte.

— Nagyon sokat — mondta B. — Állandóan készenlétben állnak. Sokszor még éjjel is dolgoznak.

— Eddig még arra sem volt idejük, hogy legalább vacak kis csillagocskát varrjanak a sapkájukra?

B. is megvizsgálta a szögeken lógó sapkákat, és mentetgőzve mondta:

— Nem az a fontos. Az a fontos, hogy jól dolgoznak. Igyekszünk mindent jól megcsinálni.

Ő még egyszer körülnézett a szobában, és megkérdezte:

— A megszállás után mit csináltak még ezenkívül?

— Nem értem — mondta B.

— Ezen a hálósobafélén és a jegyzékben szereplők összegyűjtésén kívül csináltak-e még valamit?

— Mi bajod van? — kérdezte B. — A rádiókat is elkoboztuk.

— Mit csináltak még?

— Nem értem, mi bajod van — mondta B. — Szerinted mit kellett volna csinálnunk?

— A földosztással hogyan álltok?

— Arra is sor kerül, légy nyugodt — mondta B. — Az ilyesmi nem megy olyan gyorsan.

— Neked mennyi földed van? — kérdezte.

— Mi bajod van tulajdonképpen?! — csattant fel B. — Ez egyáltalán nem lényeges. És különben is jól tudod, hogy mennyi földem van.

A vaságyakon heverésző fegyveresek felé intett.

— Ezeknek mennyi földjük van? — kérdezte. Egész idő alatt halkán, nyugodtan kérdezett, és látta, hogy B. egyre jobban félni kezd tőle.

— Nézd, nem az a fontos... — nyögte B., de ő elfordult tőle, és kiment a hálósobából.

B. utána sietett, a pisztolyok kétoldalt ugráltak a csí-

pőjén, és amikor az első emeleten utolérte, bizalmaskodva oldalba bökte, és azt mondta:

— Mutatok itt neked valami érdekeset.

— Micsodát?

— Itt is őrzünk egy foglyot — mondta B., és hunyorított. — Egy nagyon jóvágású foglyot. Egész biztosan neked is tetszeni fog.

— Ki az a jóvágású fogoly?

— Egy kollaboránsnak a lánya — mondta B. — Fiatalkor és nagyon jóvágású.

— Szintén kollaboráns? — kérdezte.

— Az apja volt kollaboráns — mondta B. — De a vén gazember meglógott, és nem tudtuk elkapni.

— Mióta őrzitek itt?

— Két hete — mondta B. — Vagy talán már több is, mint két hete. Mindjárt idehoztuk az emeletre, innen semmiképpen nem szökhet el, meg aztán bűn lett volna a többiekkel összezsukni.

Megálltak az egyik belakatos ajtó előtt, B. egy kulcsot húzott elő a zsebéből, kizárta a lakatot, és kinyitotta az ajtót. A szoba üres volt. B. tátott szájjal állt az ajtóban, nem akart hinni a szemének.

— Nem értem... — motyogta. — Nem értem...

Berontott a szobába, mint az örült futkosott körbe-körbe a csupasz falak mellett, végül megállt az ablak előtt. Az ablak nyitva volt. B. kitérte az ablakszárnyakat, és kihajolt az udvar fölé.

— Megszökött?

— Nem szökhett meg — mondta B. — Magasan van az ablak, nem hiszem, hogy innen le mert volna ug-

rani. Kitörte volna a lábát, sőt még a nyakát is. Esetleg... esetleg, ha nagy szerencséje volt.

Mind a ketten kihajoltak az ablakon az udvar fölé. Az udvart betonlapok borították, a hatalmas farkaskutya méltóságteljesen sétálgatott rajtuk.

— Nem értem — motyogta megint B. — Megyek, és szólok az embereknek.

Lerohant a hálósobába, ő pedig ott maradt az emeleten. Végigjárta a hosszú folyosót, benézett minden helyiségbe, de csak régi, poros irodai asztalokat talált, meg koszos aktatartókat, amelyek már akkor is ilyen koszosak voltak, amikor ő még jegyző volt a városházán. Ismét bement oda, ahol nemrégén még a jóvágású foglyot őrizték: a nyitott ablakon keresztül hallotta, hogy futkosnak és lármáznak lent az udvaron. Becsukta az ablakot, és indult vissza ki a folyosóra, amikor lélekszakadva megérkezett B.

— Megtaláltuk! — kiabálta. — Megtaláltuk. Képzeld, a kutyaólba bújt el. Úgy látszik, az éjszaka kiugrott az ablakon, és bebújt a kutyaólba. A kutya letépte róla szinte az összes ruhát, összemarta az arcát és a karjait, de ő azért ott maradt. Most sem akar kijönni.

— Nem akar kijönni?

— Nem — mondta B. — Hívtam, hogy jöjjön ki, de nem mozdul. Csak néz, mintha megbolondult volna. Ráuszítottam a kutyát, gondoltam, most már úgyis mind-egy, de akkor sem akart kijönni. A kutya teljesen elcsúfította, és olyan, mintha megbolondult volna. Lelőj-jem?

Nem válaszolt B-nek. Rohant le az udvarra, B. li-

hegve futott utána. A hatalmas farkaskutya az ól előtt állt, vicsorgatta a fogait, a lány pedig véres arccal kuporgott bent, és eszelős tekintettel meredt maga elé. Ruha alig volt rajta, a farkaskutya letépte róla.

— Hozz egy pokrócot — mondta B.-nek.

— Minek a pokróc? — kérdezte B.

— Hozz egy pokrócot!!! — ordította olyan hangon, hogy az udvaron bámészkodó fegyveresek ijedten kezdtek szétszéledni. B. elfutott, és hozta a pokrócot.

Ő akkor bedugta a fejét a kutyaólbá, és azt mondta a lánynak:

— Jöjjön ki szépen. Ne féljen, nem bántja senki. Nyugodtan kijöhet.

A lány rámeresztette eszelősen kitágult szemeit, és nem mozdult. Tényleg úgy viselkedett, mintha megbolondult volna.

— Jöjjön ki szépen — mondta neki ismét.

A lány a mellére szorította összemart kezeit, és egyszer csak sírni kezdett, mintha hirtelen valami szomorú dolog jutott volna az eszébe.

— Jöjjön ki. Na, jöjjön már ki szépen...

Akkor a lány kimászott a kutyaólból, és beburkolózott a pokrócba. A hosszú pokróc teljesen betakarta, csak a feje látszott ki belőle. A farkaskutya dühösen vicsorított a lába mellett. Ő akkor előrántotta a pisztolyát, és fejbe lőtte a kutyát.

— Megörültél?! — kiáltott rá B.

A hatalmas farkaskutya eldőlt a betonkockákon, fejéből patakozott a vér, ő pedig belelőtt még egyet, aztán még egyet... Kilőtte az egész tölténytárat.

— Miért csináltad ezt? — kérdezte megdöbbenve B.
— Miért ölted meg azt a szegény kutyát?

Ránézett B.-re, megmutatta neki az üres tölténytárat, és azt mondta:

— Mire ismét megtöltöm, tűnj el innen, mert idefektetlek a szegény kutyád mellé. A pribékjeidet is vidd magaddal.

— Ide figyelj, Madzsgáj... — kezdte sápadtan B., de torkán akadt a szó.

Nem is figyelt B.-re, golyókat szedett elő, és tölteni kezdte a pisztolyt. Amikor felemelte a fejét, B. már eltűnt a városháza udvaráról.

A lány a fal mellett állt a pokrócba burkolózva, az arca véres volt, látszottak a farkaskutya fogainak a nyomai, szemei azonban már nyugodtabbak voltak. Oda ment a lányhoz, és azt mondta:

— Menjen el innen. Menjen el gyorsan, akárhová, csak menjen el.

És a lány a vastag pokrócba burkolózva kiment az udvarból.

Ó, az akasztást senki sem gondolta komolyan

Berger, a feltaláló asztmás volt, és ezért sokat szenvedett a nyári melegtől. Amikor a nap fényesen világított, és a levegő mozdulatlanul megállt a Keglovics utcában, Berger, a feltaláló széttárt karokkal feküdt az ágyon a besötétített szobában, de a fullasztó meleg elől még így sem tudott elrejtőzni, a nap áttüzesítette a falakat, és a falakon keresztül is az arcába lehelt. Ő meg feküdt mozdulatlanul, folyt róla a veríték, nehezen, sítólva lélegzett, az ágya mellett egy üvegben fehér pirulák voltak, és amikor már fulladozott a melegtől, lenyelt egyet vagy kettőt a fehér pirulákból. Este kelt csak fel az ágyról, mert esténként, ha a nap lebukott, a levegő nehézkesen és bágyadtan ugyan, de mégis megmozdult, az áttüzesedett házfalak is hűlni kezdtek, és nem fojtogatták már annyira az asztmás feltalálót. Ilyenkor sem mozgott azonban ki a szobából. Csak a függönyöket húzta félre, kitérta az ablakokat, és még mindig hangosan szuszogva szívta be a levegőt.

Az utcában, a házak és a temetőket körülhatároló rozsdás drótkerítés között, szélesre feszített szárnyakkal denevérek üldözték az alkonyatkor felröppenő éjjeli bogarakat. A denevéreket pedig a Keglovics utcabeli gyere-

kek üldözték. Kiabálva futkároztak az utcában, elnyűtt, szemellenzős sapkájukat a magasba hajították, mert meg voltak győződve, hogy ha a denevér rácsap a magasban lebegő sapkára, többé nem tudja kiszabadítani a karmait, a sapkával együtt a földre zuhan, és akkor a földön megfoghatnák, és esetleg az ajtóra szegezhetnék, ami szerencsét hozna a házra. A denevérek valóban minden alkalommal utána iramodtak a feldobott sapkának, karmaikat azonban nem mélyesztették bele, elrepültek fölötte, és ismét a sötétben kószáló éjjeli bogarakat vetették üldözőbe. A gyerekeknek nem szegték kedvüket az árván földre hulló sapkák, újból és újból a magasba dobták őket, éktelenül visítoztak, kiabáltak és meg voltak győződve, hogy egyszer biztosan sikerül denevért fogniuk. A gyerekek szerették elnyűtt, szemellenzős sapkákkal üldözni a denevéreket, szerették a meleg nyári napokat és a nyári estéket. Kiabálva rohanguáltak az utcában.

Berger, a feltaláló hangosan szuszogva nézte őket a nyitott ablakon keresztül, és átkozta a meleg nyári napokat, alig várta, hogy elmúljanak. A meleg napok azonban hosszúira nyúltak, a házak még szeptemberben is áttüzesedtek, fullasztó meleget leheltek az asztmás feltaláló arcába, aki nap-nap után széttárt karokkal feködött az ágyon, és egyre többet nyelt le a fehér pirulákól. Egy meleg szeptemberi délutánon túl sok fehér pirulát nyelt le... Akkor este nem állt a nyitott ablakhoz, és nem nézte az éjjeli rovarokat üldöző denevéreket és a denevéreket üldöző kiabáló gyerekeket.

És akkor éjszaka meghalt az öreg Madzsgáj is. Este

még kint ült Romoda háza előtt a görbe akácán, aztán hazament Rozmaring Bandival együtt, leakasztotta a tányér alakú faliórát, és a nagymutatót másfél körrel visszaforgatta, utána az ablak mellé ült, és sokáig nézte a sötét lombú juharfákat, a fák mögül előcsillanó márvány sírköveket meg a juharfák és a sírkövek fölött világító csillagokat, végül ő is ágyba feküdt, és reggel egyszerűen nem kelt fel.

— Hát ez nagyon furcsa — mondta Kiss Kurányi. — Együtt kellett volna őket felakasztanunk a legmagasabb fára, ha Berger nem szerkeszti meg októberig azt a meglejtőt. Már pedig nem szerkesztette volna meg...

— Senki sem gondolta komolyan azt az akasztást — legyintett Opana, a nyugdíjas zsákoló. — De azért tényleg furcsa, hogy ugyanazon a napon haltak meg.

Romoda, az ácsmester a többiek mögött állt leghátul, a konyhába nyíló ajtó félfájának támaszkodott, a rekedt falióra pontosan a feje felett ketyegett. Amikor megszólalt, mindannyian hátrafordultak.

— Berger, az a kókler, az biztos nem gondolta komolyan — mondta. — Az csak jártatta a pofáját, és hazudozott összevissza. Félek azonban, hogy az öreg Madzsgáj komolyan vette a fogadást. Félek, hogy ő volt az egyetlen, aki komolyan vette.

Az öreg Madzsgáj lehunyt szemmel feküdt az ágyán, Váryné már megmosdatta, felöltöztette, és fehér lepedővel letakarta. Sokan álltak az ágy körül, alig lehetett mozogni a szobában. A Keglovics utcabeli férfiak valamennyien az öreg Madzsgáj ágya körül álltak, Bergerhez, a feltalálóhoz csak Szent János ment el, de ő is

hamar visszajött, elmondta, hogy Berger háza tele van rokonokkal, aztán letérdelt az öreg Madzsgáj ágya mellé, és hosszú imákat mormolt.

— Nem volt semmi baja — mondta a részeges Sebes-tyén. — Mindig azt hittem, hogy nincs semmi baja. Először nem is akartam elhinni, hogy meghalt. Berger az más. Az beteg volt, állandóan fulladozott. De az öreg Madzsgájnak nem volt semmi baja.

— Fáradt volt — mondta Rozmaring Bandi. Úgy állt közöttük, mint egy elárvult, ráncos arcú koravén gyerek. — Többször is panaszkodott nekem, hogy nagyon fáradt. Én még nem láttam embert, aki ennyire fáradt lett volna.

— Nem volt ő mindig ilyen fáradt — mondta Opana. — Nem tudjátok ti, hogy milyen volt ő valamikor.

— Én csak azóta ismerem, amióta ideköltözött az utcába — mondta Kiss Kurányi. — Már akkor is öreg volt és fáradt.

— Nem volt ő mindig ilyen — mondta Opana, a nyugdíjas zsákoló. — Láttátok volna, amikor hazajött a háború után. Egy nap alatt kisöpörte a városházáról B.-nek a bandáját. Amíg haza nem jött, az egész város rettegett B.-től; az ember sohasem tudhatta, hogy mikor jönnek érte, és hogy miért viszik el. Hetekig ült B. a város nyakán, senki sem mert nyikkanni sem, akkor megjött az öreg Madzsgáj, csakhogy akkor még nem volt öreg, egyáltalán nem volt öreg, szóval megjött, bement a városházára, és kisöpörte az egész bandát. Aztán neki fogott rendbe hozni azt, amit B. elrontott. Alig győzte hallgatni a panaszokat, az emberek folyton panaszkodni jártak hozzá, még azután is, amikor nagyjából egyenesbe

jöttek a dolgok. Az emberek tudták, hogy az öreg Madzsgájnak lehet panaszkodni, és jártak is a nyakára, ha volt okuk, ha nem. Azokban az években öregedett ő meg. Nagyon hirtelen megöregedett, és egy szép napon közölte, hogy fáradt, és hogy nem csinálja tovább. Azt mesélik, hogy marasztalták volna mindenáron, de ő hajthatatlan volt. Meg azt is mesélik, hogy ő kérte, hogy a város gondoskodjék róla. Állítólag kijelentette, hogy ő már rengeteg emberről gondoskodott, ezentúl nem hajlandó még saját magáról sem gondoskodni; törődjék vele a város. Hát így került ide Váryékhoz.

— Ezt nem tudtam — mondta Kiss Kurányi. — Erről sohasem beszélt az öreg Madzsgáj.

— Pedig így volt — mondta Opana, a nyugdíjas szákoló. — Nekem elhihetitek. A város biztosan saját halottjának fogja tekinteni. Majd meglátjátok, hogy saját halottjuknak fogják tekinteni.

Az öreg Madzsgáj lehunyt szemmel feküdt az ágyon, Szent János mormolta az imáit mellette, a tányér alakú falióra pedig most is rekedten hangoskodott az ajtó felett, és most is sietett. Fülledt meleg volt bent a szobában, Romoda, az ácsmester javasolta a többieknek, hogy menjenek ki az udvarra. Ki is mentek mindannyian, csak Szent János maradt bent, továbbra is az ágy mellett térdelt és imádkozott.

— Nagyon meleg van — mondta Romoda, az ácsmester kint az udvaron. — Még ma el kell temetni, különben szaga lesz. Hazamegyek, és csinálok neki egy jó erős koporsót.

— Felesleges — mondta Dobre, az egykori fűtő, aki

nemrégben borbélyműhelyt nyitott a folyó túlsó partján. — A város úgyis a saját halottjának fogja tekinteni, és majd gondoskodik a temetésről.

— A város tekintse, aminek akarja — mondta Romoda. — Én most hazamegyek, és csinálók egy rendes koporsót.

— Várni kellene — mondta Dobre —, nehogy megint megorroljanak ránk. Rossz néven veszik majd, ha eltemetjük az ő halottjukat. Így is azt mondják, hogy velünk ezen az oldalon mindig valami baj van.

— Mondjanak, amit akarnak — mondta Romoda, az ácsmester. — Én megcsinálom a koporsót, és még ma el fogjuk temetni, mert különben szaga lesz. Fejfát is csinálók neki.

Azzal indult is haza. Kiss Kurányi, aki már évek óta Romodával dolgozott, utána ment, hogy segítsen elkészíteni a koporsót és a fejfát. Végigsiettek az utcán, bementek Romoda udvarába, kiválasztottak néhány jó erős deszkát, legyalulták az oldalukat, a végüket lefűrészelték, egymás mellé illesztették őket, és koporsót szegeztek belőlük. A kopácsolás elhallatszott egészen Váryék udvaráig, és a Keglovics utca lakói akkor hazamentek, és ünneplő ruhába öltöztek.

Az öreg Madzsgájt is, meg Bergert, a feltalálót is eltemették még aznap. Bergert a rokonok kísérték ki a temetőbe, néhányan közülük sírtak is, amikor elföldelték. Az öreg Madzsgájnak nem voltak rokonai, őt az utcabeliek temették el, senki sem könnyezett, de valamenynyien ünneplő ruhába öltöztek, nagyon komolyak voltak, és sokáig álltak a sír körül. Mielőtt hazaindultak volna,

mélyen a földbe verték a fejfát; Romoda, az ácsmester és Kiss Kurányi vastag, kemény oszlopból faragták ki a fejfát, nehogy megrohadjon egyhamar.

Temetés után átöltöztek, és elmentek Romoda háza elé. Sokan összejöttek, nem fért el mindenki a görbe akácfán, úgyhogy volt, aki Berck Ervin városi tanácsos márvány sírkövére ült, arra a sírkőre, amit egykor régen, hónapokkal ezelőtt elhoztak a német temetőből.

— Hiányozni fog az öreg Madzsgáj — mondta Kiss Kurányi, éppen csak, hogy mondjon valamit. — Megszoktam már, hogy minden este itt ül velünk az akácfán.

— Néha sajnáltam — mondta Rozmaring Bandi. — Sajnáltam, amikor panaszkodott, hogy nagyon fáradt.

— Nem volt ő mindig ilyen fáradt — mondta Opana, a nyugdíjas zsákoló. — Kár hogy nem ismertétek régebben...

Opana jól emlékezett minden régi dologra, és szeretett mesélni róluk. A temetés után hagyták, hogy meséljen, és ő nagyon élvezte, hogy elmondhatja, milyen volt valamikor az öreg Madzsgáj.

Az utcában közben egyre sötétebb lett. A temetőket körülhatároló rozsdás drótkerítés és a házak között, szélesre feszített szárnyakkal, denevérek üldözték az éjszakai rovarokat. A Keglovics utcabeli gyerekek kiabálva, visítózva dobálták a magasba elnyűtt, szemellenzős sapkájukat, hátha lecsap rá valamelyik denevér, és a sapkával együtt a földre zuhan. Akkor megfoghatnák és esetleg az ajtóra szegezhetnék, mert az ajtóra szegezett denevér szerencsét hoz a házra. A gyerekek szerették elnyűtt, szemellenzős sapkáikkal üldözni a denevéreket,

hangosan kiabáltak, egyáltalán nem zavarta őket, hogy nem áll a nyitott ablaknál, és nem nézi őket Berger, az asztmás feltaláló, akit nem szerettek a Keglovics utcabeli férfiak, mert túl sokat járatta a pofáját, és összevissza hazudott mindenfélét.

Másképpen volt

Rozmaring Bandi műfogsora egy pohár vízben ázott, ő meg csúnyán szélesre húzta fogatlan száját, és a nyitott ablakon keresztül Szent Erzsébetnek, a méhészlányának az arcába vigyorgott.

— Kirúgott? — kérdezte vigyorgva. Aztán elégedetten hozzáfűzte még: — Tudtam én, hogy ki fog rúgni.

Kint hideg szél fújt, Szent Erzsébet fázósan összehúzta magát, hosszú, fekete haját egy kis selyemkendővel próbálta leszorítani, de a hideg szél belemarkolt a hajába, kiszabadította a kis selyemkendő alól, és összekuszálta.

— Hol van az öreg Madzsgáj? — kérdezte a vigyorgó Rozmaring Banditól.

Rozmaring Bandi egy pillanatra elkomolyodott, és azt mondta:

— Meghalt. — Aztán ismét szélesre húzta fogatlan száját, és megkérdezte: — Kirúgott a villanyszerelő?

— Meghalt? Mikor halt meg? — kérdezte Szent Erzsébet.

— Még szeptemberben — mondta Rozmaring Bandi. — Nem sokkal azután, hogy elmentél a villanyszereplődhöz.

Szent Erzsébet kétségbeesetten állt az utcán, a szél az

arcába fújta hosszú, fekete haját, könnyörögve nézett Rozmaring Bandira.

— Szerettem volna beszélni vele — mondta. — De hát hogyan... miért halt meg? Hiszen nem volt semmi baja.

— Fáradt volt — mondta Rozmaring Bandi. — Kifárasztották az emberek, akik a nyakára jártak panaszkodni.

— Szerettem volna beszélni vele — mondta Szent Erzsébet.

Rozmaring Bandi vigyorgott, és újból megkérdezte:

— Kirúgott a villanyszerelő?

Szent Erzsébet bólintott, és végre válaszolt neki:

— Igen. Kirúgott. Meg az apám is kirúgott.

— Az apád is?

— Igen. Lekurvázott.

Rozmaring Bandi eltátotta fogatlan száját, teleszívta tüdejét levegővel, és kiröhögött a nyitott ablakon. Addig röhögött, hogy végül már fulladozni kezdett, de még akkor sem hagyta abba, csapkodta az ablakpárkányt, és röhögve mondta:

— Szent János... a templomjáró Szent János. Azt mondod, hogy lekurvázott? Hát ez nagyszerű. Még hogy Szent János...

— Most nincs hova mennem — mondta Szent Erzsébet. — És nagyon fázom itt kint.

Rozmaring Bandi nem is hallotta. Röhögött, és csapkodta az ablakpárkányt.

— A templomjáró Szent János...

— Szerettem volna beszélni az öreg Madzsgájjal —

mondta Szent Erzsébet. — Lehet, hogy ő tudott volna segíteni rajtam.

— Nem hiszem — mondta Rozmaring Bandi. — Nem hiszem, hogy tudott volna segíteni rajtad. Mit lehet itt segíteni?

— Nagyon fázom — mondta Szent Erzsébet —, és nincs hova mennem.

Rozmaring Bandi vigyorgott, és a fejét csóválta. Olyan volt, mint egy kivénhedt, kedélyes ördög, akinek az arcát sűrű füstben aszalták valamikor.

— Így van ez — dünnyögte. — Így van ez. Nincs senkid az apádon kívül?

— Nincs.

— Így van ez — mondta Rozmaring Bandi. — Most aztán nincs hova menned. Tényleg, hova is mehetnél? Esetleg... esetleg talán Romodához. Az ő háza a legnagyobb és a legszebb az egész utcában. És egyedül él abban a nagy házban, lehet, hogy befogadna. Megnéznéd, hogy belülről is olyan szép-e az a ház.

— Nem fogadna be — mondta Szent Erzsébet. — Romoda nem szereti, ha háborgatják a házában. Ő egyedül akar lenni, mert nem szeret senkit.

— Romoda fiatal ember — mondta Rozmaring Bandi, és megint röhögni kezdett —, ha kedves lennél hozzá, biztosan befogadna néhány napra. Legyél kedves hozzá.

Szent Erzsébetnek csillogtak a szemei, majdnem el-sírta magát. Rozmaring Bandi észrevette, elkomolyodott, és azt mondta:

— Nehogy bögni kezdj most nekem. Tényleg menj el az ácsmesterhez, ma éjszakára biztosan befogad.

— Nem fog beengedni — mondta Szent Erzsébet. — Ő egyedül akar lenni.

— Menjél csak el hozzá — mondta Rozmaring Bandi.
— Nem rossz ember az ácsmester. Menj csak el hozzá szépen. Egyébként is, most már be kell csuknom az ablakot, mert teljesen kihűlt a szoba.

Szent Erzsébet egyedül volt az utcán. A szél egyre erősebben fújt, a temetőben álló juharfákról letépte a megsárgult leveleket, a csupasz ágak mögül mind több és több márvány sírkő bukkant elő. A kis folyót eltakaró ördögcérnacserjék már régen elszórták liláspiros apró virágait, és halkán zörögtek, amikor a szél egymásra hajlítottta őket. És az égen sokkal kevesebb csillag volt, mint a nyári éjszakák idején. Szent Erzsébet jól ismerte az elhanyagolt temetőket, a fűvel, kutyatejjel a papsajttal benőtt sírokat, a sírkövek körül álló juharfákat és a sűrű burjánzó ördögcérnát, most azonban mégis félni kezdett. És fázott nagyon a hideg szélben. Lassan elindult Romoda háza felé.

A kidöntött görbe akácfa még mindig ott hevert a ház előtt, és ott volt Beck Ervin városi tanácsos sírköve is, amit azért hoztak ki a temetőből, hogy esténként, ha sokan összejönnek beszélgetni, valamennyien le tudjanak ülni. Mostanában nem volt szükség sem az akácfára, sem Beck Ervin sírkövére; beköszöntöttek a hűvös, esős őszi napok, a Keglovics utcában hideg szél fújt esténként, és az emberek inkább otthon maradtak, néha már tüzet is gyújtottak a kályhában.

Romoda szobájában is égett a tűz a cserépkályhában, az ácsmester felöltözve hevert az egyik ágyon, és újságot

olvasott. A rádió is be volt kapcsolva, halkán szólt, Romoda újságolvasás közben valamilyen zenét hallgatott. Szent Jánosnak, a méhésznek a lánya, akit az utcában mindenki Szent Erzsébetnek hívott, sokáig tanácstalanul állt az ablak előtt, többször is beleesett a függöny résein, és amikor már nagyon fázott, megkopogtatta az ablakot.

Romoda, az ácsmester földre dobta az újságot, felkelt az ágyról, elzárta a rádiót, aztán az ablakhoz ment és kinyitotta. Meglepetten nézett a hidegtől remegő Szent Erzsébetre.

— Mi történt? — kérdezte. — Hogy kerülsz ide?

— Az apám kirúgott — mondta Szent Erzsébet. — Lekurvázott és kirúgott.

Romoda, az ácsmester a homlokát ráncolta, elgondolkozva nézett ki az ablakon, aztán megkérdezte:

— Nagyon fázol?

— Nagyon — mondta Szent Erzsébet. — És nincs hova mennem.

— Furcsa ember az apád — mondta az ácsmester.

— Rozmaring Bandi azt mondta, hogy jöjjen ide. Nagyon félek itt kint az utcán — mondta a lány.

— Jól van — mondta Romoda —, gyere be. Megfagysz ott kint abban az átkozott szélben.

Becsukta az ablakot, beengedte Szent Erzsébetet a szobába, és azt mondta neki:

— Ül a kályha mellé, és melegedj meg. Teljesen zöld az arcod a hidegtől.

Szent Erzsébet a kályha mellé húzódott, levette fejéről a kis selyemkendőt, és haját hátrasimította az arcából. Romoda, az ácsmester bekapcsolta a rádiót, aztán úgy

felöltözve ledőlt az egyik heverőre, és ismét az újságot olvasta. Kintről behallatszott néha a szél zúgása, a szobában azonban kellemes meleg volt, Szent Erzsébetnek lassan kipirult az arca, és akkor megkérdezte az ácsmestertől:

— Nem haragszik, hogy bejöttem? Azt mondják, maga nem szívesen...

— Nem maradhattál kint a hidegben — mondta Romoda, anélkül, hogy felnézett volna az újságból. — Kifújta volna a lelkedet is az az átkozott szél. Szent Jánosnak pedig megmondhatod, hogy egy közönséges disznó.

— Nem mondhatom meg. Szóba se fog állni velem soha többet.

Az ácsmester nem válaszolt. Hanyatt fekvé olvasta az újságot, néha cigarettára gyújtott, de az újságot akkor sem vette el az arca elől.

— Itt maradhatok éjszakára is? — kérdezte később Szent Erzsébet. — Nem fog kirúgni?

Romoda letette az újságot, és felült a heverőn.

— Megmelegedtél már? — kérdezte.

— Igen — mondta a lány.

— Menj, és feküdj le — mondta Romoda. — A kék szobában lefekhetsz. A kék szoba ott van a konyha mellett. Ha éhes vagy, süthetsz magadnak valamit.

— Rozmaring Bandi azt mondja, hogy maga jó ember. Ő ajánlotta, hogy jöjjek ide — mondta Szent Erzsébet.

— Rozmaring Bandi... legyintett megvetően Romoda, és megint azt mondta. — Menj, és feküdj le.

— Itt maradnék még egy kicsit — mondta a lány. — Itt maradhatok még egy kicsit?

Romoda vállat vont.

— Ahogy akarod — mondta, és ismét ledőlt a heverőre. Az újságot azonban nem vette a kezébe, csak feküdt mozdulatlanul, és a rádiót hallgatta.

— Emlékszem még magára, amikor ideköltöztek a feleségével — mondta Szent Erzsébet.

Romoda megint nem válaszolt. Mozdulatlanul feküdt, csak a homlokát ráncolta rosszallóan, és újabb cigaretta gyújtott.

— Én még nagyon fiatal voltam akkor — mondta Szent Erzsébet —, az apám mesélte, hogy rettenetesen hideg volt ebben a szobában, és hogy maga minden este táncolt a feleségével, hogy ne fázzanak annyira.

— Az apád... — legyintett Romoda. — Amit az apád mesél...

— Nem így volt? — kérdezte Szent Erzsébet.

— Nem.

— De hát mások is mesélik — mondta Szent Erzsébet. — Mások is mesélik, hogy maguk sokat szenvedtek, amikor ideköltöztek. És hogy táncoltak egész télen, hogy ne fázzanak ebben a hideg szobában.

— Nem igaz — mondta Romoda.

— Nem táncoltak egész télen? — kérdezte csodálkozva Szent Erzsébet.

— Táncoltunk — mondta Romoda. — De nem úgy, ahogyan az apád meg a többiek mesélik. Semmi sem volt úgy, ahogyan mesélik. Mésképpen volt. Sokkal szebb volt, mint ahogyan mesélik.

Szent Erzsébet kipirult arccal ült a cserépkályha mellett, és a mozdulatlanul fekvő ács mestert figyelte. Halkan megkérdezte tőle:

— Boldog volt akkor?

— Igen — mondta Romoda. — Sokkal boldogabb, mint ahogyan mesélik.

Szent Erzsébet akkor hátrasimította hosszú, fekete haját, és azt kérdezte:

— Nincs kedve táncolni?

Romoda felugrott a heverőről, és dühösen Szent Erzsébet elé állt.

— Mit akarsz tulajdonképpen? — kérdezte fenyegetően. — Mi a fenét akarsz?

A lány rémülten bújt a cserépkályhához.

— Ne haragudjon — mondta. — Ne haragudjon, és ne rúgjon ki, nagyon kérem.

Romoda állt előtte, fogait dühösen összeszorította, nézte a lányt, az pedig egyre szorosabban bújt a cserépkályhához. A rádió halkan szólt, és hallhatták, hogy kint egyre erősebben fúj a szél. Szent Erzsébet félt nagyon, és Romoda végül is megsajnálta. Elfordult tőle, visszament a heverőhöz, és cigarettára gyújtott. Elgondolkozva szívt a cigarettát, egyszer csak, mintha hirtelen eszébe jutott volna valami, ismét felugrott, a rádióhoz lépett, felerősítette, hogy elnyomja a szél zúgását, aztán szertartásosan meghajolt a lány előtt.

És táncoltak, sokáig táncoltak, és a lány azt mondta:

— Táncolhatnánk máskor is, akár minden este.

— Majd meglátjuk — mondta Romoda, az ács mester.

— Majd meglátjuk még.

Szent Erzsébet akkor este nem ment át a kék szobába. A sárga szobában maradt Romodával együtt.

Öt nagy szobája van az ácsmesternek, és minden szobában más színűek a bútorok. Szép bútorok, a legszebbeket válogatta össze. Az ő háza a legnagyobb és legszebb az egész Keglovics utcában, ezt bárki megállapíthatja, aki arra jár. De nemcsak kívülről, belülről is az ő háza a legszebb. Akárki megnézheti.

Az éjjeliőr puskával őrizte a hidat

Egész nap zúgtak a traktorok a kertek mögött, vastag deszkákat és korlátokat hordtak a kis folyó mellé, oda, ahol hónapokkal ezelőtt hidat kezdtek építeni a hangoskodó munkások, és ahol még mindig szilárdan álltak a vízbe vert oszlopok. Egész nap hordták a deszkákat és a korlátokat a traktorok, és este, amikor elmentek, az éjjeliőr tüzet gyújtott a folyó mellett. A tűz messzire elvilágított, és az éjjeliőr éberén figyelt, nem jön-e valaki a folyó közelébe, minden neszre felkapta a fejét, és ilyenkor megigazította vállán a puskáját. Mert puskája is volt az éjjeliőrnek, puskával őrizte az épülő hidat.

De nem jött senki. A Keglovics utca lakói tudták, hogy a hideg, esős, őszi napokban úgysem készül el a híd. Később pedig, amikor már tél lesz, mindent befed majd a hó, és valószínűleg az éjjeliőr is elmegy majd a puskájával együtt.

Tavasszal... tavasszal majd ismét összeülnek Romoda háza előtt a Keglovics utcabeli férfiak, és megbeszélik, hogy mi legyen azzal a nyavalyás híddal.

Régi megható történet a félhülye Sebestyén gyerekről

Egy vasárnap délelőtt történt, még a nyáron, közvetlenül azután, hogy Szent Erzsébet elment hazulról, és hogy a három kisfiú parittyákkal összelövöldözte a Gizike Schladt ovális fényképét befedő üveglapot:

A félhülye Sebestyén gyerek bement a német temetőbe, és egyenesen Gizike Schladt sírjához tartott. Megállt a magas, fekete márvány sírkő előtt, és szomorúan nézte az összelövöldözött üveglapot, amely megrepedezve, telehintve az apró kavicsok nyomaival, csúnyán és üresen fehérlett, és eltakarta Gizike Schladt fényképét. Sokáig állt ott szomorúan a félhülye Sebestyén gyerek, aztán kitépett egy csomó fűvet a sírkő mellől, és a fűcsomóval tisztogatni kezdte a megvakult üveglapot. Nagy buzgalommal dörzsölte, várta, hogy ismét kifényesedjék az üveglap, de az nem lett sem fényesebb, sem tisztább, hanem megzöldült a fűszálaktól. A fiú újabb és újabb fűcsomót tépett ki a földből, egyre elkeseredettebben dörzsölte az üveget, Gizike Schladt fényképe azonban nem akart előtűnni. Később leveleket szedett a juharfákról, azokkal próbálta fényesre csiszolni az üveglapot: a juharfák karélyos levelei darabokra szakadoztak a kezében, és kihullottak az ujjai közül. Szedett ő még kutya-

tejet is meg papsajtot; azokkal is dörzsölte, csiszolta az üveget, olyan hevesen, hogy sajogtak már a körmei, az üveglap pedig továbbra is üresen, fénytelenül éktelenkedett a fekete márvány sírkő közepében.

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Romoda háza elé. A görbe akácfán ott ült az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi, és mint minden délelőtt, ha szép idő volt, lehunyták szemüket, és süttették az arcukat a nappal. A félhülye Sebestyén gyerek elébük állt, és megkérdezte tőlük:

— Milyen volt Gizike Schladt?

— Kicsoda? — kérdezte Rozmaring Bandi.

— Gizike Schladt.

— Honnan tudhatnánk mi azt — mondta Rozmaring Bandi.

— Szükségem lenne a fényképére — mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

— Menj a fenébe — mondta unottan Rozmaring Bandi.

— Kérdezd meg Opanát — mondta neki az öreg Madzsgáj. — Ő tudja, hogy milyen volt, mert látta, amikor temették.

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Opanához. Opana, a nyugdíjas zsákoló a konyhában ült, és krumplit hámozott a feleségének. Amióta nyugdíjazták, nem tudott mit kezdeni az idejével, naphosszat unatkozott, ezért örült, ha időnként segíthetett a konyhában.

— Mikor voltál a nőknél? — kérdezte a félhülye Sebestyén gyerektől. Valahányszor találkozott a fiúval, mindig ezt kérdezte tőle.

- Milyen volt Gizike Schladt?
- Gizike Schladt? Nagyon szép volt — mondta Opana. — A legszebb halott volt, akit valaha is láttam.
- Szükségem lenne a fényképére.
- Menj ki a temetőbe — mondta Opana —, és nézd a fényképét, ameddig akarod.
- Nem lehet — mondta a fiú. — Összelövdözték.
- Kik lövdözték össze?
- A gyerekek.
- Hát akkor nincs fénykép — tárta szét a karját Opana.
- Szükségem van a fényképére — mondta a fiú.
- Sajnálom — mondta Opana. — Én nem adhatok.
- Hol szerezhetnék egy fényképet?
- Nem tudom — mondta Opana. — Kérdezd meg valaki mástól. Kérdezd meg Romodától, ő a legokosabb az utcában.
- A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Romodához. Romoda, az ácsmester kint volt az udvaron, és kerítésoszlopokat faragott. Nemcsak a házát, a kerítést is folyton javítgatta. Mikor meglátta a fiút, abbahagyta a munkát, és rosszkedvűen várta, hogy az megmondja, miért jött. Romoda nem szerette a látogatókat, és a félhülye Sebestyén gyereket is gyorsan le akarta rázni.
- Hol szerezhetném meg Gizike Schladt fényképét?
- kérdezte a fiú.
- Sehol — mondta Romoda.
- Szükségem lenne a fényképére.
- Miért pont hozzám jöttél? — kérdezte Romoda.
- Opana küldött — mondta a fiú.

— Opana leszokhatna már a hülye vicceiről — mondta Romoda, az ácsmester. — Mondd meg neki, hogy máskor ne küldjön hozzám.

A félhülye Sebestyén gyerek akkor kiment az utcára, és Kiss Kurányiék háza felé indult. De még csak be sem léphetett a kapun, mert elébe állt az idősebbik Kiss Kurányi gyerek, és ráförmedt:

— Mit akarsz itt?

— Az apádat keresem — mondta a fiú.

— Mit akarsz az apámtól?

— Szükségem van Gizike Schladt fényképére.

— Micsoda?!

— Szükségem van Gizike Schladt fényképére.

Az idősebbik Kiss Kurányi gyerek teljes erőből pofon vágta.

— Takarodj innen a fenébe! — ordította. — Még hogy Gizike Schladt. Azonnal menj a fenébe, mert dagadtra pofozlak.

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Szent Jánoshoz. Szent János, a méhész drótsapkával a fején, rá-mákat szedett ki az egyik kaptárból. A felbolygatott méhek mérgesen röpködtek körülötte, ő pedig óvatosan emelgette a rá-mákat, és gondosan ellenőrizte, hogy mekkora hordás volt az elmúlt vasárnap óta.

— Hol szerezhethném meg Gizike Schladt fényképét?

— kérdezte a fiú Szent Jánostól.

— Ne gyere ilyen közel, mert megcsípnek a méhek

— mondta Szent János.

— Hol szerezhethnék egy fényképet? — kérdezte a fiú.

— Hagyjál békében — mondta Szent János —, látod, hogy dolgom van.

— Szükségem van Gizike Schladt fényképére.

— Gyere el máskor — mondta Szent János. — Látod, hogy dolgom van. Most menj innen, mert még jobban fellázítod a méheket. A méhek megvadulnak, ha idegen szagot éreznek a kaptárak közelében.

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Váryékhoz. A hallgatag Váry a tornácon ült, feketekávét szürcsölgetett, és fáradtan emelte fel a fejét, amikor észrevette a fiút.

— Hol szerezhetném meg Gizike Schladt fényképét? — kérdezte a fiú.

— Ki az a Gizike Schladt? — nézett rá csodálkozva Váry.

— Itt van eltemetve a német temetőben — mondta a fiú.

— Sohasem hallottam róla — mondta Váry.

— Szükségem lenne a fényképére.

— Menjél haza, fiam — mondta Váry.

— Szükségem lenne a fényképére.

— Menjél szépen haza — mondta Váry. — Menjél szépen ki innen.

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Dobréhoz. Dobre, aki sokáig fűtő volt a téglagyárban, nemrégén borbélyműhelyt nyitott a folyó túlsó partján, vasárnap reggelenként is dolgozott két-három órát, és ennyi nagyon is elég volt ahhoz, hogy összeszoruljon a gyomra a vendégek szájbűzétől. Éppen akkor jött haza, az egész

utat végigköpködte, de a gyomra még mindig olyan kemény volt, mintha téglával tömték volna meg.

— Menj innen, mert mindjárt leköplek téged is — mondta a fiúnak.

— Hol szerezhetném meg Gizike Schladt fényképét?

— Gyorsan menj innen, mert leköplek...

— Szükségem lenne Gizike Schladt fényképére.

— Menj innen a fészkes fenébe, mert tényleg leköplek — mondta Dobre, és megkeményedett gyomrát tapogatta. — Még éppen csak te hiányoztál nekem.

Így járta végig a félhülye Sebestyén gyerek az egész Keglovics utcát. Bement minden házba, mindenütt megkérdezte, hogy hol szerezhetné meg Gizike Schladt fényképét, mindenütt elmondta, hogy szüksége lenne a fényképre, de minden házból kizavarták, és a végén éppen olyan tanácstalanul állt egymagában, mint amikor elkezdte a kérdezősködést. Akkor visszament Gizike Schladt sírjához, ismét fűcsomót fogott a kezébe, és dörzsölni kezdte a megvakult üveglapot. Aztán a juharfák karélyos leveleit tépte le az ágakról, és levelekkel akarta fényesre csiszolni az üveget. És szedett ismét kutyatejet és papsajtot is... Végül pedig lement a kis folyóhoz, homokot hozott, hogy hátha a homokszemcsékkel sikerül eltüntetni a parittyák nyomait.

Mikor a körmei már nagyon fájtak, és az ujjai kisebesedtek, fáradtan leült a fűbe, és szomorúan nézte a fekete márvány sírkövet. A sírkő közepén, ahol valamikor Gizike Schladt mosolygott, csúnya szürke folt éktelenkedett.

Tartalom

Hívták a gyerekeket	5
A legmagasabb fa	14
Kié a gyár?	20
Régi megható történet Romodáról, az ácsmesterről	22
 A késdobáló művész	 31
Három próbadobás	41
Későn kirajzott méhek	49
Régi megható történet a hallgató Váryról és feleségéről	51
 Ki az a vén kurva?	 59
Tizenkét dobás	65
A kutyát Váryné Takács Szilviának hívták	71
Régi megható történet Kordovánról, a késdobáló művésztől	72
 Miénk a gyár!	 79
Ha rosszkedvű volt, hazudott az embereknek	86
A kutyát Adamkónak hívták	94
Régi megható történet Adamkóról, a téglagyári munkásról	95
 A vadkacsák talán észre sem vették	 103
Öregemberek	111
Földre szórták a virágokat	118
Régi megható történet az öreg Madzsgájról, aki utálta a kutyákat	119
 Ó, az akasztást senki sem gondolta komolyan	 127
Másképpen volt.	135
Az éjjeliőr puskával őrizte a hidat	144
Régi megható történet a félhülye Sebestyén gyerekről	145

SYMPOSION KÖNYVEK 30
GION NÁNDOR
EZEN AZ OLDALON
SZERKESZTŐ
UTASI CSABA
A BORÍTÓ, A MELLÉKLETEK
ÉS AZ EX LIBRIS
KAPITÁNY LÁSZLÓ
MUNKÁJA
MŰSZAKI SZERKESZTŐ
KAPITÁNY LÁSZLÓ
KÉPSZERKESZTŐ
KAPITÁNY LÁSZLÓ
KORREKTOR
PISZÁR ILONA
FORUM KÖNYVKIADÓ
KÉSZÜLT A FORUM
LAP- ÉS KÖNYVKIADÓ
VÁLLALAT
NYOMDÁJÁBAN
ÚJVIDÉKEN
1971-BEN

A BORÍTÓ ÉS A MELLÉKLETEK
KURUCZ SÁNDOR FELVÉTELEI
ALAPJÁN, SMIT JÓZSEF
TECHNOLÓGIAI ELJÁRÁSÁVAL
KÉSZÜLTEK

